

GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children

Grant Agreement No. 101141170 — GUIDE — AMIF-2023-TF2-AG-CALL

Národná príručka

Slovensko

D2.4

Kľúčové informácie	
Číslo a názov výstupu	D2.4 – Národná príručka – Slovensko
Typ výstupu	Manual
Dátum zverejnenia	M9 (December 2024)
Hlavný autor	Zhannat Mukhamadiyeva (Tenenet)
Spolupracujúci partneri	EASPD, EUROCHILD

Úroveň šírenia	
Citlivé	
Verejné	X

História vydání

Version	Date	Reviewer(s)	Notes
1	29-10-2024	EUROCHILD/EASPD	Prvý návrh
2	15-11-2024	EUROCHILD/EASPD	Druhý návrh
3	24.12.2024	EASPD	Finálna verzia

Informácie o projekte

Grantová dohoda	101141170
Program	AMIF
Téma	AMIF-2023-TF2-AG-CALL-06-CHILDREN
Typ akcie	AMIF Project Grants
Akronym projektu	GUIDE
Názov projektu	GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children
Dátum začiatku projektu	01.04.2024
Trvanie projektu	30 months
Dátum ukončenia projektu	30.09.2026

Obsáh

Národná príručka pre školiteľov na Slovensku	7
Úvod	7
Časť 1: Usmernenia a tipy pre školiteľov	9
Štruktúra školiaceho programu	9
Vývoj školenia	10
Štruktúra každého stretnutia	13
Podklady na stretnutie	17
Koliesko Opatrovníctva	17
Hostujúce prednášky	18
Prístup a metodológia školenia	19
Časť 2: Školiaci plan	22
Modul 1: DOHOVOR OSN O PRÁVACH DIEŤAŤA – SPRIEVODCA ANALÝZOU A OPATRENAMI	22
Prehľad modulu	22
Stretnutie 1.1: Ľudské práva dieťaťa: komplexný sprievodca analýzou a opatreniami.....	23
A. Prehľad stretnutia	23
B. Sprievodca stretnutím	25
Stretnutie 1.2: Riziko a odolnosť detí: pochopenie zraniteľnosti ako konceptu založeného na právach a posilňovaní	31
A. Prehľad stretnutia	31
B. Sprievodca stretnutím	33
Stretnutie 1.3: Deti na ceste: migračné skúsenosti a životné príbehy	39
A. Prehľad stretnutia	39
B. Sprievodca stretnutím	41
Modul 2: OPATROVNÍCTVO V NAJLEPŠOM ZÁUJME DIEŤAŤA	46
Prehľad modulu	46
Stretnutie 2.1: Vytváranie efektívneho vzťahu medzi opatrovníkom a dieťaťom.....	47
A. Prehľad stretnutia	47
B. Sprievodca stretnutím	49
Stretnutie 2.2: Mandát a úlohy opatrovníka	53

A. Prehľad stretnutia	53
B. Sprievodca stretnutím	55
Stretnutie 2.3: Presadzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa vo vzťahu k štátnym orgánom a poskytovateľom služieb.....	59
A. Prehľad stretnutia	59
B. Sprievodca stretnutím	62
Modul 3: PODPORA DIEŤAŤA OD PRÍCHODU AŽ PO TRVALÉ RIEŠENIE	67
Prehľad modulu	67
Stretnutie 3.1: Od príchodu k trvalému riešeniu: identifikácia a reagovanie na potreby dieťaťa.....	69
A. Prehľad stretnutia	69
B. Sprievodca stretnutím	72
Stretnutie 3.2: Od príchodu po trvalé riešenie: podpora najlepších záujmov dieťaťa v rozhodnutiach a konaniach	78
A. Prehľad stretnutia	78
B. Sprievodca stretnutím	81
Modul 4: ŠTANDARDY KVALITY A ZODPOVEDNOSŤ SLUŽIEB OPATROVNÍCTVA	86
Prehľad modulu	86
Stretnutie 4.1: Podporná sieť pre opatrovníkov a zodpovednosť	87
A. Prehľad stretnutia	87
B. Sprievodca stretnutím	89
Stretnutie 4.2: Etické štandardy v službách opatrovnictva	93
A. Prehľad stretnutia	93
B. Sprievodca stretnutím	95
Modul 5: Nástroje na prácu s deťmi v rámci opatrovnictva	102
Úvodná poznámka	102
Stretnutie 5.1: Komplexná starostlivosť o deti v migračnej situácii s využitím nástroja Cesta života (Journey of Life)	102
Stretnutie 5.2: Posilňovanie pohody, odolnosti a bezpečnosti detí	103
Stretnutie 5.1: Komplexná starostlivosť o deti v migračnej situácii s využitím nástroja Cesta života (Journey of Life).....	104
A. Prehľad stretnutia	104

B. Sprievodca stretnutím	105
Stretnutie 5.2: Posilňovanie pohody, odolnosti a bezpečnosti detí	110
A. Prehľad stretnutia	110
B. Sprievodca stretnutím	111
Stretnutie 5.2.1: Účasť a pohoda detí	111
Stretnutie 5.2.2: Podpora detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím, traumami, šokmi a závislosťou	113
Stretnutie 5.2.3: Krízová intervencia a Pozitívna disciplína	115
PRÍLOHA 1: METODOLOGICKÉ POZNÁMKY	118
Metodologická poznámka 1: Podpora práv dieťaťa ako rámca pre služby opatrovníctva a vzdelávanie	118
Metodologická poznámka 2: Podpora transdisciplinárneho prístupu na zabezpečenie, že služby opatrovníctva sú založené na právach, orientované na dieťa a citlivé na individuálne potreby dieťaťa	119
Metodologická poznámka 3: Posilnenie opatrovníkov v presadzovaní práv dieťaťa	119
Metodologická poznámka 4: Podpora opatrovníkov pri hľadaní a mobilizácii podpory	120
Metodologická poznámka 5: Podpora interaktívneho a skúmaného vzdelávacieho procesu	120
Metodologická poznámka 6: Uľahčenie vzdelávania orientovaného na osobu prostredníctvom biografického rozprávania	121
Metodologická poznámka 7: Posilnenie transkultúrnej kompetencie opatrovníkov	122
Metodologická poznámka 8: Podpora komunikácie a interakcie založenej na zdrojoch	123

Národná príručka pre školiteľov na Slovensku

Úvod

Príručka je rozdelená do **piatich modulov**, z ktorých každý je navrhnutý tak, aby poskytoval praktické nástroje a vedomosti pre školiteľov v oblasti opatrovnických služieb. **Prvé štyri moduly** sú presnou kópiou **príručky Agentúry pre základné práva (FRA)**, ktorá bola vyvinutá špeciálne pre školenie opatrovníkov. **Piaty modul** je dodatočný, prispôbený modul, ktorý ponúka nástroje a metodológie na pomoc školiteľom pri realizácii opatrovnických povinností **priateľským a participatívnym spôsobom a bol vyvinutý spoločne s partnermi projektu GUIDE**

Príručka bola preto prispôbená špecifickým potrebám školiteľov z piatich členských štátov EÚ — Poľska, Slovenska, Grécka, Talianska a Bulharska — zapojených do [projektu GUIDE](#). Bola vyvinutá prostredníctvom procesu **spoločnej tvorby a zakotvenia**, ktorý odráža vstupy školiteľov z týchto krajín, a bola testovaná v rámci rámca **školenia školiteľov (ToT) (D2.2)** prostredníctvom online aj prezenčného školenia v Bruseli. Tento proces prispieva k tvorbe národných príručiek pre jednotlivé krajiny, ktoré budú ďalej zakotvené a prispôbené v rámci špecifických nastavení projektu v jednotlivých krajinách.

Táto príručka má za cieľ posilniť kontaktné osoby v každej zúčastnenej krajine, aby boli schopné viesť školenia „**školiteľov školiteľov**“ a zároveň zabezpečiť, že materiály budú reagovať na ich národné opatrovnicke systémy.

Príručka je založená na kľúčových **medzinárodných a európskych právnych rámcoch**, vrátane:

- **Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC)**
- **Charty základných práv Európskej únie**

Tieto rámce zabezpečujú, že opatrovnicke služby v členských štátoch EÚ podporujú práva a najlepšie záujmy detí, pričom kladú osobitný dôraz na **individuálny príbeh dieťaťa, jeho zdroje a schopnosti**. Príručka poskytuje školiteľom nástroje, ktoré pomáhajú opatrovníkom **konať nezávisle, nestranne a sebavedome**, najmä v interakciách s:

- **Štátnymi úradníkmi**
- **Poskytovateľmi služieb**
- **Členmi komunity**

Táto príručka nie je samostatným zdrojom; vychádza z rozsiahleho súboru dokumentov a smerníc vypracovaných **Agentúrou Európskej únie pre základné práva (FRA)**. Kľúčové referenčné materiály zahŕňajú:

- Príručky FRA o opatrovníckych systémoch
- Výskum o presídlení a návrate detí
- Smernice o právach dieťaťa a azylovom práve

Okrem toho príručka obsahuje odkazy na **webovú vzdelávaciu platformu** založenú na **Moodle**, ktorá dopĺňa tréningovú príručku. Táto platforma ponúka:

- **Prezentácie**
- **Videá**
- **Interaktívne cvičenia**
- **Ďalšie materiály** pre dištančné vzdelávanie

Účastníci (a čitatelia) sú povzbudzovaní, aby pristupovali k **e-learningovej platforme FRA** pre komplexnejšie informácie.

Spolupracovali sme tiež s inými e-learningovými zdrojmi, napr. [Solentra Academy](#) a [WELL-U | ChildHub - Child Protection Hub](#).

Po dokončení školenia podľa tejto príručky budú školitelia vybavení nielen znalosťami a zručnosťami, ale aj dôverou potrebnou na podporu detí a opatrovníkov v ich starostlivosti, pričom sa zabezpečí, že všetky vykonané kroky budú prioritne zohľadňovať najlepšie záujmy dieťaťa.

Špeciálne poďakovanie patrí **Agentúre Európskej únie pre základné práva (FRA)** za ich podporu, ako aj **Agentúre Európskej únie pre azyl (EUAA)**, **Európskemu fóru pre osoby so zdravotným postihnutím (EDF)** a **Belgickým opatrovníckym úradom**, ktorí tiež venovali svoj čas na podporu počiatkovej fázy projektu GUIDE.

VŠETKY MATERIÁLY PRE ŠKOLITEĽOV (prípadové štúdie, podklady, prezentácie, nástroje na sebahodnotenie vzdelávacích výstupov, glosár a text tejto príručky) sú umiestnené v tomto priečinku.

Časť 1: Usmernenia a tipy pre školiteľov

Osnova učebného plánu je rozdelená do piatich modulov, ktoré obsahujú 12 školiacich stretnutí s celkovým odhadovaným trvaním 30 hodín¹. Tieto stretnutia sú navrhnuté tak, aby na seba nadväzovali a postupne rozvíjali chápanie a zručnosti účastníkov.

Školiace stretnutia odkazujú na niekoľko zdrojov dostupných na e-learningovej platforme FRA, vrátane:

- **Podporných materiálov:** Doplnkové materiály, ktoré podporujú vzdelávacie ciele každého stretnutia².
- **Glosára:** Komplexný zoznam pojmov a definícií relevantných pre školenie.
- **Zoznamu zdrojov a ďalšieho čítania:** Dodatočné materiály a odkazy pre prehĺbenie porozumenia a ďalšie súvislosti.

Všetky tieto zdroje sú dostupné na e-learningovej platforme FRA a majú za cieľ doplniť manuál a obohatiť zážitok zo vzdelávania.

Štruktúra školiaceho programu

Modul 1: Dohovor OSN o právach dieťaťa: sprievodca analýzou a opatreniami pomáha školiteľovi zvyšovať povedomie opatrovníkov o dohovore ako právnom dokumente a o možnostiach, ktoré ponúka ako praktický sprievodca.

- **Stretnutie 1.1: Ľudské práva dieťaťa:** komplexný sprievodca analýzou a opatreniami.
- **Stretnutie 1.2: Riziká a odolnosť detí:** pochopenie zraniteľnosti ako konceptu založeného na právach a posilňovaní.
- **Stretnutie 1.3: Deti na ceste:** migračné skúsenosti a životné príbehy

Modul 2: Opatrovníctvo v najlepšom záujme dieťaťa: predstavuje úlohy opatrovníka a jeho rolu ako spojovateľa medzi dieťaťom a štátnymi agentúrami a službami. Opatrovníci sa dozvedia o službách a postupoch, ktoré sa týkajú nepľnoletých osôb bez sprievodu, a o mechanizmoch odporúčania.

- **Stretnutie 2.1: Vytvorenie efektívneho vzťahu** medzi opatrovníkom a dieťaťom.

¹ Stretnutia zaberú toľko času, koľko bude potrebné podľa školiteľov a úrovne účastníkov. Diskusný čas a praktické cvičenia sú na úrovni jednotlivých krajín nevyhnutné, a preto by im mal byť venovaný dostatočný čas. Spôsob ich realizácie (na mieste alebo online) bude závisieť od kontextu a potrieb.

² Hlavný prídok s materiálmi pre školiteľov obsahuje súbor dodatočných podpriečinkov a dokumentov súvisiacich s Modulom 5.

- **Stretnutie 2.2: Mandát a úlohy opatrovníka.**
- **Stretnutie 2.3: Podpora najlepšieho záujmu dieťaťa** vo vzťahu k štátnym orgánom a poskytovateľom služieb.

Modul 3: Podpora dieťaťa od príchodu k trvalé riešenie poskytuje podrobný návod na úlohu opatrovníka pri hodnotení prípadov, rozhodovacích procesoch a formálnych postupoch týkajúcich sa dieťaťa. Tento modul zahŕňa kroky od momentu príchodu dieťaťa až po identifikáciu a implementáciu trvalého riešenia

- **Stretnutie 3.1: Od príchodu k trvalému riešeniu:** identifikácia a reagovanie na **potreby** dieťaťa.
- **Stretnutie 3.2: Od príchodu po trvalé riešenie:** podpora najlepších záujmov dieťaťa v rozhodnutiach a konaniach.

Modul 4: Štandardy kvality a zodpovednosť služieb opatrovníctva sa zameriava na sieť podpory, ktorú môžu alebo by mali mať opatrovníci k dispozícii pri výkone svojich povinností. Rovnako skúma etické normy a otázky zodpovednosti.

- **Stretnutie 4.1: Podporná sieť** pre opatrovníkov a zodpovednosť.
- **Stretnutie 4.2: Etické štandardy** v službách opatrovníctva.

Modul 5: Nástroje pre prácu s deťmi v rámci opatrovníctva. Umožňuje posilniť vzťah s dieťaťom, pričom zohľadňuje kultúrny rozmer, zraniteľnosti a špeciálne potreby detí so zdravotným postihnutím.

- **Stretnutie 5.1: Komplexná starostlivosť o deti v migračnej situácii s využitím nástroja Cesta života (Journey of Life), aktívneho počúvania a manažmentu prípadov:** otvorená diskusia a aktívne počúvanie. Dieťa je zapojené do aktívnej úlohy pri určovaní svojho smerovania a pohľadu na svoju situáciu. Všetko prebieha priateľsky k deťom a bezpečne. Informácie slúžia na ciele súvisiace s **hodnotením** (najmä so zraniteľnosťami, rizikami a silnými stránkami), **BID**, **kultúrnou kompetenciou**, **hľadaním rodinných väzieb** a **identifikáciou a prevenciou výziev** v rámci vzťahu opatrovníka, životnej dráhy, **skúseností s migráciou a zdravotného postihnutia**.
- **Stretnutie 5.2: i) Posilňovanie pohody, odolnosti a bezpečnosti detí; ii) pochopenie traumy, krízovej intervencie, psychologickej prvej pomoci; iii) Riadenie konfliktov, Nevhodné správanie a Pozitívna disciplína.**

Vývoj školenia

Školenie bolo vyvinuté prostredníctvom komplexného a spolupracujúceho procesu, ktorý zahŕňal nasledujúce hlavné kroky:

- Analýzy kapacít v piatich krajinách
- Správa s odporúčaniami

- Recenzné hodnotenie návrhu manuálu
- Pilotné testovanie príručky

Uvedené zahŕňa, že bola požadovaná a ponúknutá podpora aj členmi Poradného výboru projektu GUIDE (Európska sieť opatrovníctva (EGN), organizácie Save the Children Europe a Save the Children Italy). Poradenstvo poskytli aj orgány Service de Tutelle SPF Justice z Belgicka.

Opäť je však dôležité zdôrazniť, že školenie by nebolo možné bez pevného základu, ktorý predstavuje manuál FRA, pokiaľ ide o školenie školiteľov (ToTs).

Vybavenie a nástroje uľahčujúce interaktívne vzdelávanie

Na zlepšenie interaktívneho vzdelávania v rámci osobných aj online nastavení príručka odporúča používať rôzne vybavenie a nástroje. Účinné využitie technológií hrá v tomto procese kľúčovú úlohu.

Pre každé stretnutie by mala byť k dispozícii tabuľa alebo flipchart. Slúži na rôzne účely, vrátane zaznamenávania poznámok, kreslenia obrázkov a grafov, a sledovania príspevkov, reflexií a diskusií účastníkov.

Odporúča sa minimalizovať vybavenie, ale pripraviť pre účastníkov podklady, zošity a perá na zaznamenávanie kľúčových myšlienok a bodov.

Sociálni pracovníci by mali mať tiež zošity na zaznamenávanie kľúčových myšlienok a udalostí, ktoré slúžia ako základ pre archiváciu a zodpovednosť.

Prezenčné školenie

- Školiteľ pracuje s flipchartom
- Školiteľ môže odstrániť použité flipchartové listy z tabuľky a pripevniť ich na steny školiacej miestnosti, aby ich účastníci mohli počas stretnutia konzultovať
- Na konci každého stretnutia školiteľ urobí fotografie flipchartových listov. Fotografie môžu byť uložené a zdieľané so skupinou
- Materiály zahŕňajú flipchart, rôznofarebné poznámkové lístky a fixky pre školiteľa na písanie na flipchart a pre každého účastníka
- Projektor / Veľká obrazovka

Online školenie

Školiteľ používa digitálnu kresliacu aplikáciu ako virtuálnu tabuľu, napríklad:

- Sketchbook – stránku, na ktorú môže školiteľ písať alebo kresliť
- Miro (alebo ekvivalent), kde môžu účastníci písať a pridať nálepky na zdieľanú tabuľu

- Aplikácie Mentimeter alebo Slido, ktoré umožňujú interaktívne prezentácie. Umožňujú tiež živé hlasovania, kvízy alebo oblačky slov na získanie a prijímanie okamžitej spätnej väzby od účastníkov.
- Školiteľ urobí snímku obrazovky materiálu, ktorý skupina vypracovala, a na konci ju zdieľa s účastníkmi.

Niektoré nezodpovedané otázky môže byť potrebné riešiť neskôr. Niektoré otázky si vyžadujú viac času na premyslenie a výskum. Avšak, je potrebné zabezpečiť následnú kontrolu. Účastníci si môžu tieto otázky poznamenať alebo použiť systém nálepiek na tabuli, ktoré skupina preberie a sleduje.

Vytvorenie úložiska zdrojov

Na zlepšenie vzdelávacieho zážitku a podporu nepretržitého zdieľania poznatkov školiteľ povzbudzuje účastníkov, aby prispievali dokumentmi, materiálmi a ďalšími zdrojmi týkajúcimi sa obsahu školenia alebo relevantnými pre úlohu opatrovníka. Vytvára sa úložisko na zhromažďovanie a uchovávanie týchto zdrojov.

- **Nastavenie úložiska:** Úložisko môže byť hostované na rôznych platformách, ako napríklad na flipchartovom papieri, virtuálnej bielej tabuli alebo v zdieľanom úložisku. Dôležité je zabezpečiť, aby obsah zostal prístupný účastníkom aj po skončení školiaceho programu.
- **Typy zdrojov:** Úložisko môže obsahovať odkazy na knihy, správy, články v novinách, právne dokumenty, politické dokumenty, databázy informácií o krajinách, nástroje pre opatrovníkov, videá a ďalšie materiály.
- **Prístup k ďalším zdrojom:** Školitelia a účastníci môžu tiež pristupovať k glosáru a zoznamu referencií a ďalších zdrojov na platforme FRA pre e-learning.

Hodnotenie školenia

Na posúdenie efektívnosti školenia sa odporúča hodnotiaca aktivita po skončení kurzu, ktorá sa riadi **štyrmi úrovňami hodnotenia školení podľa Kirkpatricka:**

1. **Reakcia:** Táto úroveň meria okamžitú spätnú väzbu účastníkov na školenie, zameriava sa na jeho relevantnosť, užitočnosť a interaktivitu.
2. **Učenie:** Táto úroveň posudzuje nárast vedomostí a zručností účastníkov v dôsledku školenia.
3. **Správanie:** Táto úroveň hodnotí schopnosť účastníkov uplatniť nadobudnuté poznatky v priebehu času, vrátane ich úspechu v prenose vedomostí na ostatných.
4. **Výsledky:** Záverečná úroveň skúma, či školenie umožnilo účastníkom dosiahnuť požadované výsledky.

Nástroje na hodnotenie: Školiteľ by mal aspoň poskytnúť hodnotiace hárky úrovne 1 a úrovne 2 na konci školenia. Alternatívne môže byť vykonaný online hodnotiaci prieskum.

Neustále zlepšovanie: Spättná väzba z týchto hodnotení umožňuje školiteľovi prispôbiť a zdokonaľiť školiaci program, aby lepšie zodpovedal potrebám budúcich cieľových skupín.

Interaktívne hodnotenie: Platforma FRA pre e-learning ponúka interaktívne cvičenia, kvízy a nástroje na hodnotenie vzdelávacích výsledkov, ktoré uľahčujú proces učenia aj hodnotenie vzdelávacích výsledkov.

Plán školenia

Školiace stretnutia nasledujú štandardizovanú štruktúru. Každé stretnutie má rovnaký vzorec, ktorý zahŕňa krátke prezentácie, plenárne diskusie a skupinové cvičenia. Týmto spôsobom sa účastníci oboznamujú s formátom stretnutí a podporuje sa interakcia medzi účastníkmi. Nasledujúci všeobecný plán poskytuje prehľad aktivít počas každého školiaceho stretnutia. Plán stretnutia platí bez ohľadu na to, či je prezenčné školenie, dištančné vzdelávanie alebo kombinovaný program

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a zhrnutie

- **Metodické úvahy:** Začnite stretnutie privítaním účastníkov a stručným zhrnutím kľúčových bodov z predchádzajúceho stretnutia. Toto pomáha účastníkom zorientovať sa a nastaviť pozitívnu atmosféru.
- **Odhadovaný čas:** 15 minút

2. Cvičenie s biografickým príbehom

- **Metodické úvahy:** Zapojte účastníkov do cvičenia s biografickým príbehom, aby si vytvorili Osobné spojenie s tematickým okruhom. Táto aktivita pomáha účastníkom spojiť obsah stretnutia s ich vlastnými skúsenosťami a zvyšuje ich zapojenie.
- **Odhadovaný čas:** 15–45 minút

3. Úvod: Vymedzenie tematického okruhu

- **Metodické úvahy:** Predstavte kľúčové témy a koncepty, ktoré budú pokryté počas stretnutia. Tento segment pomáha stanoviť tematický okruh a zabezpečiť, že účastníci rozumejú zameraniu stretnutia.
- **Odhadovaný čas:** 15–20 minút

Prestávka

- **Metodické úvahy:** Krátku prestávku možno naplánovať pred, počas alebo po interaktívnej skupinovej práci, v závislosti od priebehu stretnutia a potrieb účastníkov. Táto prestávka umožňuje účastníkom načerpať energiu a pripraviť sa na ďalšiu intenzívnu aktivitu.
- **Odhadovaný čas:** 10 minút

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

- **Metodické úvahy:** Účastníci sa zapoja do skupinovej práce s cieľom hlbšie preskúmať tematický okruh. Táto aktivita podporuje spoluprácu, kritické myslenie a praktické aplikovanie konceptov.
- **Odhadovaný čas:** 60 minút (alebo viac, ak je potrebné)

5. Závety: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

- **Metodické úvahy:** Po skupinovej práci sa stretnite v plenárnej diskusii, kde účastníci reflektujú a analyzujú svoje zistenia. Tento segment pomáha konsolidovať učenie a vyzdvihnúť kľúčové postrehy zo skupinovej aktivity.
- **Odhadovaný čas:** 25 minút

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie kľúčových bodov a otvorené otázky

- **Metodické úvahy:** Ukončíte stretnutie zhrnutím kľúčových bodov, ktoré boli diskutované, a riešením otvorených otázok. Toto uzavretie pomáha upevniť porozumenie účastníkov a pripraviť ich na ďalšie stretnutie.
- **Odhadovaný čas:** 10 minút

Školiace stretnutia sú navrhnuté tak, aby trvali **2,5 až 3 hodiny**. Čas trvania však závisí od potrieb, veľkosti skupiny, kapacít, média (prezenčne alebo online) a obmedzení (koľko času majú účastníci k dispozícii).

Štruktúra každého stretnutia

1. Otvorenie stretnutia (15 min)

Účel: Privítanie a Zhrnutie

Na prvom školiacom stretnutí školiteľ využíva úvodných 15 minút na predstavenie školiaceho programu a **privítanie účastníkov**. **Nasledujúce stretnutia** začínajú privítaním účastníkov školiteľom, po ktorom nasleduje zhrnutie predchádzajúceho stretnutia.

Každé školiace stretnutie sa začína citátmi, ktoré súvisia s hlavnými témami stretnutia. Tieto **citáty**, zozbierané počas prípravy školiaceho programu, pochádzajú od opatrovníkov a od nepľnoletých detí alebo mladých dospelých, ktorým bola poskytnutá podpora opatrovníka. Citáty ilustrujú individuálne pohľady a nemusia byť nevyhnutne reprezentatívne pre tieto populácie. Boli anonymizované v súlade s informovaným súhlasom detí a dospelých, ktorých sa týkajú, s dôrazom na etické a bezpečnostné štandardy pre deti.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ začína využitím **Kolieska Opatrovníctva** na umiestnenie školiaceho stretnutia do vzájomne prepojených tém (pozri Obrázok 1).

- Od druhého školiaceho stretnutia skupina účastníkov zhrnie kľúčové posolstvá a zistenia z predchádzajúceho stretnutia. Na účely zhrnutia dobrovoľníci spoločne pripravujú jednostránkový prehľad pre skupinu, ktorý rozdelia na začiatku stretnutia alebo pošlú e-mailom pred stretnutím. Dobrovoľníci prednesú svoje zhrnutie v maximálne piatich minútach.
- Školiteľ zabezpečí, aby sa všetci účastníci počas školenia aspoň raz zúčastnili na príprave zhrnutia.
- Školiteľ zhromažďuje všetky **podklady** do online centra zdrojov, s prístupom obmedzeným len na účastníkov (napr. pomocou služby Dropbox alebo podobnej služby). Tieto zhrnutia sa stávajú zdrojom, na ktorý môžu účastníci odkazovať aj po skončení školiaceho programu pri výkone úlohy opatrovníka.
- Alternatívne môže školiteľ viesť kolektívne zhrnutie, do ktorého zapojí všetkých účastníkov.
- V akademickom alebo profesionálnom školiacom kontexte môže školiteľ požiadať účastníkov, aby pripravili prezentáciu a krátky referát na konkrétnu tému. Účastníci si môžu vybrať z tém, ktoré im školiteľ poskytne. Termín odovzdania referátu je stanovený na deň, kedy sa bude daná téma preberať v kurze.
- Národné správy o kapacitách, matice a prehľady z analytických činností sú užitočné dokumenty, z ktorých je možné vybrať relevantné informácie a upevniť obsah stretnutí.

2. Cvičenie s biografickým príbehom (30 min)

Účel: Vytváranie Osobného prepojenia s tematickým okruhom

Opakované otvorenie a toto zahriatie pomáha uľahčiť zapojenie účastníkov na technickej úrovni a v rámci ich profesionálnych kapacít. Okrem toho ich podnecuje k tomu, aby sa na obsah spojili so svojimi osobnými príbehmi a skúsenosťami. Toto cvičenie je možné upraviť podľa potreby tak, aby sa zosúladiť s hlavnou témou každého stretnutia.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ položí otázku súvisiacu s témou školiaceho stretnutia a požiada účastníkov, aby nad ňou premýšľali na základe svojich osobných skúseností a spomienok.

Prezenčné školiace stretnutia:

- Školiteľ požiada každého účastníka, aby na Rôznofarebné poznámkové lístok napísal kľúčové slovo, ktoré vystihuje jeho reakciu na položenú otázku.
- Účastníci potom svoje Rôznofarebné poznámkové lístky umiestnia na flipchart.
- Keď všetci účastníci túto úlohu splnia, školiteľ prečíta jednotlivé kľúčové slová.
- Následne školiteľ vyzve účastníka, ktorý napísal každé kľúčové slovo, aby ho vysvetlil alebo k nemu pridal komentár.

Online školiace stretnutia:

Školiteľ požiada účastníkov, aby napísali svoje kľúčové slová do chatovacej funkcie videokonferenčnej platformy. Keď všetci účastníci tak urobia, školiteľ ich po jednom vyzve, aby komentovali svoje kľúčové slovo. Alternatívne môže školiteľ vyzvať účastníkov, aby svoje kľúčové slovo povedali bez pridania komentára alebo vysvetlenia. Medzitým školiteľ zapisuje slová na virtuálnu tabuľu.

Na konci cvičenia školiteľ vytvorí snímku obrazovky s virtuálnou tabuľou. Tento materiál je potom účastníkom sprístupnený prostredníctvom zdieľaného úložiska alebo iného zdieľaného priestoru.

Školiteľ by mal účastníkom na každom stretnutí pripomenúť, že nie sú povinní zdieľať Prezenčné príbehy. Namiesto toho môžu uviesť svoje profesionálne skúsenosti, predmety, tretie osoby, knihy alebo filmy.

3. Úvod (15 minút)

Účel: Nastavenie tematického okruhu

Úvod školiteľa je zameraný na stanovenie tematického okruhu školenia.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ zdieľa kľúčové pojmy, definície a náznaky toho, o čom bude skupina diskutovať počas stretnutia. Tieto prvky sú prepojené s cieľmi stretnutia, vrátane otázok, na ktoré sa má odpovedať, a kľúčových pojmov a definícií, ktoré by si mali účastníci osvojiť.
- Školiteľ by mal dôkladne preštudovať obsah stretnutia a pripraviť potrebné kľúčové fakty, definície a otázky na efektívne predstavenie témy stretnutia. Táto príprava umožňuje školiteľovi prispôbiť školiaci program konkrétnemu kontextu a nastaveniu, zohľadňujúc miestne potreby a pozadie účastníkov.
- Školiteľ sa môže odvolávať na glosár, zoznam referencií a relevantné národné zdroje, ktoré mu pomôžu pri príprave.

Prestávka

Školiteľ rozhodne, kedy je najlepšie prestávku zaradiť, v závislosti od dynamiky stretnutia. Prestávka môže byť pred, počas alebo po interaktívnej skupinovej práci.

4. Interaktívna skupinová práca (60 minút)

Účel: Skúmanie tematického okruhu

Školiteľ vedie skupinovú diskusiu zameranú na hlavné témy a otázky, ktorým sa stretnutie venuje. Cieľom interaktívnej skupinovej práce je stimulovať kritické myslenie a analýzu.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ usmerňuje účastníkov prostredníctvom cvičenia, ktoré ich povzbudzuje, aby sa zapojili do tematického okruhu individuálne aj kolektívne, pričom vychádzajú zo svojich osobných a profesionálnych skúseností.
- **Zdroj:** Pozri Prílohu 1, Metodologická poznámka 5.

5. Záverečné pozorovania (25 minút)

Účel: Zhrnutie kľúčových bodov a otvorených otázok

V záverečnej diskusii školiteľ vedie skupinu k tomu, aby spoločne zhrnula hlavné učebné body a závery zo školiaceho stretnutia.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ začína tím, že *zhrnie hlavné body a učenie zo stretnutia*, počnúc faktami, kľúčovými pojmami a otázkami prezentovanými na začiatku.
- *Potom porovná tieto úvodné prvky s výsledkami skupinovej diskusie*, vrátane otázok, ktoré účastníci nastolili, a ich príspevkov na základe ich skúseností.
- Následne školiteľ predstaví Koliesko Opatrovníctva (pozri Obrázok 1) a umiestni školiace stretnutie na koliesko.
- Školiteľ zapája účastníkov do diskusie o tom, ako toto stretnutie súvisí s predchádzajúcimi a nadchádzajúcimi stretnutiami, ako aj s ďalšími úrovňami kolieska.

Nakoniec školiteľ odporúča účastníkom FRA e-learningovú platformu a vysvetľuje, ako môžu tento nástroj využiť vo svojej učebnej skúsenosti a vo svojich rolách opatrovníkov.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia

Účel: Záverečné poznámky a príprava na ďalšie stretnutie

Hlavná aktivita:

Školiteľ požiada účastníkov, aby vybrali skupinu dvoch až štyroch dobrovoľníkov, ktorí pripravia a predstavia zhrnutie na ďalšom stretnutí, podobne ako v úvodnom stretnutí.

Títo dobrovoľníci sú požiadaní, aby sa stretli (osobne alebo online) pred ďalším školiacim stretnutím a pripravili jednostránkový prehľad. Tento prehľad bude predstavený ostatným účastníkom na nasledujúcom stretnutí.

Zhrnutie by malo odpovedať na nasledujúce otázky:

1. Aké sú hlavné vedomosti, ktoré ste nadobudli počas školiaceho stretnutia?
2. Čo ste sa dozvedeli o perspektíve dieťaťa?
3. Čo ste sa naučili o právach a potrebách dieťaťa?

4. Aké hlavné závery môžete vyvodiť zo školiaceho stretnutia vo vzťahu k vašej úlohe opatrovníka?

Pozn.: Školiteľ môže tiež priradiť ďalšie úlohy, ktoré sa majú vykonávať počas stretnutí alebo ako domáca úloha, v závislosti od školiaceho prostredia a potrieb. Na webovej FRA e-learningovej platforme sú dostupné voliteľné cvičenia s prípadovými štúdiami, interaktívne cvičenia, kvízy a testy na sebahodnotenie pokroku vo vzdelávaní.

Pozn.: Stretnutia sú koncipované tak, aby trvali 2,5 až 3 hodiny. Čas, ktorý zaberú, však závisí od potrieb, veľkosti skupiny, kapacít, média (prezenčne alebo online) a obmedzení (koľko času majú účastníci k dispozícii).

Podklady na stretnutie

Každé školiace stretnutie, okrem Stretnutia 2.1, využíva podkladové materiály pre účastníkov. Tieto podklady sú dostupné na stránke <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Školiteľ je zodpovedný za stiahnutie podkladov a ich zdieľanie s účastníkmi, buď ako tlačené kópie, alebo ako elektronické súbory vo formáte PDF.

Všetky materiály pre školiteľov (vrátane prípadových štúdií, ale aj podkladov, prezentácií, nástrojov na sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov, glosára a textu tejto príručky) sú umiestnené v [tomto](#) priečinku.

Koliesko Opatrovnictva

Koliesko Opatrovnictva (Obrázok 1) vizuálne predstavuje rôzne tematické oblasti pokryté v školení a ich vzájomné prepojenia. Každá úroveň kolieska zodpovedá jednému školiacemu stretnutiu, pričom niektoré úrovne kombinujú dve úzko súvisiace stretnutia.

- Školiaci program sa začína zameraním na dieťa ako jednotlivca s jedinečnými potrebami a osobným životným príbehom. Následne predstavuje koncept dieťaťa ako nositeľa práv a skúma ľudské práva, ktoré sú deťom priznané podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC).
- Rôzne úrovne Kolieska Opatrovnictva postupne prenikajú do konkrétnych príbehov, potrieb a perspektív neplnoletých osôb bez sprievodu. Rovnako sa zaoberajú úlohou a povinnosťami opatrovníkov, ako aj rôznymi procedúrami, ktorými môžu neplnoleté osoby bez sprievodu prechádzať v krajine príchodu.
- Nakoniec sa školenie venuje otázkam týkajúcim sa zodpovednosti opatrovníkov a podpory, ktorú potrebujú na výkon svojich zásadných funkcií. Štyri dimenzie UNCRC poskytujú celkový rámec pre osem úrovní.

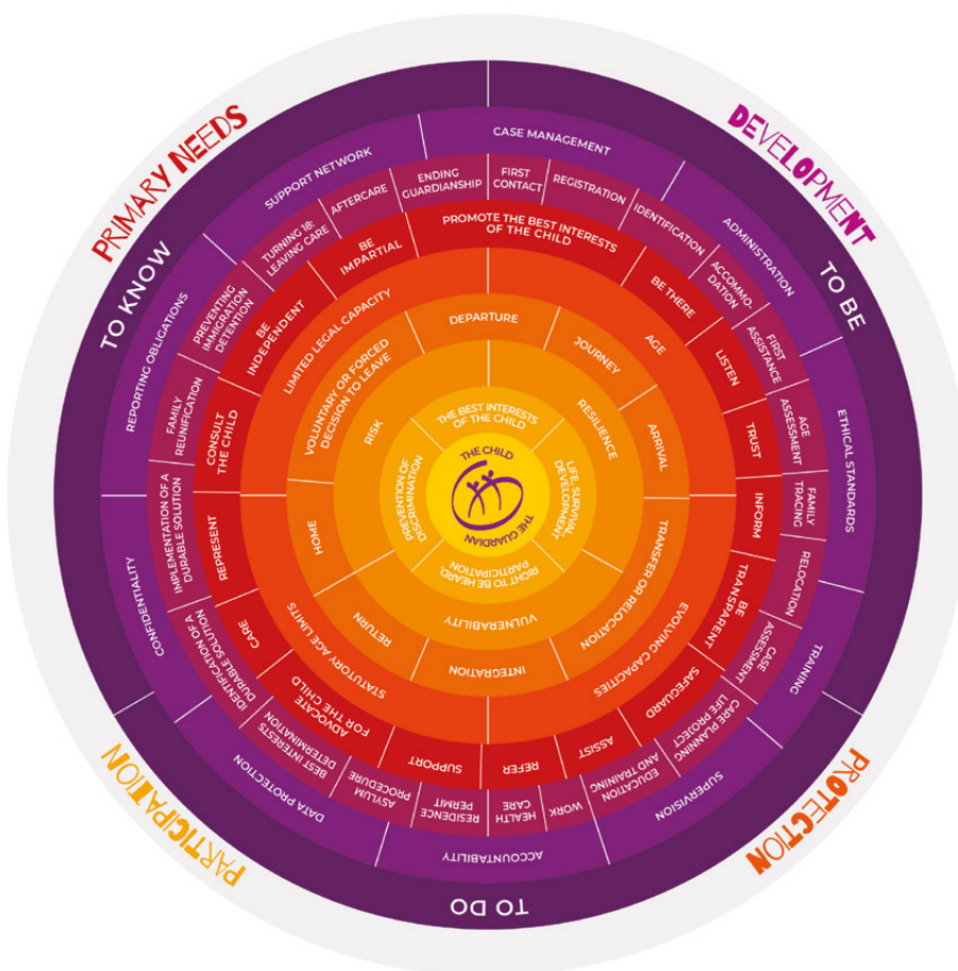
Príručka povzbudzuje školiteľov, aby na začiatku a konci každého školiaceho stretnutia zobrazili Koliesko Opatrovnictva. Jeho opakované používanie pomáha školiteľom a účastníkom pochopiť, ako

každá konkrétna téma zapadá do širšieho kontextu opatrovníckych služieb. Koliesko Opatrovníctva tiež pomáha pochopiť vzťahy medzi rôznymi témami.

- Užívatelia môžu s Kolieskom Opatrovníctva pracovať online kliknutím na každú úroveň, čím získajú základné informácie o konkrétnych témach a dodatočné materiály na prehĺbenie poznatkov a vzdelávania. Koliesko Opatrovníctva je dostupné na webovej stránke FRA venovanej Koliesku Opatrovníctva.

Obrázok 1

Figure 1: The Guardianship Wheel

- Centre: The child and the guardian
- Level 1: Children's rights principles
- Level 2: Risk and resilience of the child
- Level 3: The child's migration story
- Level 4: Age and evolving capacities of the child
- Level 5: Mandate and tasks of the guardian
- Level 6: Promoting the rights and best interests of the child
- Level 7: Ethical standards, accountability and support network for the guardian
- Level 8: To know – to do – to be
- Level 9: Primary needs – development – protection – participation

Hostujúce prednášky

Školiaci program je navrhnutý ako samostatný a sebestačný. Môže však byť obohatený o príspevky hostujúcich prednášateľov. Školitelia môžu pozvať skúsených odborníkov z rôznych oblastí, aby zdieľali informácie a svoje skúsenosti na témy relevantné pre opatrovníkov. Okrem toho môžu miestni a regionálni hostujúci prednášatelia pomôcť účastníkom budovať podporné siete s odborníkmi a príslušnými inštitúciami a organizáciami.

Odporúčania pre pozývanie hostujúcich prednášateľov:

- **Zdroje:** Školitelia sú povzbudzovaní, aby pozývali hostujúcich prednášateľov z národných alebo miestnych organizácií, univerzít, medzinárodných organizácií a poskytovateľov služieb.
- **Typy odborníkov:** Patrí sem aj ďalší informovaní odborníci a skúsení opatrovníci, ktorí môžu ponúknuť cenné postrehy a praktické vedomosti.

Formát a trvanie:

- Zaradenie hostujúcich prednášok predĺži celkovú dĺžku školiaceho programu. Hostujúce prednášky sú zvyčajne naplánované na 60 minút a sledujú základný formát.

Formát hostujúcej prednášky

Aktivita	Hlavní účastníci	Odhadovaný čas (minúty)
Otvorenie stretnutia a privítanie	Školiteľ	10
Hostujúca prednáška	Hostujúci prednášateľ	30
Otázky a odpovede, diskusia	Účastníci a hostujúci prednášateľ, školiteľ ako moderátor	15
Ukončenie školiaceho stretnutia	Školiteľ	5

Celkové trvanie: 60 minút

Zapojenie mladých dospelých ako spoluškoliteľov

Niektorí školitelia môžu mať skúsenosti so zapojením dospelých a mladých dospelých ako spoluškoliteľov vo svojich programoch. Pozvanie mladých dospelých, ktorí nedávno opustili systém starostlivosti, ale boli podporovaní opatrovníkom ako deti, môže účastníkom poskytnúť cenné postrehy a osobné skúsenosti. Tento prístup umožňuje účastníkom získať rady a odporúčania od jednotlivcov, ktorí majú priamu skúsenosť s opatrovníctvom.

Úvahy:

- **Etické a bezpečnostné zásady:** Je nevyhnutné zabezpečiť, aby účasť mladých dospelých rešpektovala etické a bezpečnostné zásady. Školitelia musia byť schopní tieto štandardy dodržiavať počas celého zapojenia mladého človeka do programu.
- **Alternatívne metódy:** Hlas detí je možné zahrnúť do školenia aj prostredníctvom videí, filmov alebo literatúry, čo poskytuje ďalšie perspektívy o ich skúsenostiach.

Prístup a metodológia školenia

Metodologické poznámky sú navrhnuté na usmernenie a orientáciu školiteľov v ich prístupe. Pozrite si **prílohy** na konci tohto dokumentu pre kompletnú verziu metodologických poznámok

Prehľad metodologických poznámok pre školiteľov

Metodologická poznámka 1: Podpora práv dieťaťa ako rámca pre opatrovnícke služby a vzdelávanie

Školiaci prístup je založený na medzinárodných a európskych normách, najmä na Dohovore OSN o právach dieťaťa (UNCRC) a práve EÚ. Navrhuje nástroj založený na právach dieťaťa, ktorý má usmerniť opatrovníkov pri analýze situácií, posudzovaní potrieb dieťaťa a presadzovaní práv a najlepších záujmov dieťaťa.

Metodologická poznámka 2: Podpora transdisciplinárneho prístupu

Školiaci program podporuje perspektívu opatrovníckych služieb zameranú na dieťa a jeho práva. Podporuje transdisciplinárny prístup, ktorý prekračuje obmedzenia jednotlivých štátnych subjektov a poskytovateľov služieb pôsobiacich v rámci svojich mandátov. Tento prístup posilňuje opatrovníkov, aby efektívne obhajovali práva dieťaťa u rôznych štátnych úradníkov a poskytovateľov služieb.

Metodologická poznámka 3: Posilnenie opatrovníkov na obhajobu práv dieťaťa

Program zvyšuje povedomie opatrovníkov o silných a slabých stránkach vnútroštátnych systémov ochrany detí a prijímacích systémov. Vybavuje ich nástrojmi na posúdenie toho, ako tieto obmedzenia ovplyvňujú dieťa, a pripravuje ich na nezávislé a nestranné obhajovanie práv dieťaťa.

Metodologická poznámka 4: Podpora opatrovníkov pri hľadaní a mobilizácii podpory

Opatrovníci sú senzibilizovaní na význam mobilizácie podpory pre dieťa aj pre seba. Program zdôrazňuje, že sa neočakáva, že opatrovníci vyriešia všetky problémy sami, ale mali by vyhľadávať a využívať dostupnú pomoc na riešenie komplexných, multidimenzionálnych problémov.

Metodologická poznámka 5: Podpora interaktívneho a skúmového vzdelávacieho procesu

Školiaci program podporuje interaktívne učebné prostredie, kde účastníci a školitelia spoločne rozvíjajú nové vedomosti. Tento prístup zapája všetkých účastníkov do prieskumného učebného procesu.

Metodologická poznámka 6: Uľahčenie vzdelávania orientovaného na osobu prostredníctvom biografického rozprávania

Účastníci sú povzbudzovaní, aby sa spojili s učebným obsahom prostredníctvom svojich profesijných rolí a osobných skúseností. Program zahŕňa cvičenia s biografickým rozprávaním na začiatku každého stretnutia, aby sa podporilo toto prepojenie.

Metodologická poznámka 7: Posilnenie transkultúrnej kompetencie opatrovníkov

Program podporuje rozvoj transkultúrnej citlivosti a kompetencie medzi opatrovníkmi. Zdôrazňuje ochranu práv a najlepších záujmov dieťaťa pri rešpektovaní jeho kultúrnych práv, prejavu a účasti.

Metodologická poznámka 8: Podpora komunikácie a interakcie založenej na zdrojoch

Školenie podporuje kolaboratívnu a prieskumnú komunikáciu medzi účastníkmi a školiteľmi. Oceňuje a stavia na osobných a profesionálnych skúsenostiach, vedomostiach a reflexiách všetkých zúčastnených, čím využíva zdroje každého účastníka.

Časť 2: Školiaci plan

Modul 1: DOHOVOR OSN O PRÁVACH DIEŤAŤA – SPRIEVODCA ANALÝZOU A OPATRENAMI

Prehľad modulu

Stretnutie 1.1: Ľudské práva dieťaťa: komplexný sprievodca analýzou a opatreniami

Toto stretnutie poskytuje podrobný návod k ľudským právam dieťaťa so zameraním na rámec pre analýzu a akciu. Skúma základné princípy a právne normy, ktoré tvoria základ práv detí, a ponúka komplexné pochopenie nevyhnutné pre efektívne opatrovníctvo.

Stretnutie 1.2: Riziká a odolnosť detí: pochopenie zraniteľnosti ako konceptu založeného na právach a posilňovaní.

Toto stretnutie sa zaoberá konceptmi rizika a odolnosti, pričom skúma zraniteľnosť z perspektívy založenej na právach. Jeho cieľom je poskytnúť účastníkom nástroje na pochopenie a riešenie rôznych výziev, ktorým čelia deti, a zároveň podporovať ich schopnosť odolávať.

Stretnutie 1.3: Deti na ceste: migračné skúsenosti a životné príbehy

Toto stretnutie sa sústreďuje na skúsenosti a životné príbehy detí, ktoré migrujú. Poskytuje pohľad na jedinečné výzvy a perspektívy detí na ceste, čo pomáha opatrovníkom lepšie chápať a podporovať tieto deti počas ich migračných ciest.

Ciele modulu 1

Modul 1 predstavuje Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) a jeho všeobecné princípy ako primárny rámec pre opatrovnícke služby. Tento modul usmerňuje školiteľov aj účastníkov pri používaní UNCRC na mapovanie a analýzu potrieb dieťaťa a na zabezpečenie, že rozhodnutia a akcie sú v súlade s normami založenými na právach.

Tri školenia v tomto module umožňujú účastníkom posúdiť riziká a odolnosť dieťaťa, ktoré závisia od jeho pozadia, príbehu migrácie, aktuálnej situácie a budúcich perspektív.

Účastníci sa oboznámia s analýzou rizík a odolnosti z perspektívy založenej na právach dieťaťa a získajú nástroje na aplikáciu tohto chápania v praxi. Zahnutie príbehov migrácie detí zvyšuje citlivosť účastníkov na dôležitosť vypočutia príbehu dieťaťa.

Celkové vzdelávacie výsledky:

1. Použiť UNCRC ako komplexný transdisciplinárny sprievodca pre opatrovnícke služby.
2. Analyzovať, ako riziká a odolnosť ovplyvňujú zraniteľnosť dieťaťa bez sprievodu.
3. Identifikovať špecifiká príbehov migrácie detí.
4. Oceňovať dôležitosť vypočutia príbehu dieťaťa.

Stretnutie 1.1: Ľudské práva dieťaťa: komplexný sprievodca analýzou a opatreniami

Úroveň 1 Kolieska Opatrovníctva: Princípy práv dieťaťa

Citát od dieťaťa

„Vždy som počúval, ako hovoria o mojich právach, ale to boli len slová, v skutočnosti to nikoho nezaujímalo. Keď mi môj opatrovník povedal, že sa postará o to, aby ľudia v prijímacom centre rešpektovali moje práva, myslel som si, že to sú opäť len slová, ale potom sa za mňa naozaj postavil, to ešte nikto nikdy neurobil.“

Citáty od opatrovníkov

„Počul som o právach detí v súvislosti s deťmi vo vojne a deťmi trpiacimi hladom, myslel som si, že práva detí sú niečo, čo sa týka iných kontinentov.“

„Keď som si uvedomil, že mojou úlohou je brániť práva tohto chlapca, myslel som si, že je to príliš veľká úloha pre mňa a že to môže urobiť len právnik. Postupom času som však pochopil, že rozmyšľanie a rozprávanie o jeho právach je niečo, čo musím robiť neustále, a je to dobré, pretože mi to pomáha získať jasnú predstavu o situácii a o tom, čo robiť.“

A. Prehľad stretnutia

Klíčové posolství:

- Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) stanovuje ľudské práva všetkých osôb mladších ako 18 rokov.
- Práva v UNCRC sa týkajú všetkých aspektov života dieťaťa a sú nerozlučné a vzájomne prepojené.
- UNCRC vytvára povinnosti pre štátne orgány a poskytovateľov služieb.
- Zaručenie práv dieťaťa vyžaduje úzku spoluprácu medzi všetkými disciplínami relevantnými pre rozvoj, blahobyt a ochranu dieťaťa.
- UNCRC možno čítať ako multidisciplinárny sprievodca pre opatrovníkov. Orientuje ich pri posudzovaní potrieb, ochrane práv a podpore najlepších záujmov dieťaťa.
- Dohovor OSN o právach dieťaťa nadobudol účinnosť na Slovensku 6. februára 1991 prostredníctvom zákona č. 104/1991 Zb. po jeho ratifikácii Československom.

Očakávané vzdelávacie výsledky

Na úspešné dokončenie tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť tieto výsledky:

VEDIEŤ

- Opísať práva dieťaťa, ktoré priznáva Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC).
- Vysvetliť význam a dôležitosť prístupu založeného na právach detí.

ROBIŤ

- Posúdiť individuálne potreby dieťaťa a pravidelne aktualizovať toto hodnotenie vzhľadom na meniace sa potreby dieťaťa.
- Použiť UNCRC ako sprievodcu pri rozhodnutiach a krokoch týkajúcich sa dieťaťa.

BYŤ

- Uvedomovať si potreby dieťaťa, vrátane bežných a špeciálnych potrieb s ohľadom na rôzne životné príbehy.
- Byť otvorený k tomu, aby všetky potreby dieťaťa boli považované za úzko prepojené.

Príprava

Tematická príprava

Školiteľ pripraví hlavné fakty, definície a otázky potrebné na predstavenie tohto stretnutia. Školiteľ by mal prispôbiť školiaci program konkrétnemu kontextu školenia, miestnym potrebám a pozadiu účastníkov. Školiteľ môže použiť glosár (dostupný na e-learningovej platforme FRA), zoznamy referencií a národné zdroje.

Slovenské právo v oblasti ochrany práv detí

Hostujúce prednášky

Kľúčové body diskusie

- Stav implementácie UNCRC: úspechy a výzvy na Slovensku. (správa na stiahnutie z výboru pre práva dieťaťa)
- Inštitúcie zodpovedné za tvorbu, implementáciu a monitorovanie politiky UNCRC na národnej, regionálnej a miestnej úrovni na Slovensku.
- Úloha aktérov občianskej spoločnosti a organizácií.

Možní pozvaní hostia

- Zástupca inštitúcie, komisie alebo organizácie na ochranu práv dieťaťa, ako napríklad: Národný alebo regionálny úrad ombudsmana alebo inštitút pre ľudské práva; Člen univerzitného fakulty so špecializáciou na práva detí; Zástupca špecializovanej agentúry OSN;
- Zástupca medzinárodnej, národnej alebo miestnej mimovládnej organizácie (MVO).

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), ďalšie materiály: Kľúčové fakty, Slovenský zákon o deťoch, Dohovor OSN na Slovensku sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 1:** Práva dieťaťa v súvislosti so štyrmi dimenziami Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC).
- **Podklad 2:** Práva dieťaťa v právnych predpisoch EÚ.
- **Podklad 3:** Všeobecné princípy UNCRC.

Školiteľ pripraví nasledujúce dodatočné podklady v národnom jazyku:

- Charta
- Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC). Zistite, či je k dispozícii verzia prispôbena pre deti

- Ďalšie materiály: Kľúčové fakty
- Slovenský zákon o deťoch
- Dohovor OSN na Slovensku

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Úvod do hlavnej témy stretnutia.
- **Dohovor OSN o právach dieťaťa (CRC):** Slovensko ratifikovalo tento dohovor v roku 1993. Dohovor stanovuje základné práva detí, vrátane práva na vzdelanie, zdravotnú starostlivosť a ochranu pred vykorisťovaním.
- **Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine:** Táto národná legislatíva kladie dôraz na najlepší záujem dieťaťa vo všetkých právnych záležitostiach, pričom zabezpečuje prioritu jeho blaha a rozvoja.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Predstavenie školiteľa a účastníkov a vytvorenie Prezenčného prepojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad niekým, kto bol v ich živote dôležitý ako mentor alebo v inej významnej úlohe, so zameraním na osobu, ktorá bola dôležitá počas ich detstva alebo dospievania.
- Účastníci napíšu kľúčové slovo opisujúce túto osobu na lístok Rôznofarebné poznámkové. Potom tieto lístky prilepia na flipchart.
- Keď všetci účastníci dokončia túto úlohu, školiteľ prečíta každé kľúčové slovo a požiada účastníka, ktorý ho pridal, aby k nemu pridal komentár a vysvetlil, ako sa vzťahuje na ich vybranú osobu a prečo bola táto osoba významná.
- Po tom, čo účastníci zdieľajú tieto spomienky, školiteľ identifikuje svoje vlastné kľúčové slovo, pridá k nemu komentár a predstaví sa. Účastníci sa potom predstavia, uvedú svoje meno a akékoľvek ďalšie informácie, ktoré chcú zdieľať, napríklad svoju profesiu.
- Viac informácií nájdete v Prílohe 1, Metodologická poznámka 6.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude školiace stretnutie zaoberať. Účastníci sú informovaní, že prostredníctvom aktivít a spoločnej reflexie preskúmajú význam Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC) a príležitosti, ktoré ponúka pre úlohu opatrovníka.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: Brainstorming o potrebách dieťaťa

- Školiteľ nakreslí symbol dieťaťa do stredu papiera na flipchart (pozri Prílohu 1, Metodologická poznámka 1, Obrázok 3). Toto dieťa predstavuje akékoľvek dievča alebo chlapca vo veku od 0 do 17 rokov. Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zapojili do spoločného brainstormingu o potrebách dieťaťa.
- Keď účastníci zdieľajú svoje myšlienky, školiteľ zapisuje kľúčové slová na flipchart.
- Ak sa diskusia predčasne zastaví, školiteľ vyzve účastníkov, aby premýšľali o konkrétnych aspektoch života dieťaťa, ktoré možno neboli spomenuté, ako napríklad jedlo, čistá voda a vzduch, zdravotná starostlivosť, zápis do školy, voľný čas, hra, šport, náboženstvo, kontakt s rodinnými príslušníkmi, identifikačné doklady, rodný list a národnosť. Toto pokračuje, až kým účastníci nevypracujú pomerne komplexný zoznam potrieb dieťaťa. Zdôrazňuje sa dôležitosť rodín nepľnoletých osôb bez sprievodu.

Druhý krok: Rozdiely v potrebách detí a dospelých

- Školiteľ začína druhú skupinovú aktivitu. Účastníci reflektujú nad potrebami dospelého človeka a nad tým, ako sa tieto líšia od potrieb dieťaťa. Keď účastníci zdieľajú svoje pripomienky, školiteľ skontroluje, či už identifikované potreby sú zapísané na flipcharte, a použitím fixky inej farby zaznamená potreby, ktoré ešte neboli spomenuté.
- Keď brainstorming skončí, školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli, či potreby dospelých, ktoré identifikovali, nemôžu byť aj potrebami detí. Školiteľ vyzve účastníkov, aby sa obzvlášť zamysleli nad dospelými, ktorí môžu mať veľmi podobné potreby ako dospelí. Napríklad môžu mať podobné potreby týkajúce sa práce a zamestnania, peňazí, prispievania k rodinnému príjmu, intímnych vzťahov a sexuality.
- Cvičenie má za cieľ zvýšiť citlivosť účastníkov na skutočnosť, že potreby detí nie sú nevyhnutne detinské a špecifické iba pre malé deti. Skôr sú veľmi blízke všeobecným ľudským potrebám. Deti a dospelí môžu mať podobné pohľady na život a zodpovednosti.
- Potom školiteľ požiada účastníkov, aby sa vcítili do kože dieťaťa alebo dospelujúceho. Ako by mladý človek opísal svoje vlastné potreby a ako by sa jeho pohľad mohol líšiť od pohľadu dospelých? Školiteľ pridá ďalšie kľúčové slová vyplývajúce z tejto diskusie na flipchart, opäť použitím fixky inej farby.

Tretí krok: Usporiadanie potrieb do skupín

- Školiteľ a účastníci sa vrátia k mape potrieb, ktorú vytvorili. Školiteľ upozorní na to, že mnohé z identifikovaných potrieb sú veľmi úzko prepojené a vzájomne závislé. Nedostatočné uspokojenie jednej potreby môže vytvoriť problémy pre celú skupinu ďalších potrieb, ktoré zostanú neuspokojené. Je dôležité zdôrazniť význam hľadania rodiny a spomenúť, že znovuzjednotenie rodiny, ak je v najlepšom záujme dieťaťa, môže pomôcť uspokojiť niektoré potreby.
- Školiteľ a účastníci diskutujú o tom, ako možno potreby uvedené na flipcharte zoskupiť do skupín. Školiteľ nasmeruje skupinovú reflexiu k pochopeniu, že potreby detí možno usporiadať do štyroch hlavných skupín:
 - **Potreby základné**, ktoré musia byť splnené na zabezpečenie zdravia a prežitia dieťaťa (jedlo, prístrešie, bezpečnosť a ochrana).
 - Potreby súvisiace s **rozvojom** dieťaťa, vrátane fyzického, emocionálneho, sociálneho, kognitívneho a ďalších oblastí rozvoja. Niektoré z týchto potrieb môže napĺňať rodina. Dôležití sú aj rovesníci a komunita.
 - Potreby týkajúce sa **účasti** dieťaťa v sociálnom a politickom živote a zapojenia sa do rozhodovania, ktoré sa dieťaťa týka.
 - Potreby týkajúce sa bezpečnosti, blahobytu a **ochrany** dieťaťa.
- Školiteľ zdôrazňuje dôležitosť reagovania na tieto potreby komplexným spôsobom. Služby dostupné pre dieťa – ako zdravotná starostlivosť, vzdelávanie alebo ubytovacie služby – často zohľadňujú jednotlivé potreby oddelene. Tieto služby sú poskytované z perspektívy určenej mandátom poskytovateľa služieb a jeho odbornou špecializáciou. **Perspektíva dieťaťa alebo jeho rodiny je prirodzene komplexnejšia a širšia.**

Štvrtý krok: štyri dimenzie Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC)

- Školiteľ umiestni na jednu zo stien školiacej miestnosti flipchartový papier so zoznamom potrieb dieťaťa, aby ho mohli ľahko vidieť účastníci aj školiteľ. Školiteľ vezme ďalší papier na flipchart a nakreslí naň dve prekrížené čiary, jednu horizontálnu a jednu vertikálnu, čím vytvorí štyri kvadranty predstavujúce štyri skupiny potrieb identifikované vyššie. Symbol dieťaťa zostáva v strede schémy. Do každého zo štyroch kvadrantov školiteľ zaznamená jednu dimenziu UNCRC: základné potreby, rozvoj, účasť a ochrana. Školiteľ používa štyri kvadranty na flipcharte ako mapu na posúdenie potrieb dieťaťa. Každý kvadrant tiež predstavuje jednu zo štyroch hlavných dimenzií práv dieťaťa a povinností štátov podľa UNCRC:
 1. Reakcia na *základné potreby* s cieľom zabezpečiť život, prežitie a zdravie dieťaťa.
 2. Podpora *rozvoja dieťaťa*.

3. Umožnenie dieťaťu *zúčastňovať sa* na rodinnom a komunitnom živote a byť vypočuté vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho týkajú.
 4. Zabezpečenie *ochrany* dieťaťa pred všetkými formami násillia, vykorisťovania a zanedbávania.
- Školiteľ informuje účastníkov, že každá z týchto dimenzií je kľúčová pre úlohu opatrovníka a že sa k nim budú počas školiaceho programu opakovane vracat'.

Piaty krok: skupinová práca na zosúladienie potrieb dieťaťa s právami dieťaťa

- Školiteľ rozdelí účastníkov do štyroch pracovných skupín. Ich úlohou je zamyslieť sa nad potrebami nepľnoletého dieťaťa bez sprievodu z perspektívy, ktorá sa zameriava na práva dieťaťa. Kľúčová otázka znie: „Ktoré práva zodpovedajú potrebám nepľnoletého dieťaťa bez sprievodu?“
- Účastníci používajú zoznam potrieb pripevnený na stene ako referenciu pre svoj brainstorming. Po 20–25 minútach skupiny prednesú svoje výsledky v pléne. Školiteľ zapisuje ich pripomienky a závery na flipchart znázorňujúci štyri dimenzie Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC). Počas toho školiteľ vyzve účastníkov, aby identifikovali, ktoré práva patria do každej zo štyroch dimenzií.
- Táto diskusia upevňuje porozumenie účastníkov o dimenziách UNCRC ako analytickej mapy na hodnotenie potrieb a práv detí. Taktiež podporuje pochopenie, aké úzko sú štyri dimenzie prepojené.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Školiteľ uzatvára stretnutie interaktívnym cvičením, v ktorom sa účastníci zapoja do spoločnej reflexie a analýzy.

Prvý krok: zoznámenie sa s právami detí priznanými Dohovorom OSN o právach dieťaťa (UNCRC)

- Školiteľ upriami pozornosť účastníkov na mapu potrieb a práv dieťaťa, ktorá bola vytvorená počas stretnutia, pričom poznamená, že tieto práva sú priznané Dohovorom OSN o právach dieťaťa (UNCRC).
- Školiteľ odkazuje na konkrétne články UNCRC, aby zaradil práva do štyroch sekcií na flipcharte, ako je uvedené v **Podklade 1**. Vysvetlí obsah týchto článkov a poskytne účastníkom **Podklad 1** na budúce použitie.
- UNCRC priznáva deťom zbaveným rodičovskej starostlivosti právo na opatrovníka, čím reaguje na konkrétnu potrebu. Táto situácia nastáva, keď rodičia nie sú schopní alebo dostupní starať sa o dieťa, keď sú zodpovední za násillie alebo vykorisťovanie, alebo keď sú od svojho dieťaťa oddelení počas migrácie.
- UNCRC pokrýva spoločné potreby všetkých detí v náhradnej starostlivosti, pričom zdôrazňuje právo na starostlivosť a ochranu (článok 20). Hľadanie rodiny je zásadným počiatočným krokom, ak to slúži najlepším záujmom dieťaťa.

- Štyri články UNCRC sa považujú za základné „všeobecné princípy“ relevantné pre implementáciu všetkých práv:
 - Právo na nediskrimináciu (článok 2)
 - **Najlepší záujem** dieťaťa ako primárne hľadisko (článok 3)
 - Právo na **život, prežitie a rozvoj** (článok 6)
 - Právo dieťaťa **byť vypočuté a mať zohľadnené jeho názory** (článok 12)

Tieto princípy sú zhrnuté v **Podklade 3**.

Školiteľ taktiež informuje účastníkov o reflexii práv detí v práve EÚ a predstavuje Chartu základných práv EÚ a relevantné články (články 14(3), 24, 32 a 33) týkajúce sa práv detí (pozri **Podklad 2**).

Druhý krok: prístup založený na potrebách verzus prístup založený na právach

- Školiteľ a účastníci reflektujú nad rozdielmi medzi prístupom založeným na potrebách a prístupom založeným na právach. Účastníci zdieľajú svoje názory a školiteľ predstavuje vývoj od prístupu založeného na potrebách k prístupu založenému na právach, ako je zhrnuté v Tabuľke 2.
- Školiteľ zdôrazňuje, že články UNCRC predstavujú právne normy, ktoré zaväzujú štáty rešpektovať, chrániť a naplňať všetky práva detí. UNCRC, hoci je právnym dokumentom, slúži aj ako sprievodca pre **opatrovníkov a poskytovateľov služieb**. Je multidisciplinárny, keďže uznáva, že potreby a práva detí sú vzájomne prepojené a neoddeliteľné. Efektívna implementácia UNCRC vyžaduje spoluprácu medzi všetkými relevantnými štátnymi subjektmi a poskytovateľmi služieb.

Tabuľka 2: Porovnanie prístupu založeného na potrebách a prístupu založeného na právach

PRÍSTUP ZALOŽENÝ NA POTREBÁCH	PRÍSTUP ZALOŽENÝ NA PRÁVACH
Prístup reaguje na potrebu.	Prístup chráni právo – podľa zákona alebo v praxi.
Potreby nie sú spojené s povinnosťami nositeľov povinností.	Ľudské práva sú vždy spojené s povinnosťami nositeľov povinností.
Potreby môžu byť univerzálne alebo individuálne.	Ľudské práva sú univerzálne.
Potreby môžu byť chápané podľa hierarchie a priority.	Ľudské práva sú neoddeliteľné, čo znamená, že jedna skupina práv nemôže byť užívaná bez iných.
Potreby môžu byť naplňané prostredníctvom charitatívnych iniciatív.	Ľudské práva nemôžu byť naplňané prostredníctvom charity; sú spojené s povinnosťami štátu, ako aj s povinnosťami rodičov, opatrovníkov a súkromných sociálnych služieb, ako je uvedené v UNCRC.

Zdroj: FRA (2022), na základe Jonsson, U. (2003), *Prístup k rozvoju založený na ľudských právach*, New York, Detský fond OSN (UNICEF).

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť hlavné poznatky a kľúčové závery zo stretnutia, pričom zdôrazní hlavné body, ktoré boli diskutované.
- Identifikovať a zaznamenať všetky nevyriešené otázky alebo problémy, na ktorých sa účastníci nedohodli.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na znázornenie toho, ako toto stretnutie súvisí s tematickými oblasťami budúcich školiacich stretnutí v rámci programu.
- Predstaviť hlavnú tému nadchádzajúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity

- Požiadajte účastníkov, aby vytvorili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia aktuálneho stretnutia. Táto skupina predstaví zhrnutie na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Stretnutie 1.2: Riziko a odolnosť detí: pochopenie zraniteľnosti ako konceptu založeného na právach a posilňovaní

Úroveň 2 Koleska Opatrovníctva: Riziko a odolnosť dieťaťa

Citát od dieťaťa

„Je tu jedna žena, ktorá prichádza tam, kde bývam, aby sa rozprávala s nami deťmi. Nemám ju veľmi rád, pretože nám stále hovorí, akí sme zraniteľní a ako ju mrzí všetko, čím sme si museli prejsť, aby sme sa sem dostali.“

„Radšej trávim čas s Cristinou, pretože ma neberie ako všetkých ostatných. Povzbudzuje ma a chápe, že niečo dokážem! Niekedy dokonca spolu skúšame zistiť, kto by mohol pomôcť s určitým problémom.“

Citáty od opatrovníkov

„Opatrovník povedal, že Juma je silný chlapec, vzhľadom na všetko, čím si na svojej ceste prešiel, a že zvládne veľa, takže sa o neho neboja. Ale ja som ho videl plakať.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Osoba, ktorá čelí riziku, je zraniteľná voči ublíženiu.
- Odolnosť pomáha človeku zvládať riziko a vyhnúť sa ublíženiu. Jedinci so silnou odolnosťou sú často lepšie pripravení zvládať riziká a preto sú považovaní za menej zraniteľných.
- Odolnosť závisí od vlastných zdrojov osoby a jej životnej situácie, ale môže byť posilnená podporou od iných a dostupnými službami.
- Zraniteľnosť nepľnoletých detí bez sprievodu je ovplyvnená ich životným príbehom, ich migračným statusom, ich možnosťami uplatňovať si svoje práva a ich prístupom k podpore.

- Štátni úradníci a poskytovatelia služieb tiež ovplyvňujú riziká a odolnosť detí. Spôsob, akým identifikujú a reagujú na riziká detí, a miera, do akej dokážu posilniť ich odolnosť, závisí od ich vedomostí, zručností, správania a postojov.
- Opatrovník je dôležitou osobou, ktorá pomáha znižovať riziká dieťaťa a posilňovať jeho odolnosť. Týmto spôsobom môže opatrovník pomôcť znížiť zraniteľnosť dieťaťa a predísť ublíženiu.
- Zoznam podporných služieb pre deti na Slovensku

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Vysvetliť koncept a povahu zraniteľnosti.
- Zhodnotiť, ako kontext ovplyvňuje riziko a odolnosť nepľnoletých detí bez sprievodu.

ROBIŤ

- Identifikovať kľúčové osoby a služby, ktoré môžu pomôcť posilniť odolnosť dieťaťa a znížiť jeho riziká.
- Znížiť riziká a posilniť odolnosť dieťaťa z perspektívy práv dieťaťa.

BYŤ

- Byť citlivý na svoju vlastnú úlohu, ako aj na úlohy ostatných osôb a služieb pri zvyšovaní alebo znižovaní zraniteľnosti dieťaťa.

Príprava

Praktická príprava

- Školiteľ sa oboznámi s ekologickým a na právach založeným modelom zraniteľnosti nepľnoletého dieťaťa bez sprievodu (pozri Obrázok 2, str. 33).
- Počas školiaceho stretnutia školiteľ nakreslí na flipchart päť sústredných kruhov predstavujúcich ekologický model. Kruhy zahŕňajú:
 1. Dieťa (stredný kruh)
 2. Priame vzťahy dieťaťa s rodinou, rovesníkmi a priateľmi
 3. Komunitu a spoločnosť

4. Prostredie
 5. Relevantné zákony, politiky a služby týkajúce sa dieťaťa
 6. Zoznam podporných služieb pre deti na Slovensku
- Počas stretnutia školiteľ zapisuje kľúčové pojmy do príslušných kruhov, spolu s kľúčovými slovami, komentármi a otázkami, ktoré vzniesli účastníci.

Tematická príprava

- Školiteľ zhromažďuje kľúčové fakty, definície a otázky týkajúce sa rizík a odolnosti nepľnoletých detí bez sprievodu, pričom zohľadňuje špecifický kontext krajiny, mesta alebo regiónu, kde sa školenie koná.
- Ak je to možné, tematický úvod môže poskytnúť školiteľ so zodpovedajúcimi vedomosťami a odbornými skúsenosťami. Alternatívne môže byť pozvaný hosťujúci prednášateľ, aby prezentoval úvod.
- Prezentácia o faktoroch rizika a odolnosti môže odkazovať na potreby dieťaťa identifikované počas prvého školiaceho stretnutia.

Hosťujúce prednášky

Kľúčové body diskusie

- **Riziká a odolnosť migrantov, hľadajúcich azyl a detí utečencov v hostiteľskej krajine:** Diskusia o konkrétnych výzvach, ktorým tieto deti čelia, a preskúmanie príkladov osvedčených postupov na Slovensku.
- **Riziká a odolnosť na migračnej trase:** Skúmanie rizikových faktorov a faktorov odolnosti, ktoré ovplyvňujú migrantov, deti hľadajúce azyl a utečencov z ich krajín a regiónov pôvodu, počas ich cesty a po príchode do EÚ a hostiteľskej krajiny.

Možní pozvaní hostia:

- Zástupca poskytovateľov služieb pracujúcich s migrantmi, žiadateľmi o azyl a utečencami, napríklad tých, ktorí poskytujú psychosociálnu podporu, zdravotnú starostlivosť a liečbu, sociálne služby, ochranu detí, terénne programy alebo špecializované služby založené na komunite.
- Zástupca špecializovanej agentúry OSN alebo medzinárodnej, národnej, či miestnej mimovládnej organizácie, ktorá sa podieľa na podpore detí migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam) sa nachádzajú [tu](#).

- **Podklad 4:** Smerom k chápaniu zraniteľnosti založenému na právach.
- **Podklad 5:** Typické faktory rizika a odolnosti nepľnoletých detí bez sprievodu.
- Ďalší materiál: Kľúčové fakty, zoznam podporných služieb na Slovensku.

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov a úvod do hlavnej témy stretnutia.
- K roku 2020 Slovensko hostilo približne 817 migrantov a detí hľadajúcich azyl, z toho 349 bolo nepľnoletých osôb bez sprievodu (UNICEF).
- **Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR):** Zodpovedný za sociálnu a právnu ochranu detí, poskytuje služby ako opatrovníctvo a podpora integrácie.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Prezenčného spojenia s tematickým okruhom

- Účastníci sú požiadaní, aby reflektovali nad svojimi vlastnými životnými príbehmi. Mali by si spomenúť na obdobie počas detstva, dospievania alebo dospelosti, keď čelili riziku alebo ťažkej situácii.
- Dôraz je kladený na moment, keď dostali podporu od niekoho iného na zvládnutie toho rizika alebo ťažkosti.
- Účastníci sú požiadaní, aby si spomenuli, ako sa cítili ohľadom podpory, ktorú dostali.
- Tento pocit vyjadria ako kľúčové slovo.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky školiaceho stretnutia.

- Účastníci sú informovaní, že budú skúmať faktory rizika, prekážky alebo bariéry, ktorým čelia nepľnoleté deti bez sprievodu na Slovensku, v meste alebo regióne, kde sa školenie koná.
- Stretnutie bude zahŕňať aktivity a spoločnú reflexiu.
- Taktiež sa budú diskutovať faktory odolnosti a zdroje ochrany a podpory pre nepľnoleté deti bez sprievodu

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

- Školiteľ požiada účastníkov, aby reflektovali nad rizikami, ktorým čelia nepľnoleté deti bez sprievodu, a nad zdrojmi odolnosti, ktoré im pomáhajú tieto riziká zvládať.
- Účastníci sú inštruovaní, aby identifikovali jedno kľúčové slovo pre faktory rizika a jedno pre faktory odolnosti alebo zdroje ochrany.
- Tieto kľúčové slová napíšu na rôznofarebné poznámkové lístky, pričom použijú rôzne farby pre riziká a faktory odolnosti.
- Účastníkom je poskytnutých niekoľko minút na reflexiu a napísanie svojich kľúčových slov.
- Po napísaní účastníci umiestnia svoje rôznofarebné poznámkové lístky na sústredné kruhy nakreslené školiteľom na flipchart.
- Umiestnenie rôznofarebných poznámkových lístkov na konkrétne kruhy odráža to, čo účastníci spájajú s faktorom rizika alebo odolnosti: dieťa, prostredie dieťaťa, komunitu, spoločnosť, prostredie alebo štát a jeho zákony/politiky.
- Školiteľ nahlas prečíta každé kľúčové slovo a vyzve účastníka, ktorý ho napísal, aby sa podelil o svoje myšlienky so skupinou.
- Účastníci diskutujú o tom, ako konkrétne faktory rizika alebo odolnosti v jednom kruhu súvisia s inými kruhmi.
- Diskusia sa zameriava na to, ako rôzne faktory – ako je príbeh dieťaťa, rodina, rovesníci, komunita, spoločnosť a štátne politiky – ovplyvňujú riziká a odolnosť dieťaťa (ochranné prostredie).
- Školiteľ zdôrazňuje dynamické interakcie a prepojenia medzi týmito kruhmi, pričom na flipcharte môže kresliť čiary na znázornenie spojení.
- Od účastníkov sa vyžadujú dodatočné komentáre, aby sa zabezpečila komplexná mapa rizikových a odolnostných faktorov.
- Školiteľ povzbudzuje účastníkov, aby zvážili faktory súvisiace s hostovaním, skúsenosti s domovskou komunitou a cestu nepľnoletých detí bez sprievodu.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

- Školiteľ uzatvára stretnutie odkazom na koncepty zraniteľnosti, rizika a odolnosti.

Prvý krok: Typické stereotypy týkajúce sa zraniteľnosti nepľnoletých detí bez sprievodu

- Deti, najmä nepľnoleté deti bez sprievodu, sú často považované za „zraniteľné“ a vyžadujúce si osobitnú ochranu.
- Zraniteľnosť je zvyčajne chápaná v zmysle oslabovania, spájaná so slabosťou, núdzou alebo zastrášaním, čo vedie k potrebe pomoci.
- Tento predsudok môže viesť k predpokladu, že deti, ktoré pôsobia silne, otvorene a nezávisle, nemohli zažiť násilie alebo vykorisťovanie a nie sú ohrozené.
- Tieto stereotypy môžu byť zavádzajúce a bránia tým, ktorí sú v kontakte s dieťaťom, skutočne vypočuť jeho príbeh a úprimne vnímať to, čo hovorí.

Druhý krok: Zmierňovanie zraniteľnosti prostredníctvom odolnosti

- Pojem „zraniteľnosť“ má iný význam v iných disciplínach, ako sú zdravotná starostlivosť a sociálna ochrana, a môže byť chápaný ako koncept posilňovania.
- Uznáva, že každý človek sa môže brániť pred škodlivým dopadom konkrétnych rizík. Schopnosť zmierniť riziko sa nazýva odolnosť.
- Každý človek sa počas svojho života stretáva s rizikami. To, či tieto riziká vedú k ublíženiu, závisí od zdrojov, schopností a prístupu k podpore a nápravným opatreniam.
- Keď Prezenčné zdroje nestačia na zmiernenie rizika, prístup k podpore je zásadný.
- Školiteľ vysvetľuje koncept odolnosti, ktorý sa vo fyzike chápe ako schopnosť objektu alebo telesa odolávať vonkajším fyzikálnym vplyvom (a vrátiť sa do pôvodného stavu).
- U ľudí odolnosť označuje schopnosť:
 - Vyrovnáť sa so stresom a rizikovými faktormi.
 - Vyrovnáť sa s rušivými zmenami.
 - Zvládať prekážky a bariéry brániace im v napĺňaní ich potrieb alebo v realizácii životných projektov.
 - Udržiavať pozitívne vlastnosti.
 - Udržiavať pozitívne vzťahy.
 - Pokračovať v budovaní a rozvíjaní svojho životného projektu. Cope with stress and risk factors.

- Zraniteľnosť je agregovaný koncept spôsobený rizikom a vyvážený odolnosťou. Riziko a odolnosť spolu dynamicky interagujú a menia sa, keď dieťa rastie a rozvíja svoje schopnosti.
- Riziko a odolnosť sa menia počas migračnej skúsenosti. *V komunite, ktorá prijíma nepľnoleté deti bez sprievodu, snahy o prevenciu zraniteľnosti pred tým, aby viedli k ublíženiu, zahŕňajú znižovanie rizík a posilňovanie odolnosti jednotlivého dieťaťa a nepľnoletých detí bez sprievodu ako skupiny (preto je vhodné použiť nástroj cesta života na hodnotenie rizikových a odolnostných faktorov).*

Tretí krok: Ekologické chápanie zraniteľnosti

- Riziko a odolnosť určujú zraniteľnosť. Sú dynamické a ovplyvňujú dieťa rôznymi spôsobmi.
- Toto chápanie je známe ako „ekologický model.“ „Ekológia“ dieťaťa odkazuje na všetky sociálne kontakty a vzťahy dieťaťa a jeho postavenie v rodine a komunite.
- Zahŕňa tiež širšie sociálne, ekonomické, právne a politické otázky a ich dopad na život a pohľad dieťaťa.
- Prezenčné riziká a odolnosť dieťaťa môžu súvisieť s jeho fyzickým, kognitívnym a zdravotným stavom, charakterom a životným príbehom. Tieto sú úzko prepojené s rizikami a odolnosťou vyplývajúcou z priamych a nepriamych vzťahov, sociálnych kontextov a prostredia dieťaťa podľa ekologického modelu.
- V dôsledku toho riziká a odolnosť jednotlivca interagujú na viacerých úrovniach a akumulujú sa.
- Po predstavení týchto konceptov školiteľ rozdá účastníkom [Podklad 4](#) a [Podklad 5](#).
- Následne sa školiteľ vráti ku grafu na flipcharte so všetkými kľúčovými slovami a komentármi. Zhrnie diskusiu účastníkov, pričom použije niektoré z ich kľúčových slov naznačujúcich faktory rizika a odolnosti. Pripomenie skupine interakciu medzi rizikami a odolnosťou naprieč priamymi a nepriamymi vzťahmi dieťaťa (pozri Obrázok 2).
- Ak skupina identifikovala faktory rizika a odolnosti, ktoré nie sú spomenuté v [Podklade 5](#), školiteľ môže účastníkov vyzvať, aby tieto dodatočné faktory zaznamenali na podklad.
- Ak skupinová diskusia neidentifikovala niektoré faktory uvedené na podklade, školiteľ môže využiť túto príležitosť na to, aby účastníkov upozornil na oblasti, ktoré zostali neadresované.

Figure 2: Risk and resilience influence the child's vulnerability and interact at different levels

Source: FRA (2022).

Štvrtý krok: Úloha prijímajúcej komunity pri znižovaní zraniteľnosti

- Prezentácia životného príbehu môže dieťaťu pomôcť spracovať a zmieriť sa s nepriaznivými skúsenosťami, čím tieto skúsenosti premení na budúce perspektívy. Prijímajúca komunita môže tento proces podporiť tým, že pochopí a reaguje na potreby dieťaťa a interaguje s ním spôsobom, ktorý rešpektuje jeho práva. (Kvalitné vzťahy aspoň s jedným dospelým sú pre odolnosť detí zásadné).
- Schopnosť prijímajúcej komunity chrániť práva detí je zásadná pri znižovaní zraniteľnosti. Táto komunita musí pochopiť, ako potreby a práva dieťaťa súvisia a interagujú na všetkých úrovniach jeho sociálnych vzťahov.
- Školiteľ opakuje štyri hlavné dimenzie Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC) predstavené počas prvého školiaceho stretnutia, ktoré spoločne prispievajú k znižovaniu rizík a posilňovaniu odolnosti dieťaťa.
- Školiteľ uzatvára zdôraznením, že koncepty zraniteľnosti, rizika a odolnosti— a spôsob, akým sú chápané — ovplyvňujú to, ako je niekto vnímaný a ako sa s ním zaobchádza.
- Chápanie zraniteľnosti z ekologického a na právach založeného pohľadu môže pomôcť zmeniť postoje a myslenie voči nepľnoletým deťom bez sprievodu. Sú vnímané nie ako oslabené individuá potrebujúce pomoc, ale ako jednotlivci so zdrojmi, potenciálom a schopnosťami zvládať výzvy, ktorí sú efektívni sami o sebe a prispievajú do prijímajúcej komunity ako aktívni a kompetentní ľudia.

Piaty krok: Úloha opatrovníka pri znižovaní zraniteľnosti

- Opatrovník môže podporovať dieťa, poskytovateľov služieb a komunitu v lepšom pochopení rizík a odolnosti dieťaťa.
- Identifikácia a uznanie rizík umožňuje opatrovníkovi a prijímajúcej komunite lepšie mobilizovať správnu podporu na zmiernenie týchto rizík. Tieto snahy sú kľúčové na prevenciu alebo zníženie škodlivého dopadu rizík a posilnenie odolnosti dieťaťa.
- Školiteľ môže položiť nasledujúce dve otázky na usmernenie záverečnej diskusie s účastníkmi:
 1. Čo môže opatrovník urobiť na zníženie rizík nepľnoletého dieťaťa bez sprievodu?
 2. Čo môže opatrovník urobiť na posilnenie odolnosti dieťaťa?
- Účastníci diskutujú o tom, čo môžu ako opatrovníci urobiť na ovplyvnenie zraniteľnosti dieťaťa, konkrétne ako pomôcť znížiť a zmierniť riziká a posilniť odolnosť dieťaťa.
- Školiteľ by mal poznamenať, že koncept zraniteľnosti je používaný aj v práve EÚ, najmä vo vzťahu k obetiam trestných činov a osobám žiadajúcim o medzinárodnú ochranu. Zraniteľná osoba má špeciálne potreby ochrany a vyžaduje ciele podporu. Deti sú uznávané ako prirodzene zraniteľná skupina.
- Toto uznanie, v kombinácii s povinnosťou členských štátov poskytovať špeciálnu podporu a ochranu, je dôležitým faktorom pri prijímaní nepľnoletých detí bez sprievodu. Posilňuje ich práva a ochranu v mnohých oblastiach ich života, vrátane ubytovania, asistencie, zastupovania a procesných práv, ktorým sa budú venovať Moduly 2 a 3.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi iných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Označiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Stretnutie 1.3: Deti na ceste: migračné skúsenosti a životné príbehy

Úroveň 3 Koleska Opatrovníctva: Migračný príbeh dieťaťa

Citát od dieťaťa

„Musel som odísť z jednej chvíle na druhú. Ani som nemal čas povedať to priateľom a rozlúčiť sa so starou mamou.“

„Keď sme s ostatnými chlapcami spolu, občas sa rozprávame o návrate domov a o tom, aké by to mohlo byť. Chcel by som sa vrátiť domov, vidieť svojich rodičov, bratov a sestru, priateľov a znova sa prejsť po uliciach môjho mesta, ale mám strach. Možno sa veci zmenia a raz v budúcnosti bude pre mňa bezpečné vrátiť sa, hoci len na návštevu.“

Citáty od opatrovníkov

„Keď som si prečítal spis o Theovi, bol som šokovaný tým, koľko násilia a zlých vecí musel zažiť, a to už od miesta, kde žil so svojou rodinou, až po celú cestu, dokonca aj v Európe. Keď ho vidíte, neuverili by ste tomu, vôbec to na seba nedáva najavo.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) priznáva nepľnoletým migrantom a žiadateľom o azyl rovnaké práva ako ostatným deťom.
- Nepľnoleté deti bez sprievodu čelia mnohým rizikám, vrátane rizika násilia a zneužívania. Týmto rizikám čelia vo všetkých fázach svojej migrácie: v domovských komunitách, počas cesty, v tranzite a v krajine príchodu.
- Pochopenie migračnej skúsenosti dieťaťa je kľúčové pre určenie vhodných reakcií. Zahŕňa to riziká a zdroje ochrany vo všetkých fázach migrácie.

- Informácie o životnej situácii dieťaťa v domovskej komunite a o skúsenostiach počas cesty sú dôležité. Zabezpečujú, aby poskytovaná podpora bola zmysluplná a vhodná pre dieťa, vrátane zohľadnenia pohlavia a kultúry dieťaťa, ako aj situácie v jeho krajine pôvodu.
- Opatrovník zohráva dôležitú úlohu pri zabezpečení toho, aby štátni úradníci a poskytovatelia služieb zakladali svoje rozhodnutia na správnych informáciách o dieťati.
- Na Slovensku sú nepľnoleté osoby bez sprievodu (UAM) udeľované formou právneho pobytu nazývaného 'tolerovaný pobyt'.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Opísať faktory rizika a odolnosti, ktoré formujú migračnú skúsenosť dieťaťa od domova až po miesto príchodu.
- Identifikovať individuálne faktory „push“ a „pull“, ktoré motivujú migráciu detí, a pochopiť, ako súvisia so širšími, všeobecnými faktormi „push“ a „pull“.
- Uznávať, že životné a migračné príbehy detí sú rozmanité a jedinečné.

ROBIŤ

- Identifikovať výzvy a príležitosti vyplývajúce z pôvodu dieťaťa a jeho migračného príbehu.
- Zabezpečiť, aby úradníci a odborníci zapojení do rozhodovania o dieťati boli informovaní o jeho príbehu a relevantných migračných detailoch.
- Podniknúť kroky, ak sa rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa prijímajú bez zohľadnenia jeho príbehu a názorov.
- Podporiť dieťa v tom, aby vnímalo svoju migračnú skúsenosť ako cenný zdroj pre svoj rozvoj a rozvíjajúce sa schopnosti.

BYŤ

- Byť aktívnym a pozorným poslucháčom, keď dieťa zdieľa svoj príbeh.
- Vážiť si migračnú skúsenosť dieťaťa ako zdroj pre jeho rozvoj a schopnosti.

Príprava

Tematická príprava

- Školiteľ pripravuje stretnutie zostavením kľúčových faktov, definícií a otázok týkajúcich sa migračných skúseností detí, ktoré prichádzajú do krajiny, mesta alebo regiónu, kde sa školenie koná. Prípravné práce alebo úvod odborníka pomáhajú školiteľovi viesť a usmerňovať diskusiu s účastníkmi.
- Prezentácia základných informácií o migračných skúsenostiach detí môže odkazovať na práva a potreby detí, ktoré účastníci identifikovali počas predchádzajúcich školiacich stretnutí.

Hostujúce prednášky

Kľúčové body diskusie

- **Fakty a čísla o migrácii:** Údaje a štatistiky o migrantoch, žiadateľoch o azyl a utečencoch prichádzajúcich do EÚ a na Slovensko. Zahŕňa údaje o neplnoletých deťoch bez sprievodu.
- **Právny rámec:** Prehľad právneho rámca týkajúceho sa neplnoletých migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov na Slovensku.
- **Medzinárodná ochrana a postupy na získanie pobytu:** Informácie o postupoch týkajúcich sa medzinárodnej ochrany alebo povolenia na pobyt na Slovensku.

Možní pozvaní hostia:

- **Zástupca poskytovateľov služieb:** Jednotlivci z organizácií pracujúcich s migrantmi, žiadateľmi o azyl a utečencami, napríklad v oblasti zdravotnej starostlivosti, sociálnych služieb, ochrany detí, terénnych služieb alebo špecializovaných komunitných organizácií.
- **Zástupca špecializovanej agentúry OSN alebo mimovládnej organizácie (MVO):** Zástupcovia z medzinárodných, národných alebo miestnych MVO, výskumných inštitútov alebo akademickej sféry.
- **Organizácia zastupujúca migračné komunity:** Zástupcovia z organizácií zastupujúcich migračné komunity a diaspórové skupiny.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam) sa nachádzajú: [tu](#)

- **Podklad 6:** Prípadové štúdie pre stretnutie 1.3

- **Podklad 7:** Typické “Push” a “Pull” faktory migrácie nepľnoletých detí bez sprievodu
- **Doplňujúci materiál:** Kľúčové fakty, Slovenský právny rámec, „tolerovaný pobyt“

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov a úvod do hlavnej témy stretnutia.
- V júni 2024 EÚ zaznamenala 70 375 prvotných žiadostí o azyl, čo predstavuje pokles o 17 % v porovnaní s júnom 2023. Hlavnými krajinami pôvodu boli Sýria (12 %), Venezuela (9 %) a Afganistan (8 %).
- V roku 2023 bolo v krajinách EÚ+ podaných približne 41 000 žiadostí o azyl od nepľnoletých osôb bez sprievodu, čo predstavuje približne 4 % všetkých žiadostí. Tento počet bol podobný ako v roku 2022 a druhý najvyšší od roku 2015.
- Údaje o nepľnoletých osobách bez sprievodu na Slovensku sú obmedzené. Krajina však zaviedla právne rámce a podporné systémy na pomoc týmto deťom, vrátane poskytovania povolení na „tolerovaný pobyt“ a prístupu k sociálnym službám.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Prezenčného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby reflektovali nad priamym alebo nepriamym príbehom migrácie vo svojom živote.
- Školiteľ ich požiada, aby svoju osobnú skúsenosť s migráciou vyjadrili kľúčovým slovom. To sa môže týkať skutočnej migrácie, cestovania alebo metaforickej cesty vo forme skúmania nových tematických oblastí, kontaktov či učebnej skúsenosti.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby svoje kľúčové slová zdieľali so skupinou. Ak chcú, môžu svoj výber komentovať.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude školiace stretnutie zaoberať, a informuje účastníkov, že prostredníctvom aktivít a spoločnej reflexie preskúmajú migračné skúsenosti detí,

ktoré prichádzajú na Slovensko bez sprievodu. Tiež sa budú zaoberať tým, ako skúsenosti dieťaťa počas migračnej trasy súvisia s jeho súčasnou situáciou a perspektívami do budúcnosti.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví skupinovú prácu a rozdelí účastníkov do skupín.
- Školiteľ si môže vybrať pracovať s jednou prípadovou štúdiou alebo s niektorými či všetkými **prípadovými štúdiami**. To závisí od konkrétneho kontextu, v ktorom sa školenie koná. Prípady uvedené nižšie sú navrhnuté ako príklady a môžu byť prispôbené národnému a/alebo miestnemu kontextu.

Školiteľ rozdá **Podklad 6** a predstaví pokyny pre skupinovú prácu.

- Predstavte si, že ste opatrovník dieťaťa popísaného v prípadovej štúdii, a odpovedzte na nasledujúce otázky:
 - Aké sú hlavné “push” a “pull” faktory v migračnom príbehu tohto dieťaťa?
 - Dokážete identifikovať “push” a “pull” faktory z prípadovej štúdie a faktory, o ktorých by ste ako opatrovník potrebovali získať viac informácií?
 - Ako tieto “push” a “pull” faktory ovplyvňujú potreby dieťaťa?

Skupiny majú približne 15–20 minút na prečítanie a diskusiu o prípade. Potom predstavia svoje závery pred skupinou. Diskusiu moderuje školiteľ.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Prvý krok: “Push” a “Pull” faktory migrácie detí

- Školiteľ poukazuje na to, že migrácia detí prebieha v širšom kontexte sociálnych, ekonomických a politických faktorov. Pochopenie širšieho kontextu migrácie detí je pre opatrovníka nevyhnutné, pretože poskytuje dôležité základné poznatky pre jeho úlohu.
- Školiteľ vedie diskusiu s účastníkmi s cieľom identifikovať “push” a “pull” faktory súvisiace s migráciou detí a diskutovať o tom, ako by tieto faktory mohli byť usporiadané podľa rôznych sociálnych, ekonomických, politických a environmentálnych kategórií.
- Školiteľ môže odkázať na **Podklad 7** na usmernenie tejto diskusie. Môže diskusiu znázorniť nakreslením tabuľky faktorov na flipchart (ako je to v Podklade) a vyplniť tabuľku kľúčovými slovami **a argumentmi poskytnutými účastníkmi**.

Druhý krok: Fázy migrácie

- Migrácia je proces, ktorý začína ešte pred odchodom z krajiny pôvodu. Ľudia, ktorí sa vydajú na migračnú cestu, často majú predchádzajúce skúsenosti s migráciou. Tieto skúsenosti sú priamo alebo nepriamo spojené s „rozhodnutím odísť“.
- Migrácia môže byť dobrovoľná, teda osoba je motivovaná odísť a rozhodne sa tak urobiť, alebo nútená, keď okolnosti alebo činy tretích osôb robia migráciu nevyhnutnou. Niekedy osoba, ktorá sa už rozhodla odísť, zároveň pociťuje, že je k tomu donútená – kombinujúc dobrovoľné a nútené motivácie. Rozhodnutie odísť a emócie spojené s migráciou sa v týchto troch scenároch líšia.

Školiteľ môže zdieľať tieto úvahy a predstaviť životný a **migračný príbeh dieťaťa (Cesta života)** v nasledujúcich **hlavných fázach**:

- Situácia dieťaťa doma
- Rozhodnutie odísť alebo okolnosti, ktoré vedú k odchodu
- Odchod
- Cesta dieťaťa
- Príchod do krajiny, kde sa školenie koná
- Prevod alebo pohyb dieťaťa v rámci krajiny príchodu
- Aktuálna životná situácia dieťaťa
- Perspektívy a ambície dieťaťa na prítomnosť a budúcnosť
- Myšlienky dieťaťa o svojom domove a krajine pôvodu, vrátane tých o možnom alebo skutočnom návrate.

Viac informácií nájdete na webovej stránke FRA o Koliesku Opatrovníctva.

- Pri predstavovaní migračného procesu môže školiteľ zopakovať niektoré kľúčové fakty a čísla z tematického úvodu tohto stretnutia, ako aj kľúčové koncepty, ako sú osoby potrebujúce ochranu, azyl, status žiadateľov o azyl a utečencov, pašovanie migrantov a obchodovanie s deťmi. Tieto koncepty sú založené na definíciách podľa medzinárodného, európskeho a národného práva (dostupné na e-learningovej platforme FRA).

Tretí krok: Riziko a odolnosť v migračnom príbehu dieťaťa

- Školiteľ by mal zdôrazniť, že v každej fáze migrácie je dieťa súčasťou sociálneho prostredia, ktoré mu môže poskytovať ochranu a podporu, alebo predstavovať riziká, prekážky a bariéry (a je potrebné tieto faktory pochopiť). Mnohé deti môžu mať pozitívne aj negatívne skúsenosti so

sociálnym prostredím a ľuďmi, ktorých stretnú. Toto platí pre všetky fázy migrácie: opustenie domovskej komunity; počas cesty a príchodu a usadenia sa v novej krajine.

- Tieto pozitívne a negatívne skúsenosti, riziká a zdroje odolnosti môžu ovplyvniť dieťa aj po jeho príchode do krajiny, kde sa školenie koná, a dokonca počas celého života. Napríklad zažitie rodovej diskriminácie môže mať obmedzujúci a demotivujúci efekt na dieťa, ktorý pretrvá až do dospelosti.
- Akty násilia doma a počas cesty môžu spôsobiť fyzické a emocionálne ublíženie, problémy s duševným zdravím, zdravotné postihnutia, trvalé poškodenie zdravia a traumy. Riziko trvalého poškodenia a ublíženia je obzvlášť vysoké, ak systémy prijatia a podpory v krajine príchodu nie sú dostatočné na to, aby reagovali na individuálne potreby dieťaťa.

Štvrtý krok: Význam migračného príbehu dieťaťa pre opatrovníka

- Migračný proces musí byť chápaný vo svetle príbehu dieťaťa, jeho ambícií a životného projektu. Je potrebné zohľadniť množstvo subjektívnych a objektívnych aspektov, ktoré určujú život dieťaťa.
- Je dôležité, aby opatrovníci zohľadnili minulosť, prítomnosť a budúcnosť dieťaťa. Uvedomenie si kontinuity v živote a vývoji dieťaťa pomáha rozšíriť zameranie z „tu a teraz“, ktoré často dominuje v prvej fáze prijatia a reakcie na nepľoleté deti bez sprievodu. Namiesto toho by mali zaujať dlhodobú perspektívu vývoja dieťaťa a jeho prechodu do dospelosti a samostatného života.
- Pre opatrovníkov je obzvlášť dôležité monitorovať, či a ako skúsenosti a riziká, pred ktorými dieťa utieklo, naďalej ovplyvňujú jeho život počas cesty a v krajine príchodu. Kroky, rozhodnutia a postoje opatrovníka môžu významne prerušiť kontinuitu negatívnych skúseností. Tým sa iniciuje prechod k pozitívnejším skúsenostiam pre dieťa, spojený s reálnou perspektívou do budúcnosti.
- Opatrovník by si mal byť vedomý vzťahov dieťaťa s domovom a komunitou pôvodu, alebo s miestom, kde sa nachádza jeho rodina, a kvality vzťahov dieťaťa s rodinnými príslušníkmi, ako aj jeho postavenia v domovskej komunite a celkovom sociálnom prostredí. To umožňuje opatrovníkovi lepšie pochopiť dynamiku a komplexnosť príbehu dieťaťa.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Označiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Dodatočné odkazy na zdroje pre stretnutia:

- Cvičenia s prípadovými štúdiami Modul 1 : [link](#)
- Prezentácie pre Modul 1 (s poznámkami alebo bez nich) : [link](#)
- Sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov Modul 1 : [link](#)
- Glosár : [link](#)

Modul 2: OPATROVNÍCTVO V NAJLEPŠOM ZÁUJME DIEŤAŤA

Prehľad modulu

- **Stretnutie 2.1: Vytváranie efektívneho vzťahu medzi opatrovníkom a dieťaťom**
- **Stretnutie 2.2: Mandát a úlohy opatrovníka**
- **Stretnutie 2.3: Podpora najlepšieho záujmu dieťaťa vo vzťahu k štátnym orgánom a poskytovateľom služieb**

Ciele Modulu 2

- Modul 2 nadväzuje na teoretické a praktické koncepty predstavené v Module 1. Jeho cieľom je pripraviť opatrovníkov na uplatňovanie týchto konceptov v rámci ich vlastného mandátu a vo vzťahu k ďalším štátnym orgánom a poskytovateľom služieb, ktorí sú v kontakte s dieťaťom.
- Modul predstavuje konkrétne úlohy opatrovníka. Školiteľ podporuje účastníkov v získavaní istoty v roli opatrovníka a v ich schopnosti vystupovať ako obhajca dieťaťa, presadzovať jeho práva a najlepší záujem vo vzťahu k príslušným štátnym agentúram a službám.
- Účastníci sa naučia oceňovať zložitú službu, s ktorými sa nepĺnoleté dieťa bez sprievodu stretáva, a procedúry, ktorým je podrobené.
- Získajú vedomosti o mechanizmoch odkazovania, povinnostiach podávania správ, pravidlách dôvery a ochrane údajov.
- V tomto module školenie citlivo upozorňuje opatrovníkov na dôležitosť prispôsobovania správania a komunikácie konkrétnej situácii a zázemiu dieťaťa.

Celkové vzdelávacie výsledky:

- Pochopiť, ako môže princíp najlepšieho záujmu dieťaťa usmerňovať služby opatrovnictva.
- Opísať úlohy a povinnosti opatrovníka a získať sebadôveru pri vykonávaní úlohy opatrovníka.
- Oboznámiť sa s kľúčovými konceptmi opisujúcimi profesionálny a osobný vzťah medzi opatrovníkom a dieťaťom.
- Opísať koncept mechanizmu odkazovania pre deti, s jeho hlavnými aktérmi a službami, vrátane formálnych a neformálnych aktérov, ktorí poskytujú podporu dieťaťu.

- Byť pripravený aktivovať mechanizmus odkazovania pre nepľnoleté dieťa bez sprievodu v súlade s jeho potrebami a právami.
- Pochopiť zložitost' služieb a procedúr týkajúcich sa nepľnoletého dieťaťa bez sprievodu.

Stretnutie 2.1: Vytváranie efektívneho vzťahu medzi opatrovníkom a dieťaťom

Úroveň 4 Kolieska Opatrovníctva: Vek a rozvíjajúce sa schopnosti dieťaťa

Citát od dieťaťa

„Na začiatku som si myslel, že je jednou z mnohých sociálnych pracovníčok, ktoré sa pýtajú na môj príbeh. Po tom, čo sme spolu strávili deň na vidieku, som si uvedomil, že sa jej môžem otvoriť.“

„Niekedy sa spolu smežeme, inokedy robíme vážne veci, ako napríklad pracujeme na mojom životopise.“

Citáty od opatrovníkov

„Predtým, ako som sa stal opatrovníkom, som si myslel, že viem, čo adolescent potrebuje. Po tom, ako som lepšie spoznal Aliho, som si uvedomil, že mnohé z mojich predstáv neboli použiteľné, a musel som zmeniť a rozšíriť svoj pohľad.“

„Mnohokrát ma nahnevalo, že nerobil to, na čom sme sa spolu dohodli. Teraz sa veci zlepšujú a lepšie som pochopil, že veci fungujú vtedy, keď majú pre neho zmysel.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Kompetentní, zodpovední a starostliví dospelí sú pre deti dôležití a môžu pôsobiť ako vzory.

- Vzťah dieťaťa s opatrovníkom bude ovplyvnený jeho predchádzajúcimi skúsenosťami s dospelými, vrátane členov komunity, poskytovateľov služieb a štátnych úradníkov. Tieto skúsenosti môžu nastať v domovskej krajine dieťaťa, počas cesty alebo v prijímajúcej komunite.
- Vek, pohlavie, kultúrne zázemie a životné príbehy dieťaťa a opatrovníka ovplyvňujú ich profesionálny a osobný vzťah.
- Otvorený dialóg a aktívne počúvanie môžu pomôcť opatrovníkovi a dieťaťu budovať dôveru a efektívny vzťah.
- Dieťa má právo na prístup k informáciám, komunikácii a podpore. Tieto musia byť prispôsobené veku dieťaťa, jeho rozvíjajúcim sa schopnostiam, jazyku, kultúre a skúsenostiam.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Vysvetlite význam dospelého pre vývoj dieťaťa a ako bodu referencie.
- Rozlíšte úlohy rodičov, profesionálnych opatrovateľov, sociálnych pracovníkov a opatrovníkov vo vzťahu k maloletému bez sprievodu.

ROBIŤ

- Vzťahujte sa k dieťaťu eticky a ľudsky, berúc do úvahy, ako pohlavie, kultúra, jazyk a životný príbeh dieťaťa ovplyvňujú jeho rozvíjajúce sa schopnosti.
- Konajte s istotou a budujte dôverný vzťah s dieťaťom.
- Prispôbte komunikáciu veku a rozvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa.

BYŤ

- Budte pripravení pôsobiť ako dospelý, na ktorého sa dieťa môže spoľahnúť.
- Budte citliví na potreby dieťaťa s ohľadom na jeho vek, pohlavie, kultúrne a jazykové zázemie a skúsenosti.

Príprava

Tematická príprava

- Tím školiteľov (alebo školiteľ) pripravuje tematický úvod na konkrétne školiace stretnutie. Zostavujú hlavné fakty, definície a otázky týkajúce sa témy školenia. Zvlášť zhromažďujú príslušné zákony a nariadenia platné na Slovensku. Tieto určujú rôzne vekové hranice a minimálne vekové požiadavky, ako aj práva, nároky a povinnosti detí. Na tento účel sú užitočné národné kapacitné správy, matice a prehľady literatúry.
- Prezentácia rôznych zákonom stanovených vekových hraníc a súvisiacich práv a nárokov môže odkazovať na práva a potreby dieťaťa. Rovnako môže odkazovať na rizikové a reziliénne faktory, ktoré účastníci identifikovali počas predchádzajúcich školiacich stretnutí.

Rôzne vekové hranice a minimálne veku definované v národnej legislatíve môžu súvisieť s nasledujúcimi oblasťami:

- Povinná školská dochádzka;
- Minimálny vek pre zamestnanie a predpisy týkajúce sa práce a zamestnávania detí v rôznom veku;
- Právo byť vypočutý v správnych a súdnych konaniach, napríklad v súvislosti s rodinným právom, umiestnením do alternatívnej starostlivosti, azylovými konaniami a trestnoprávnymi konaniami;
- Právo udeliť informovaný súhlas s lekárskeým ošetrením;
- Vek sexuálneho súhlasu;
- Minimálny vek pre uzavretie manželstva;
- Vek trestnej zodpovednosti.

Hostujúce prednášky

KLÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Úvod do princípov komunikácie citlivej na deti, praktické usmernenia a konkrétne pracovné metódy na:
- Vedenie citlivého rozhovoru s dieťaťom, vrátane rozhovorov o násilí, zneužívaní a traume;
- Poskytovanie informácií zrozumiteľných pre deti na úteku, vrátane odovzdávania dobrých aj zlých správ;
- Komunikáciu a interakciu s deťmi postihnutými traumou;

- Riešenie náročného správania detí, ako je agresia.
- Úvod do úlohy tlmochníkov a kultúrnych mediátorov a spôsob, ako s nimi efektívne spolupracovať.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Odborník s odborným vzdelaním v oblasti vývinu dieťaťa, detskej psychiatrie alebo psychológie.
- Odborník so skúsenosťami v komunikácii s deťmi, vedení rozhovorov s deťmi z rôznych prostredí a vykonávaní (forenzných) rozhovorov s deťmi.
- Kultúrny mediátor so skúsenosťami s prácou s maloletými bez sprievodu.
- Zástupca národného, regionálneho alebo miestneho úradu zodpovedného za služby opatrovníctva, skúsený opatrovník alebo zástupca združenia či siete opatrovníkov.

Podklady

- Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), Doplnkové materiály: Kľúčové fakty, vekové hranice a minimálne veku v rámci národného právneho systému Slovenska sa nachádzajú [tu](#)

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov a úvod do hlavnej témy stretnutia.
- Slovensko funguje podľa Zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele (zákon č. 305/2005), ktorý upravuje starostlivosť a ochranu maloletých migrantov bez sprievodu. Zdôrazňuje najlepší záujem dieťaťa vo všetkých konaniach.
- V roku 2023 Slovensko zaznamenalo nárast počtu migrantných detí, predovšetkým z Ukrajiny, pričom od začiatku krízy vstúpilo do krajiny viac ako 90 000 vysídlených maloletých. Približne 20 % z nich sú deti bez sprievodu alebo odlúčené od rodiny.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie osobného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad vlastnými životnými príbehmi.
- Účastníci si spomenú na osobný vzťah, ktorý bol dôležitý pri riešení problému v ich detstve alebo dospievaní. Môže ísť o vzťah s členom rodiny alebo domácnosti, niekým z komunity, priateľom alebo cudzím človekom.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby určili jedno slovo, ktoré opisuje ich vzťah s touto osobou.
- Školiteľ sa opýta, či by niektorí účastníci chceli zdieľať svoje myšlienky so skupinou. Môžu vysvetliť, prečo si zvolili kľúčové slovo, a opísať svoj vzťah s danou osobou.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude školiace stretnutie zaoberať, a informuje účastníkov, že prostredníctvom vykonávania aktivít a spoločnej reflexie *budú skúmať, akú dôležitú úlohu zohrávajú dospelí a podporné osoby v živote každého dieťaťa. Rovnako budú skúmať, ako môže kompetentný, zodpovedný a starostlivý dospelý pozitívne ovplyvniť život maloletého bez sprievodu.*

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: mapovanie situácií, v ktorých deti potrebujú podporu dospelého

- Školiteľ nakreslí model potrieb (Obrázok 3) z predchádzajúcej relácie na flipchart, znázorňujúci štyri hlavné dimenzie Dohovoru OSN o právach dieťaťa (pozri Prílohu 1, Metodická poznámka 1). Pripomenie účastníkom model predstavený na prvom školiacom stretnutí.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby si predstavili dieťa vo svojej komunite. Môže to byť dievča alebo chlapec, akéhokoľvek veku alebo rodinného zázemia. Potom sa účastníkom položia nasledujúce otázky:
 - Môžete si spomenúť na situácie, v ktorých toto dieťa potrebuje podporu dospelého?
 - Aké situácie vám napadajú? Zamyslite sa nad každodenným životom aj výnimočnými situáciami.
- Ako účastníci odpovedajú, školiteľ zapisuje kľúčové slová zhrňujúce ich odpovede na flipchart. Školiteľ požiada účastníkov, aby určili, ktorá zo štyroch dimenzií je najvhodnejšia pre každé kľúčové slovo.

- Kľúčové slová sa rozmiestňujú podľa ekologického modelu predstaveného v relácii 1.2 (**pozri Obrázok 2 – socio-ekologický model**):
 - Kľúčové slová najrelevantnejšie pre osobný a bezprostredný kontext dieťaťa, ako napríklad príprava zdravých jedál alebo poskytovanie starostlivosti, sú umiestnené blízko stredú sústredených kruhov.
 - Kľúčové slová súvisiace s komunitou a spoločnosťou, napríklad zabezpečenie prepravy dieťaťa na narodeninovú oslavu priateľa alebo pomoc pri hľadaní vhodného športového klubu, sú umiestnené do stredných kruhov.
 - Kľúčové slová týkajúce sa štátnej sféry, štátnych služieb, právnych, administratívnych alebo súdnych záležitostí, ako je napríklad obnovenie občianskeho preukazu dieťaťa alebo jeho registrácia v škole, sú umiestnené do vonkajších kruhov.
- Flipchart je teraz pokrytý kľúčovými slovami a diskusia sa končí. Školiteľ potom požiada účastníkov, aby určili, kto je zodpovedný za podporu dieťaťa v jednotlivých oblastiach. Účastníci pravdepodobne označia rodičov za najvýznamnejších dospelých pre deti vo svojej komunite. Niektoré deti však môžu mať pestúnov, adoptívnych rodičov alebo profesionálnych opatrovateľov. Keď sú deti zapojené do správnych alebo súdnych konaní, môžu byť zapojení opatrovníci, zástupcovia alebo právnici. Účastníci môžu tiež spomenúť širších rodinných príslušníkov, susedov alebo rodičov najlepšieho priateľa dieťaťa ako dôležitých dospelých.
- Počas zamýšľania účastníkov nad tými, ktorí sú zodpovední za zabezpečenie rôznych potrieb dieťaťa, školiteľ zapisuje kľúčové slová na flipchart.
- Na záver tohto cvičenia školiteľ zapojí účastníkov do skupinovej reflexie. Tá sa sústreďuje na mnohostranný obrázok, ktorý vytvorili na flipcharte. Záverečná diskusia má za cieľ zvýšiť citlivosť účastníkov na podpornú sieť kompetentných, zodpovedných a starostlivých dospelých, na ktorých sa môže dieťa v ich komunite spoľahnúť.

Druhý krok: mapovanie dospelých zodpovedných za podporu maloletého bez sprievodu.

Po tejto diskusii školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad tým, ako by sa situácia líšila, ak by bolo dieťa bez sprievodu:

- Kto zabezpečuje napĺňanie týchto potrieb, keď je dieťa bez sprievodu?
- Kto je zodpovedný za to, aby boli jeho potreby splnené?

Školiteľ rozdelí účastníkov do troch alebo štyroch skupín a požiada každú skupinu, aby odpovedala na tieto otázky. Skupiny majú 10–15 minút na brainstorming, po ktorom svoje odpovede prezentujú pred plenárnym zasadnutím.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Školiteľ a účastníci zhrnú podpornú sieť kompetentných, zodpovedných a starostlivých dospelých, ktorí sa starajú o dieťa.

Prvý krok: podporné siete pre maloletých bez sprievodu: rozdiely medzi domovskou a hostiteľskou komunitou

- Školiteľ požiada účastníkov, aby si uvedomili, že maloleté deti bez sprievodu v minulosti mali rovnakú sieť podpory ako miestne deti v hostiteľskej komunite, sieť zloženú z dôležitých dospelých, rovesníkov, členov rodiny a ďalších členov ich domovských komunit. Títo dospelí, alebo aspoň niektorí z nich, môžu byť pre dieťa stále dostupní. Avšak svoju podpornú úlohu môžu vykonávať len na diaľku. (Odkaz na nástroj JoL a Podklady v Module 5)
- V hostiteľskej komunite môže mať dieťa rovnakú potrebu podporných dospelých ako ostatné deti. Môže však mať aj iné špecifické potreby alebo povinnosti. Tie súvisia s jazykom a kultúrou, legalizáciou štatútu, azylom alebo imigráciou, ubytovaním a rôznymi postupmi, ktorých sa dieťa zúčastňuje.

Druhý krok: úloha opatrovníka pri zabezpečovaní podpory pre dieťa

- Záverečná diskusia má za cieľ zvýšiť povedomie účastníkov o kľúčových dospelých v živote maloletého bez sprievodu. Zároveň upozorní na dôležitosť toho, aby si opatrovníci uvedomovali, kto je zodpovedný alebo dostupný na vykonávanie dôležitých funkcií pre dieťa. Opatrovník si musí byť vedomý všetkých oblastí, v ktorých maloletý bez sprievodu potrebuje podporu dospelého, aj keď za všetky z nich nie je sám zodpovedný.
- Opatrovníci musia pochopiť, že rodičia, profesionálni opatrovatelia, sociálni pracovníci a opatrovníci majú rôzne úlohy a zodpovednosti voči maloletým bez sprievodu. Opatrovník má dobrú pozíciu na sledovanie potrieb dieťaťa. Môže si všímať, ako rôzne subjekty tieto potreby naplňujú, a či sú ich reakcie vhodné a účinné.
- Opatrovník musí žiadať o opatrenia tam, kde chýbajú. Opatrovník preto zohráva dôležitú úlohu pri plánovaní, dohľade, monitorovaní a nachádzaní riešení pre potreby dieťaťa. (Pozri manažment prípadov, [Podklad 31](#)).
- Opatrovník musí byť pripravený vysvetliť svoju úlohu dieťaťu aj ostatným poskytovateľom služieb. Môže byť potrebné vysvetliť, ako sa jeho úloha líši od úlohy rodičov, profesionálnych opatrovateľov alebo sociálnych pracovníkov. Ak sú konkrétne mandáty a rozdelenie úloh nejasné, opatrovníci môžu čeliť otázkam, kritike a pochybnostiam zo strany ostatných aktérov. Preto je objasnenie rozdielov medzi týmito osobami a ich úlohami nevyhnutné, aby všetci aktéri mohli spolupracovať sebavedomo a vzájomne sa dopĺňať.
- Školiteľ oznámi, že otázky týkajúce sa podporných služieb pre maloletých bez sprievodu a mechanizmov sprostredkovania budú predmetom nasledujúcich školiacich stretnutí.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tejto relácie s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich.
- Oznámiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Stretnutie 2.2: Mandát a úlohy opatrovníka

Úroveň 5 Kolieska Opatrovnictva: Mandát a úlohy opatrovníka

Citát od dieťaťa

„Moja opatrovníčka vie veci, ktoré ja neviem. Je veľmi jemná osoba, ale bol som rád, keď pevne vysvetlila v útulku, že nemám záujem stať sa pekárom.“

„Habil som sa vysvetliť problémy s podráždením pokožky. Ona všetko objasnila a išli sme spolu k lekárovi. Teraz sa cítim dobre.“

Citáty od opatrovníkov

„Veci týkajúce sa mojej úlohy mi postupne začali byť jasnejšie, keď som si uvedomil, že musím viac počúvať jeho pohľad na situáciu.“

„Keď som začínal, snažil som sa pochopiť všetko o zákonoch, a bolo to veľmi náročné, pretože som si nebol istý, čo je správne urobiť. Bolo dobré vyhľadať pomoc od špecializovaného právnika – veci sa stali jasnejšími.“

„Musíte zvážiť mnoho aspektov, ako spolu súvisia a ako dávajú zmysel vo vzťahu k Rosiiným skúsenostiam a želaniam.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Právne predpisy EÚ a národná legislatíva upravujú úlohy a zodpovednosti opatrovníka a právneho zástupcu. Medzinárodné a európske organizácie a inštitúcie poskytujú ďalšie usmernenia.
- Úlohou opatrovníka je presadzovať práva a najlepší záujem dieťaťa. Musí to robiť s ohľadom na individuálne potreby a životný príbeh dieťaťa.
- Opatrovník musí dodržiavať národné predpisy, ktoré definujú jeho mandát. Zároveň sú dôležitými referenčnými bodmi princípy a práva zakotvené v Dohovore OSN o právach dieťaťa (UNCRC) a ďalších medzinárodných a európskych štandardoch. Tieto môžu opatrovníkov usmerniť pri výkone ich úlohy.

- Na plnenie svojich úloh potrebujú opatrovníci široké spektrum zručností a vedomostí. Ich postoj musí byť orientovaný na práva dieťaťa.
- Opatrovníci sú súčasťou širšej siete inštitúcií, poskytovateľov služieb a členov komunity, ktorí s dieťaťom pracujú a podporujú ho.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Opísať mandát a úlohy opatrovníka v súlade s vnútroštátnym právom a medzinárodnými štandardmi.
- Vysvetliť, do akej miery mandát opatrovníka v danej krajine zodpovedá právu EÚ, ako aj medzinárodným a európskym štandardom.

ROBIŤ

- Konať prirodzene a sebaisto pri vykonávaní úloh. Act naturally and with confidence when carrying out tasks.
- Komunikovať s dieťaťom, ďalšími aktérmi komunity, poskytovateľmi služieb a štátnymi úradníkmi ako kompetentný opatrovník.
- Plniť úlohu opatrovníka v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa (UNCRC).

BYŤ

- Byť otvorený vedeniu a usmerneniam, ktoré národné, medzinárodné a európske zdroje ponúkajú opatrovníkom.
- Byť si vedomý obmedzení úloh opatrovníka.

Príprava

Tematická príprava

- Tím školiteľov (alebo školiteľ) pripravuje tematický úvod na konkrétne školiace stretnutie. Zostavujú hlavné fakty, definície a otázky týkajúce sa témy školenia.
- Najmä identifikujú platné právne predpisy v Slovenskej republike, ktoré upravujú mandát opatrovníkov pre maloleté osoby bez sprievodu, vrátane konkrétnych úloh a povinností. Taktiež

identifikujú akékoľvek špecifické predpisy na regionálnej alebo miestnej úrovni, prípadne existujúce usmernenia.

Hostujúce prednášky

KLÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Úvod do mandátu a úloh opatrovníka na Slovensku.
- Skúsenosti a získané poznatky: praktické tipy od skúseného opatrovníka alebo asociácie opatrovníkov.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Zástupca národného orgánu zodpovedného za opatrovníctvo, ak je to relevantné, alebo zástupca porovnateľnej inštitúcie či organizácie, ktorá riadi a dohliada na služby opatrovníctva pre maloleté osoby bez sprievodu.
- Skúsený opatrovník alebo zástupca asociácie či siete opatrovníkov.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam) sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 8:** Agentúra Európskej únie pre základné práva – usmernenia o úlohe a povinnostiach opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- **Podklad 9:** Výbor pre práva dieťaťa – usmernenia o úlohe a povinnostiach opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- **Podklad 10:** Rada Európy – usmernenia o úlohe a povinnostiach opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- **Podklad 11:** Medzinárodné mimovládne organizácie – usmernenia k úlohe a povinnostiach opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- **Podklad 12:** Súhrn medzinárodných a európskych usmernení o úlohe a povinnostiach opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- Dodatočné materiály: Kľúčové fakty a platné právne predpisy v Slovenskej republike

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov a úvod do hlavnej témy stretnutia.
- Opatrovníci sú vymenovaní prostredníctvom Obecných úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.
- Riadi sa **zákonom č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnom opatrovníctve** a medzinárodnými právami, ako je **Dohovor OSN o právach dieťaťa**

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Prezenčného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad významom dôvery v osobnom alebo profesionálnom vzťahu a aby určili kľúčové slovo pre správanie, zručnosť alebo kompetenciu, ktorá pomáha budovať a udržiavať dôveru v tomto vzťahu.
- Školiteľ následne požiada účastníkov, aby svoje kľúčové slová zdieľali so skupinou. Môžu komentovať svoje kľúčové slovo podľa vlastného uváženia
- Môže byť užitočné detailne sa venovať otázke dôvery, pretože zahŕňa množstvo nuáns, paradoxov a dilem, ktoré sú dôležité pre úlohu opatrovníka.
 - Napríklad jedným z príkladov, ktorý sa často objavuje, je existencia “‘trhu’ s príbehmi žiadateľov o azyl.”

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude školiace stretnutie zaoberať, a informuje účastníkov, že prostredníctvom vykonávania aktivít a spoločnej reflexie *budú skúmať*, ako rôzni medzinárodní a európski aktéri definujú mandát opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu.
- Zároveň budú skúmať, ako je tento mandát regulovaný v krajine, regióne alebo meste, kde sa školenie uskutočňuje.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: Medzinárodné a európske usmernenia o úlohe a povinnostiach opatrovníkov

- Školiteľ rozdelí účastníkov do štyroch skupín. Každá skupina dostane Podklad, ktorý predstavuje usmernenia medzinárodnej alebo európskej organizácie či inštitúcie pre služby opatrovníctva (pozri [Podklady 8–10](#)).

- Školiteľ požiada štyri skupiny, aby na základe svojich Podkladov opísali úlohu a povinnosti opatrovníka. Skupiny pripraví zoznam kľúčových bodov na flipchart. Práca v skupinách trvá približne 25 minút.
- Po tomto cvičení skupiny prezentujú svoje výsledky pred celou skupinou. Predstavia kľúčové body, ktoré identifikovali v súvislosti s úlohou a povinnosťami opatrovníka. Všetky štyri flipcharty sa zoradia vedľa seba, aby skupiny mohli porovnať svoje výstupy.
- Následne školiteľ vedie skupinovú diskusiu s cieľom identifikovať oblasti, v ktorých sa niektoré alebo všetky súbory usmernení zhodujú. Taktiež sa identifikujú rozdiely medzi nimi. Počas tejto diskusie školiteľ zaznamenáva tieto pozorovania na nový flipchart.
- Keď je táto porovnávací analýza ukončená, školiteľ sa opýta účastníkov, či niektoré témy chýbajú a mali by byť doplnené. Na záver školiteľ zdôrazní, že nový spojený zoznam, ktorý opisuje úlohu a povinnosti opatrovníka, predstavuje komplexný sprievodca pre opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu. Tento sprievodca vychádza z medzinárodných a európskych štandardov a odporúčaní.

Druhý krok: Národné predpisy týkajúce sa úloh a povinností opatrovníkov v porovnaní s medzinárodnými a európskymi štandardmi

- Školiteľ účastníkom predstaví ustanovenia stanovené vnútroštátnym právom (pozri [Podklady 8–12](#)) a akékoľvek iné vnútroštátne predpisy, politiky alebo usmerňujúce dokumenty dostupné pre opatrovníkov. Školiteľ poskytne súhrnný prehľad kľúčových bodov vyplývajúcich z vnútroštátneho práva. Účastníci majú niekoľko minút na prečítanie Podkladu, ktorý sumarizuje vnútroštátne zákony a predpisy.
- Školiteľ vedie skupinovú diskusiu s účastníkmi. Diskusia má za cieľ identifikovať synergie a rozdiely medzi vnútroštátnymi a medzinárodnými štandardmi, ktoré usmerňujú služby opatrovníctva. Diskusia má účastníkov upozorniť na možnosti, ktoré poskytujú medzinárodné a európske štandardy, usmernenia a odporúčania.
- Počas diskusie školiteľ a účastníci skúmajú, do akej miery môžu opatrovníci dodržiavať európske a medzinárodné štandardy v miestnych a vnútroštátnych kontextoch. Diskusia zahŕňa nasledujúce otázky:
 - Ako môže opatrovník využiť európske a medzinárodné štandardy na výkon svojho mandátu, ako je definovaný vo vnútroštátnom a miestnom kontexte?
 - Môže sa opatrovník dostať do problémov, ak dodržiava európske a medzinárodné štandardy okrem vnútroštátnych predpisov?
- *Cieľom tohto cvičenia je preskúmať, aká flexibilná je úloha opatrovníka v rámci vnútroštátneho alebo miestneho kontextu. Účastníci zároveň skúmajú, či môžu služby opatrovníctva ťažiť z medzinárodných a európskych usmernení pri zachovaní rešpektu voči vnútroštátnemu právu.*

- Školiteľ rozdelí účastníkom **Podklad 12** ako referenčný dokument. Tento Podklad poskytuje prehľad európskych štandardov regulujúcich mandát opatrovníka. Účastníci sa k nemu môžu priebežne vracieť počas výkonu funkcie opatrovníka.
- **Poznámka:** Máme komplexný 12-stranový dokument o mandáte opatrovníka, ktorý vypracovali belgické orgány. Tento dokument môžeme prediskutovať počas nášho úvodného školenia školiteľov (ToT).

5. Závěry: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Prvý krok: knowledge, skills and attitudes of guardians

- Školiteľ vedie diskusiu s účastníkmi na tému, aké vedomosti, zručnosti a postoje by mohli efektívne podporiť opatrovníka pri plnení jeho mandátu.
- Školiteľ vyzve účastníkov, aby otvorene brainstormovali na spoločnom stretnutí. Pripomienky a postrehy sa zaznamenávajú na flipchart, pričom odpovede sú v prípade potreby stimulované otázkami.
- Po ukončení skupinovej reflexie školiteľ vyzve účastníkov, aby zhodnotili svoje silné stránky a možné slabiny s ohľadom na svoje Prezenčné schopnosti a životné skúsenosti.
- Účastníci nie sú povinní zdieľať svoje myšlienky, avšak tí, ktorí tak chcú urobiť, sú vítaní.

Druhý krok: Pochopenie úlohy opatrovníka

- Školiteľ uzatvára stretnutie pripomenutím, že opatrovníci vykonávajú svoje úlohy a povinnosti rôznymi spôsobmi.
- Je kľúčové, aby si opatrovníci vybudovali sebadôveru vo vzťahu k svojej úlohe a súvisiacim aktivitám a úlohám.
- Práva a najlepší záujem dieťaťa poskytujú celkový rámec, avšak každý opatrovník pôsobí na základe vlastných zdrojov, schopností a podporných sietí.
- Je dôležité vnímať dieťa aj opatrovníka ako jednotlivcov s ich vlastnými príbehmi, potrebami, zručnosťami, schopnosťami a kompetenciami.
- Pochopenie vlastného mandátu a povinností pomáha opatrovníkom nastaviť hranice pre ich činnosť vo vzťahu k dieťaťu a v prospech dieťaťa. Úloha opatrovníka, hoci sa do istej miery prekrýva s úlohou rodiča alebo opatrovateľa, je odlišná.
- Toto predstavuje základ, na ktorom opatrovníci vykonávajú svoju dôležitú funkciu: presadzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa.

- Opatrovník je tiež súčasťou širšej siete, ktorá zahŕňa ďalších opatrovníkov, inštitucionálny rámec, rodičov a opatrovateľov dieťaťa, komunitu a poskytovateľov služieb.
- Dôležité referenčné osoby dieťaťa môžu byť v hostiteľskej komunite, komunite pôvodu alebo diaspóre. Tieto skupiny môžu opatrovníkovi poskytnúť významnú podporu. Je dôležité, aby každý opatrovník nadviazal pracovný vzťah s týmito skupinami, ako aj s dieťaťom. Preto je *cvičenie JoL mimoriadne dôležité*.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Označiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia. .

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Stretnutie 2.3: Presadzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa vo vzťahu k štátnym orgánom a poskytovateľom služieb

Úroveň 5 Kolieska Opatrovnictva: Mandát a úlohy opatrovníka

Citát od dieťaťa

„Niekedy sa spoločne snažíme pochopiť, čo je najlepšie urobiť. Systém je zložitý a nie vždy slová zodpovedajú realite.“

„Nemohol som spať, stále som myslel na svoje dokumenty. Nakoniec sme situáciu vyriešili a teraz sa cítim uvoľnenejší.“

„Tina robí to, čo by robila moja mama, keby tu bola.“

Citáty od opatrovníkov

„Prvýkrát som si uvedomil, že je nevyhnutné zaujať pevný postoj, aby som našiel riešenie. Nebolo to pre mňa jednoduché, som skôr plachý človek, ale nakoniec som to dokázal.“

„Niekedy je ťažké spolupracovať s úradmi, ale musel som nájsť spôsob, a v systéme sa nájdu aj ľudia, ktorým naozaj záleží.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Mnoho štátnych subjektov a súkromných poskytovateľov služieb prichádza do kontaktu s maloletou osobou bez sprievodu od momentu jej príchodu až po identifikáciu a realizáciu trvalého riešenia.
- Opatrovník podporuje dieťa pri interakcii so všetkými týmito subjektmi, vždy s dôrazom na ochranu práv a presadzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa.

- Opatrovník musí zachovávať nezávislú a nestrannú úlohu pri interakcii s rôznymi štátnymi orgánmi a poskytovateľmi služieb, pričom jeho hlavným usmernením je najlepší záujem dieťaťa.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Identifikovať subjekty a služby v rámci národných a miestnych mechanizmov odporúčania, ich konkrétne mandáty a čo tieto znamenajú pre maloletú osobu bez sprievodu.
- Identifikovať relevantné mechanizmy na podávanie správ a sťažností na riešenie porušovania práv dieťaťa alebo neprofesionálneho správania štátnych subjektov a poskytovateľov služieb.
- Opísať procesy a postupy rozhodovania, ktoré zahŕňajú maloletú osobu bez sprievodu.

ROBIŤ

- Získať kontaktné údaje všetkých štátnych orgánov a poskytovateľov služieb zapojených do práce s dieťaťom a pravidelne sa s týmito osobami stretávať.
- Presadzovať práva dieťaťa u štátnych subjektov, súkromných poskytovateľov služieb a jednotlivcov, s ktorými je dieťa v kontakte.
- Konať nezávisle a nestranne, pričom hlavným usmernením sú práva a najlepší záujem dieťaťa.

BYŤ

- Byť sebavedomý v úlohe sprostredkovateľa medzi dieťaťom a relevantnými štátnymi a súkromnými subjektmi, ktoré s ním pracujú.
- Byť pripravený obhajovať práva a najlepší záujem dieťaťa, aj keď systém prijímania kladie prekážky a bariéry.

Príprava

Tematická príprava

- Školitelia pripravujú tematický úvod k školiacej jednotke. Zostavia hlavné fakty, definície a otázky relevantné pre tému školenia. Osobitne sa venujú mapovaniu mechanizmov odporúčania pre

maloleté osoby bez sprievodu v krajine a/alebo na miestnej či regionálnej úrovni. Zároveň pripravia zoznam relevantných subjektov, služieb a predpisov, ktoré by mal opatrovník poznať.

- Za týmto účelom školiteľ identifikuje relevantné štátne orgány, poskytovateľov služieb a komunitne založené služby, inštitúcie alebo organizácie, ktoré poskytujú služby pre maloleté osoby bez sprievodu v krajine, regióne a/alebo meste, kde sa školenie koná, ako napríklad:
 - Ubytovanie
 - Strava a výživa, základné životné potreby
 - Sociálna starostlivosť a ochrana
 - Zdravotná starostlivosť a lekárske ošetrovanie, vrátane sexuálneho a reprodukčného zdravia
 - Psychosociálna podpora (prístup orientovaný na pohodu vs. čisto klinický, psychopatologický prístup)
 - Jazykové vzdelávanie
 - Vzdelávanie
 - Základné administratívne záležitosti, ako registrácia, identifikačné dokumenty a povolenia
 - Migračné a azylové konania
 - Odborné vzdelávanie, práca a zamestnanie
 - Právna pomoc, zastupovanie a právna podpora
 - Tlmočnicke služby
 - Voľný čas, šport, rekreácia a hry
 - Špecializované poradenské a podporné služby
 - Liečba a prevencia závislostí
 - Kultúrne aktivity
 - Oboznámenie sa s náboženskými skupinami
 - Oboznámenie sa s komunitami diaspóry

- Presadzovanie práva
- Na základe tohto mapovania školiteľ pripraví **Podklad 13b**:

Tento dokument mapuje národné a, kde je to relevantné, miestne mechanizmy odporúčania pre maloleté osoby bez sprievodu. Zoznam by mal byť čo najpodrobnejší a mal by obsahovať kontaktné údaje, kontaktné osoby a otváracie hodiny, ak sú dostupné. Toto je možné dosiahnuť rôznymi spôsobmi:

- Školitelia, ktorí sú dostatočne oboznámení s národnými a miestnymi mechanizmami odporúčania, pripravia Podklad pred školením.
- Prípadne môže túto mapu poskytnúť miestny hosťujúci lektor. Mal by mať dostatočné znalosti na predstavenie existujúcich miestnych, regionálnych a národných štátnych orgánov, poskytovateľov služieb a komunitne založených služieb.
- Ak je to vhodné, školiteľ môže zostaviť túto mapu spolu s účastníkmi. Prípadne ju môže zdeliť ako skupinovú prácu, ktorá sa dokončí mimo školenia. Skupiny štyroch alebo piatich účastníkov môžu spolupracovať na identifikácii relevantných subjektov.

Hostujúce prednášky

KLÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Úvod do úlohy sociálnych pracovníkov: význam a rola najlepšieho záujmu dieťaťa v národných sociálnych a ochranných službách pre deti.
- Práva dieťaťa a jeho najlepší záujem v cezhraničných situáciách: úvahy a opatrenia na ochranu pri práci s migrujúcimi, žiadajúcimi o azyl a utečeneckými deťmi.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Sociálny pracovník alebo pracovník na ochranu detí so skúsenosťami s určovaním najlepšieho záujmu dieťaťa v hostiteľskej komunite.
- Skúsený opatrovník alebo zástupca asociácie či siete opatrovníkov.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), Dodatočné materiály: Kľúčové fakty, Najlepší záujem dieťaťa na Slovensku, Maloleté cudzie osoby bez sprievodu so zdravotným postihnutím, Zoznam relevantných poskytovateľov sociálnych služieb na Slovensku sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 13:** Prípadové štúdie pre Stretnutie 2.3.

- **Podklad 13b:** Školiteľ pripraví dodatočný Podklad 13b, ako je opísané vyššie v časti Tematická príprava.
- Najlepší záujem dieťaťa na Slovensku
- Cudzie deti bez sprievodu so zdravotným postihnutím na Slovensku
- Zoznam relevantných poskytovateľov sociálnych služieb na Slovensku

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov.
- Úvod do hlavnej témy stretnutia.
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR): Zodpovedný za vymenovanie opatrovníkov a riadenie služieb na ochranu detí.
- MVO, ako napríklad Liga za ľudské práva a UNHCR Slovensko, poskytujú bezplatnú právnu pomoc na zabezpečenie ochrany práv detí bez sprievodu v azylovom a právnom procese.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Prezenčného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad situáciou, keď využili alebo dostali službu od verejného alebo súkromného poskytovateľa služieb, či už vo svojej komunite, inom meste alebo v inej krajine. Môže ísť o zdravotnícku, vzdelávaciu, sociálnu alebo inú službu.
- Účastníci opíšu službu pomocou kľúčového slova a identifikujú pozitívny alebo negatívny aspekt tejto služby.
- Účastníci zdieľajú svoje kľúčové slová so skupinou a podľa vlastného uváženia môžu pridať komentár k svojmu kľúčovému slovu.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorým sa bude školiaca jednotka venovať. Účastníci preskúmajú verejné a súkromné služby dostupné pre maloleté osoby bez sprievodu v krajine, regióne alebo meste, kde sa školenie uskutočňuje.
- Účastníci sa tiež budú venovať tomu, ako tieto služby interagujú s dieťaťom a opatrovníkom.

Poznámka: Tu sa naskytuje príležitosť na brainstormovanie a riešenie problémov, ktoré sa môžu objaviť v neskoršej diskusii, pokiaľ ide o vnímanie poskytovania služieb, výzvy spojené s poskytovaním služieb a hľadanie inovatívnych spôsobov ich zabezpečenia, napr. klasickým príkladom je duševné zdravie.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: Úvod do skupinovej práce

- Školiteľ rozdelí účastníkov do štyroch skupín, pričom každá skupina dostane prípadovú štúdiu
- Skupiny prevezmú úlohu opatrovníka dieťaťa opísaného v prípadovej štúdii a odpovedia na nasledujúce otázky:
 - Akú podporu toto dieťa potrebuje?
 - Ktoré subjekty sú zodpovedné alebo dostupné na poskytnutie tejto podpory?
 - Je možné zvážiť podporu vo vzťahu k štyrom dimenziám potrieb a práv dieťaťa: primárne potreby, rozvoj, participácia a ochrana (pozri Prílohu 1, Metodická poznámka 1, Obrázok 3)?
- Skupinová práca je naplánovaná na 30 minút a po nej nasledujú prezentácie pred celou skupinou.

Druhý krok: Identifikácia podporných subjektov v miestnom kontexte

- Po tom, čo skupiny odprezentujú svoju prácu, školiteľ zapojí účastníkov do diskusie s cieľom identifikovať oblasti, kde zistené potreby nie sú naplnené.
- Počas tohto cvičenia školiteľ využíva Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) ako usmernenie pre hodnotenie a analýzu prípadu. Na znázornenie tejto metodiky školiteľ nakreslí Obrázok 3 (model štyroch dimenzií) na flipchart a pripomenie, ako bol tento model používaný v predchádzajúcich školeniach. Školiteľ účastníkom pripomenie, že opatrovníci môžu využívať UNCRC ako komplexné usmernenie na analýzu potrieb a práv dieťaťa, avšak vždy musia brať do úvahy individuálny príbeh dieťaťa.
- Školiteľ rozdá **Podklad 13b** (mapu služieb), ktorý bol pripravený pred školením. Tento Podklad obsahuje národné a/alebo miestne mechanizmy odporúčania pre maloleté osoby bez sprievodu. Školiteľ účastníkov prevedie Podkladom s cieľom zistiť, či všetci relevantní aktéri identifikovaní v

skupinách sú zahrnutí a prístupní prostredníctvom národných a/alebo miestnych mechanizmov odporúčania pre deti, alebo či niektorí chýbajú.

- Počas diskusie školiteľ zaznamenáva na flipchart každého identifikovaného aktéra ako prítomného alebo chýbajúceho, pričom používa rôzne farby. Každý aktér je zaradený do dimenzie, ktorú účastníci považujú za najvhodnejšiu. Prehodnotenie Podkladu zároveň pomáha posúdiť, či skupinová práca nezanedbala niektorých dostupných aktérov.

Tretí krok: Úloha opatrovníka

- Školiteľ vysvetľuje, že opatrovník má veľmi špecifickú úlohu. Opatrovník sa zameriava na Osobné záležitosti dieťaťa, jeho sociálne vzťahy a bezprostredné sociálne prostredie.
- Opatrovníci si však musia byť vedomí aj širších sociálnych, ekonomických a politických otázok, ako sú postoje a stereotypy voči migrantom a žiadateľom o azyl prichádzajúcim do krajiny, kde sa školenie uskutočňuje. Opatrovníci by mali byť informovaní o mediálnych správach, dostupnosti štátnych financií na ubytovanie a iné služby pre maloleté osoby bez sprievodu, ako aj o efektívite štátneho systému pri dodržiavaní vnútroštátnych a európskych zákonov týkajúcich sa prijímania maloletých osôb bez sprievodu.
- Školiteľ tieto úrovne ilustruje v súlade s koncentrickými kruhmi ekologického systému, ktorý bol predstavený v Stretnutí 1.2 (pozri Obrázok 2).
- Školiteľ upozorňuje, že účastníci sa ako opatrovníci môžu ocitnúť v náročných a zložitých situáciách. Niekedy potreby dieťaťa nie sú identifikované, uznané alebo naplnené v rámci hostiteľského kontextu. Status dieťaťa ako maloletého migranta bez sprievodu, žiadateľa o azyl alebo utečenca môže tieto ťažkosti vytvárať. Alternatívne môžu byť tieto problémy spôsobené tretími osobami, byrokraciou, zakorenenými postojmi alebo mentalitou, ako aj nedostatočnou alebo neefektívnou komunikáciou s dieťaťom.
- Štátne orgány a poskytovatelia služieb zakladajú svoju prácu na informáciách o dieťati, ktoré považujú za pravdivé. Opatrovníci však môžu zistiť, že tieto informácie sa vždy nezhodujú s tým, čo dieťa zdieľa, čo môže vyvolávať pochybnosti a obavy. Opatrovníci môžu mať problémy so svojím postavením vo vzťahu k dieťaťu aj k štátnym orgánom.
- Opatrovník sa môže dozvedieť citlivé informácie o dieťati, ktoré dieťa zadržáva pred štátnymi orgánmi alebo poskytovateľmi služieb. V takýchto situáciách musí opatrovník starostlivo zvážiť, ako tieto informácie zodpovedne spracovať. Zároveň musí konať v súlade so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Školiteľ uzatvára stretnutie diskusiou o konceptoch nestrannosti a nezávislosti opatrovníka.

Prvý krok: Hľadanie orientácie v náročných situáciách

- Školiteľ pripomenie náročnú situáciu a rozhodnutia, ktoré boli identifikované počas skupinovej práce.
- Účastníkom je položená otázka, ako môže opatrovník určiť, čo je správne alebo nesprávne pri poskytovaní podpory dieťaťu.
- Diskusia zahŕňa miesta a zdroje, kde môže opatrovník hľadať orientáciu.
- Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) je identifikovaný ako usmernenie pre hodnotenie prípadu dieťaťa a analýzu situácie.
- Zdôrazňuje sa, že príbeh dieťaťa je kľúčovým zdrojom informácií.
- Účastníci diskutujú o tom, ako táto orientácia pomáha riešiť kľúčové otázky a ťažkosti identifikované počas skupinovej práce.

Druhý krok: Pochopenie nezávislosti a nestrannosti opatrovníka

- Účastníci sú požiadaní, aby sa zamysleli nad tým, čo znamená nestrannosť a nezávislosť opatrovníka.
 - Od koho by mal byť opatrovník nezávislý?
 - Je opatrovníkovi dovolené zaujať stranu konkrétneho subjektu, napríklad pracovníka starostlivosti o dieťa, sociálneho pracovníka, učiteľa, policajta alebo imigračného úradníka? (**Pozn.:** koncepty triangulácie, sprostredkovania, tlmíča a opornej štruktúry– scaffolding)
- Diskusia je vedená smerom k pochopeniu, že opatrovník by sa mal primárne riadiť právami a najlepším záujmom dieťaťa.
- Nezávislosť a nestrannosť úlohy opatrovníka závisí od jeho schopnosti a ochoty obhajovať záujmy a práva dieťaťa, najmä keď systém nedokáže naplniť tieto potreby.
- Školiteľ vysvetlí, že opatrovník musí pôsobiť ako spojovací článok medzi dieťaťom a službami a štátnymi orgánmi, najmä v kontextoch, kde existujú prekážky v ochrane práv dieťaťa.
- V takýchto situáciách sú opatrovníci vnímaní ako nositelia ľudských práv.
- Každý opatrovník vykonáva svoju úlohu inak vďaka rozdielnym schopnostiam, zručnostiam, znalostiam, životným príbehom, skúsenostiam a podporným sieťam.
- Opatrovníci fungujú v rámci rámca definovaného vnútroštátnymi zákonmi a predpismi, pričom sa riadia európskymi a medzinárodnými štandardmi týkajúcimi sa práv dieťaťa.
- Národný systém opatrovníctva akceptuje a oceňuje individualitu a rozmanitosť opatrovníkov.

- Opatrovníci musia cítiť istotu a pohodlie vo svojej úlohe a vedieť, kde hľadať rady a odborné znalosti pre konkrétne situácie.
- Účastníci sú informovaní, že tieto témy budú podrobnejšie rozpracované v ďalších stretnutiach.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Kolesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Označiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia. .

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Dodatočné odkazy na zdroje pre stretnutia:

- Cvičenia s prípadovými štúdiami Modul2: [link](#)
- Prezentácie pre Modul 2 (s poznámkami alebo bez nich): [link](#)
- Sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov Modul 2: [link](#)
- Glosár: : [link](#)

Modul 3: PODPORA DIEŤAŤA OD PRÍCHODU AŽ PO TRVALÉ RIEŠENIE

Prehľad modulu

Stretnutie 3.1: Od príchodu k trvalému riešeniu: Identifikácia a reagovanie na potreby dieťaťa

Stretnutie 3.2: Od príchodu po trvalé riešenie: Podpora najlepších záujmov dieťaťa v rozhodnutiach a konaniach

Ciele Modulu 3

Modul 3 sa zameriava na rôzne procesy, ktorými môže maloletá osoba bez sprievodu prechádzať, od jej príchodu do krajiny až po identifikáciu a implementáciu trvalého riešenia. Pre maloletú osobu bez sprievodu nie sú fázy hodnotení, rozhodnutí a postupov v tomto module nevyhnutne chronologické. Môžu nasledovať za sebou, ale rovnako sa môžu prekrývať alebo prebiehať súčasne. Niektoré fázy nemusia byť pre konkrétne dieťa relevantné, môžu byť vynechané alebo sa môžu objaviť až v neskoršej fáze procesu prijímania dieťaťa.

Ciele stretnutí v tomto module sú:

- **Pochopiť relevantnosť:** Umožniť účastníkom pochopiť relevantnosť rôznych hodnotení a procesov rozhodovania, ktoré sú potrebné na správnu identifikáciu potrieb dieťaťa a poskytnutie adekvátnych služieb.
- **Preskúmať vplyv:** Preskúmať, ako tieto postupy ovplyvňujú pohodu, bezpečnosť, rozvoj a budúce perspektívy dieťaťa.
- **Úloha opatrovníka:** Sprostredkovať pochopenie úlohy opatrovníka vo vzťahu k štátnym úradníkom a poskytovateľom služieb. Opatrovník nepotrebuje detailnú technickú odbornosť, ale musí byť schopný a proaktívny pri mobilizácii odborných znalostí a monitorovaní práce úradníkov a poskytovateľov služieb.
- **Komunikácia citlivá na dieťa:** Zdôrazniť význam komunikácie citlivej na dieťa, pričom je dôležité, aby skúsenosti dieťaťa ovplyvňovali poskytovanie služieb a rozhodovanie.
- **Monitorovanie kvality:** Posilniť sebavedomie pri monitorovaní kvality formálnych hodnotení prípadov a procesov rozhodovania.
- **Procesné záruky:** Ujasniť úlohu opatrovníka pri presadzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa v konaniach a predstaviť procesné záruky, ktoré zabezpečia zohľadnenie týchto záujmov v administratívnych a súdnych konaniach.

Na tejto pokročilej úrovni školiaceho programu sú účastníci viac proaktívne zapojení. Sú poverení tvorbou malých skupín, aby pripravili a odprezentovali témy na základe Podkladov. Tento proces rozvíja ich zručnosti v zbieraní, sumarizovaní a prezentovaní informácií, čo sú kľúčové schopnosti pre efektívne vykonávanie úlohy opatrovníka.

Celkové vzdelávacie výsledky:

- **3.1 Úloha opatrovníka:** Pochopiť úlohu opatrovníka v rôznych fázach identifikácie, prijímania a odporúčania maloletých osôb bez sprievodu.
- **3.2 Procesné záruky:** Oboznámiť sa s procesnými zárukami v administratívnych a súdnych konaniach, ktoré sa týkajú detí.
- **3.3 Citlivé rozhovory:** Rozvíjať zručnosti vedenia citlivých rozhovorov s deťmi.
- **3.4 Presadzovanie najlepšieho záujmu:** Posilniť sebadôveru pri presadzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa v rámci formálneho rozhodovania a postupov.
- **3.5 Špeciálne potreby:** Získať znalosti o identifikácii a reagovaní na špeciálne potreby maloletých osôb bez sprievodu v rámci mandátu opatrovníka.
- **3.6 Mobilizácia podpory:** Byť pripravený mobilizovať špecializovanú podporu pre maloleté osoby bez sprievodu.
- **3.7 Prezentácia informácií:** Posilniť sebadôveru pri zbieraní, sumarizovaní a prezentovaní informácií o špecifických témach pred skupinou.

Stretnutie 3.1: Od príchodu k trvalému riešeniu: identifikácia a reagovanie na potreby dieťaťa

Úroveň 6 Koleska Opatrovníctva: Presadzovanie práv a najlepšieho záujmu dieťaťa

Citát od dieťaťa

„Necítil som sa pohodlne hovoriť o sebe. Postupom času som si uvedomil, že Márii môžem dôverovať, a začal som sa s ňou rozprávať, akoby bola súčasťou mojej rodiny.“

„Aj keď som hovoril daným jazykom, niekedy som nerozumel, čo sa deje a prečo mi nechceli vydať dokumenty. Strávil som celé noci bez spánku.“

Citáty od opatrovníkov

„Keď som absolvoval školenie, bol som znepokojený, ale zároveň celkom sebaistý. Naozaj som však začal veciam rozumieť až vtedy, keď som lepšie spoznal Walida.“

„Nedokázal som presvedčiť sociálneho pracovníka, aby pochopil, aké dôležité je uznať Erieho schopnosti. Nakoniec sa mi to podarilo, ale trvalo to veľmi dlho.“

„Cítil som sa zle, ako so mnou úradník zaobchádzal, a premýšľal som, ako veľmi by deti mohli trpieť podobným prístupom.“

„Našťastie sme si vytvorili dobrý vzťah s právnikom, ktorý nám pomohol s postupmi pri získavaní pobytových dokumentov.“

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Maloleté osoby bez sprievodu môžu mať špeciálne potreby, ktoré si vyžadujú ciele podporné služby.

- Špeciálne potreby maloletých osôb bez sprievodu môžu súvisieť s ich vekom, odlúčením od rodiny, skúsenosťami v krajine pôvodu, počas migrácie a po príchode.
- Podporné služby sú nevyhnutné na ochranu dieťaťa pred poškodením a na umožnenie jeho účasti na konaniach, ktoré sa ho týkajú.
- Dieťa má právo na podporné služby, ktoré zohľadňujú jeho špeciálne potreby.
- Hovoriť o špeciálnych potrebách môže byť citlivé a náročné pre dieťa, opatrovníka aj všetky ostatné zainteresované strany.
- Prispôsobenie komunikácie potrebám dieťaťa je kľúčové pre identifikáciu špeciálnych potrieb. Musia sa zohľadniť jazyk, kultúra, vek, pohlavie, zdravotný stav a možné skúsenosti s násilím.
- Na zabezpečenie správnej identifikácie špeciálnych potrieb je nevyhnutné vytvoriť si s dieťaťom dôveryhodný pracovný vzťah.
- Opatrovník zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečení toho, aby kompetentné orgány a poskytovatelia služieb identifikovali a reagovali na špeciálne potreby dieťaťa.
- Maloleté osoby bez sprievodu môžu byť opakovane požiadané, aby rozprávali svoj príbeh pri výsluchoch rôznymi štátnymi orgánmi a poskytovateľmi služieb. Ich výpovede sa môžu líšiť v závislosti od prostredia rozhovoru a potrieb alebo záujmov osoby, ktorá kladie otázky.
- Opakované výsluchy a vypočúvanie maloletých osôb bez sprievodu môžu byť pre dieťa stresujúce a traumatizujúce, najmä ak ide o obeť násillia a zneužívania. Tomuto by sa malo pokiaľ možno vyhnúť.
- Opatrovník môže mať odlišné pochopenie príbehu dieťaťa ako iní poskytovatelia služieb. Informácie o dieťati musí spracúvať zodpovedne a v súlade so svojím mandátom na podporu práv a najlepšieho záujmu dieťaťa.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- **Identifikovať** škálu špeciálnych potrieb maloletých osôb bez sprievodu.
- **Vysvetliť**, ako nenaplnené špeciálne potreby môžu negatívne ovplyvniť zdravie, pohodu, rozvoj a spoluprácu dieťaťa so štátnymi orgánmi a poskytovateľmi služieb.
- **Opísať** pracovné metódy a nástroje, ktoré môže opatrovník a iní poskytovatelia služieb využiť na identifikáciu, hodnotenie a riešenie špeciálnych potrieb dieťaťa.

ROBIŤ

- **Počúvať**, čo dieťa hovorí.
- Prostredníctvom zmysluplnej interakcie s dieťaťom **identifikovať** konkrétne riziká a potreby.
- **Odkázať** dieťa na vhodné služby.

BYŤ

- **Byť** aktívnym poslucháčom.
- **Byť** citlivý na náznaky a signály, ktoré by mohli poukazovať na špeciálne potreby maloletého dieťaťa bez sprievodu.

Príprava

Tematická príprava

- Tím školiteľov pripraví tematický úvod k školiacej jednotke. Zostavia hlavné fakty, definície a otázky relevantné pre tému školenia. Mapujú existujúce služby pre deti so špeciálnymi potrebami na národnej a/alebo miestnej či regionálnej úrovni na Slovensku. Zároveň vypracujú zoznam všetkých relevantných subjektov a predpisov, o ktorých by mal opatrovník vedieť.
- Tematický úvod môže poskytnúť školiteľ so zodpovedajúcimi znalosťami a odbornými skúsenosťami alebo, alternatívne, hosťujúci lektor. Táto práca opakuje alebo rozvíja mapovanie národných a/alebo miestnych mechanizmov odporúčania, ktoré boli vypracované na predchádzajúcom školení. Ak je to vhodné, školiteľ môže účastníkom opäť poskytnúť [Podklad 13b](#) („mapa služieb“, [odkaz](#)).

Hosťujúce prednášky

KĹÚČOVÉ BODY DISKUSIE

Úvod do konkrétnych postupov:

- Registrácia a identifikácia
- Posudzovanie veku
- Vyhľadávanie rodiny

- Plánovanie starostlivosti
- Stanovenie trvalého riešenia
- Presun, relokácia alebo návrat detí bez sprievodu
- Fakty a štatistiky, výzvy, príklady dobrej praxe a riešenia z krajiny, kde sa tréning uskutočňuje

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- **Zástupca poskytovateľov služieb:** práca s migrantmi, žiadateľmi o azyl a utečencami; služby zdravotnej starostlivosti a liečby; sociálne služby a ochrana detí; terénne služby; špecializované komunitné organizácie poskytujúce služby.
- **Zástupca špecializovanej agentúry OSN alebo medzinárodnej, národnej alebo miestnej mimovládnej organizácie.**

Podklady

- Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), Doplnujúce materiály: Kľúčové fakty sa nachádzajú [tu](#)
- **Podklad 14:** Primeraná životná úroveň vrátane vhodného bývania a materiálnej pomoci.
- **Podklad 15:** Zdravotná starostlivosť.
- **Podklad 16:** Vzdelávanie a školenie.
- **Podklad 17:** Zabezpečenie bezpečnosti dieťaťa.
- Doplnujúce materiály: Kľúčové fakty

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov.

- Úvod do hlavnej témy stretnutia.
- K 1. januáru 2023 tvorili deti, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi, 0,4 % celkovej detskej populácie Slovenska, čo je jeden z najnižších podielov v EÚ.
- V roku 2019 Slovensko zaznamenalo 85 detí bez sprievodu, z ktorých 38 dostalo ubytovanie a podporu v špecializovanom detskom domove v Medzilaborciach.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad svojimi životnými príbehmi a spomenuli si na situáciu, keď ich niekto požiadal, aby opísali nejakú udalosť.
- Môže to byť neformálna situácia, napríklad keď ich rodinný príslušník, priateľ, člen komunity, učiteľ, kolega alebo zamestnávateľ, prípadne lekár požiadal, aby opísali, čo sa im stalo. Alternatívne to mohla byť formálnejšia situácia, napríklad keď ich policajt, právnik alebo sudca požiadal o vyjadrenie.
- Školiteľ sa spýta účastníkov, či sa cítili vypočutí a pochopení a či si vedome vybrali, ktoré fakty sa rozhodli zdieľať a ktoré si ponechali pre seba.
- Školiteľ pripomenie účastníkom, že nie je potrebné, aby zdieľali všetky detaily so skupinou, a požiada ich, aby si zvolili kľúčové slovo súvisiace s touto skúsenosťou. Školiteľ sa opýta, či by niektorí účastníci chceli zdieľať, prečo si zvolili práve toto kľúčové slovo a ako opisuje ich skúsenosť.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude tréningové stretnutie zaoberať. Stretnutie sa bude venovať krokom, hodnoteniam a procesom rozhodovania, ktorými si dieťa bez sprievodu zvyčajne prechádza po príchode do krajiny. Taktiež sa bude zaoberať úlohou opatrovníka pri zabezpečení, aby tieto kroky a rozhodnutia identifikovali a reagovali na špeciálne potreby dieťaťa.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: Identifikácia rôznych opatrení, ktorými dieťa bez sprievodu prechádza v krajine príchodu

- Školiteľ vyzve účastníkov, aby brainstormovali rôzne kroky spojené s prijatím dieťaťa, od jeho príchodu do krajiny až po dosiahnutie veku 18 rokov. Počas toho, ako účastníci uvádzajú jednotlivé kroky, školiteľ si robí poznámky na flipchart a zaznamenáva kroky v chronologickom poradí.
- Po ukončení diskusie školiteľ predstaví Koliesko Opatrovníctva. Školiteľ zdôrazní časť kolieska, ktorá ukazuje kroky, ktoré môžu nastať od príchodu dieťaťa do krajiny až po implementáciu trvalého riešenia. Školiteľ a účastníci porovnajú kroky a fázy uvedené na koliesku s tými, ktoré

skupina zostavila. Školiteľ zdôrazní kľúčové pojmy uvedené na koliesku, ktoré účastníci zatiaľ neidentifikovali.

- Školiteľ tieto pojmy začlení do prehľadu kľúčových krokov na flipcharte. Pri tom vysvetlí – alebo požiada účastníkov, aby vysvetlili – ako tieto kroky spolu súvisia a prečo sú dôležité pre dieťa alebo pre orgány v prijímajúcom štáte.

Druhý krok: Organizácia rôznych opatrení podľa jednotlivých fáz

- Školiteľ má za cieľ upozorniť účastníkov na to, že niektoré kroky môžu nasledovať po sebe, pretože jednotlivé kroky a fázy na seba nadväzujú. Školiteľ zapojí účastníkov do diskusie o tom, ako by sa tieto kroky mohli zoskupiť do fáz, a usmerní diskusiu tak, aby identifikovali nasledujúce štyri fázy:
1. **Prvý kontakt a identifikácia:** Príchod dieťaťa a prvý kontakt so štátnymi orgánmi spúšťa niekoľko opatrení zameraných na identifikáciu a registráciu dieťaťa. Následne dochádza k prvotnému odporúčaniu na služby, ktoré reagujú na okamžité potreby dieťaťa.
 2. **Posúdenie prípadu a plánovanie starostlivosti:** Po tejto úvodnej fáze sa začína proces hlbších posúdení a plánovania starostlivosti. Cieľom je lepšie porozumieť situácii dieťaťa, vrátane jeho špecifických potrieb a rizík, a primerane na ne reagovať. (*Ref. Nástroj Cesta života.*)
 3. **Identifikácia trvalého riešenia (definovať) v najlepšom záujme dieťaťa (definovať):** Musí sa začať proces na pochopenie perspektív dieťaťa do budúcnosti a určenie trvalého riešenia pre dieťa. Tento proces prebieha prostredníctvom postupu určovania najlepšieho záujmu. Je potrebné rozhodnúť, či podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu alebo iné povolenie na pobyt je v najlepšom záujme dieťaťa. Alternatívne môže byť dieťa presunuté alebo relokované do iného členského štátu EÚ alebo vrátené do svojej domovskej krajiny. (*Host: Nilde Iotti, Európska agentúra pre azyl – EUAA.*)
 4. **Implementácia trvalého riešenia v najlepšom záujme dieťaťa:** Po rozhodnutí o trvalom riešení pre dieťa sa začína nová fáza – implementačná fáza. Dieťa môže zostať v krajine príchodu so štatútom uznaného utečenca alebo osoby s medzinárodnou ochranou na humanitárnych základoch. Alternatívne môže byť rozhodnuté, že dieťa sa má vrátiť do krajiny pôvodu. V niektorých krajinách môže dieťa získať pobytový štatút platný do dovŕšenia 18 rokov. Toto však nie je trvalé riešenie, pokiaľ postup určovania najlepšieho záujmu nepreukáže, že toto riešenie je v najlepšom záujme dieťaťa. Orgány môžu rozhodnúť, že je v najlepšom záujme dieťaťa, aby bolo presunuté alebo relokované do iného členského štátu EÚ. To môže byť napríklad v prípade, ak rodičia alebo rodinní príslušníci dieťaťa získali štatút utečenca alebo povolenie na pobyt v danom štáte. Bez ohľadu na rozhodnutie orgánov má dieťa nárok na primeranú a účinnú podporu pri implementácii trvalého riešenia. Preto musia byť prijaté nové posúdenia a rozhodnutia, aby sa zabezpečila podpora integrácie dieťaťa v krajine príchodu, relokácie, návratu a reintegrácie v krajine návratu a monitorovanie bezpečnosti a pohody dieťaťa v nadväznosti na tieto opatrenia.

Tretí krok: Opatrenia týkajúce sa detských obetí násillia alebo zneužívania

- Školiteľ vyzve účastníkov, aby sa zamysleli nad tým, či by sa kroky a fázy, ktoré identifikovali, zmenili, ak by bolo dieťa obeťou násilia alebo zneužívania. Školiteľ si robí ďalšie poznámky na flipchart, ktoré odrážajú komentáre účastníkov. Školiteľ usmerňuje diskusiu k identifikácii krokov a opatrení, ktoré sú obzvlášť dôležité v prípade detských obetí násilia a zneužívania, vrátane kontextu obchodovania s deťmi alebo ich predaja.
- Školiteľ zapisuje pripomienky účastníkov, ktoré môžu zahŕňať napríklad:
 - Poradenské a asistenčné služby pre ochranu, zotavenie a rehabilitáciu obetí;
 - Špeciálne ochranné opatrenia počas účasti dieťaťa na trestnom vyšetrowaní a konaniach ako obeť a svedka;
 - Získavanie dôkazov od dieťaťa citlivým spôsobom (**pozri Modul 5**).
 - Posúdenie rizík a individuálnych potrieb na prevenciu sekundárnej a opakovanej viktimizácie, zastrasovania alebo odplaty počas trestného vyšetrowania a konania, ako aj po nich.
 - **Ak vykonávate cvičenie Cesta života, znamená to, že dieťa nemusí svoje skúsenosti opakovane rozprávať a opatrovník to môže urobiť za ne, ak je to potrebné (napr. prepísaním kresieb alebo diskusií do textu).**
- Školiteľ zdôrazňuje, že niektoré konkrétne kroky týkajúce sa detských obetí násilia a zneužívania závisia od toho, čo dieťa odhalilo, a či sú kompetentné orgány informované o tom, čo sa stalo.
- Mnohé deti bez sprievodu zažívajú násilie alebo zneužívanie vo svojej krajine pôvodu, počas cesty alebo po príchode do hostiteľskej krajiny. To môže mať formu nielen fyzického násilia, ale aj sexuálneho násilia alebo zneužívania, vystavenia škodlivým tradičným praktikám, ako je ženská obriezka alebo detské manželstvo, zneužívania ozbrojenými skupinami, nútenej práce alebo účasti na žobraní či nelegálnych činnostiach. Na identifikáciu, či dieťa zažilo činy násilia alebo zneužívania, je nevyhnutné vypočuť si jeho príbeh.

Štvrtý krok: Úloha opatrovníka pri podpore detských obetí násilia alebo zneužívania

- Opatrovník je zodpovedný za zabezpečenie toho, aby kompetentné orgány identifikovali a reagovali na špeciálne potreby detských obetí násilia alebo zneužívania. Detské obeť násilia alebo zneužívania môžu mať špeciálne právne, sociálne, zdravotné a lekárske, psychologické, materiálne a vzdelávacie potreby. V mnohých krajinách majú prístup k špecializovaným službám pre obeť iba deti, ktoré sú oficiálne uznané ako obeť trestného činu.
- Napriek tomu by všeobecné služby ochrany detí a sociálneho zabezpečenia mali byť schopné reagovať na potreby dieťaťa bez ohľadu na jeho štatút alebo oficiálne uznanie dieťaťa ako obeť trestného činu.

- Školiteľ pripomína účastníkom cvičenie, ktoré absolvovali v stretnutí 2.3, kde mapovali kľúčových aktérov poskytujúcich služby deťom vo svojom meste a/alebo regióne.
- Školiteľ zdôrazňuje, že počas celého prijímacieho procesu musia byť potreby dieťaťa posudzované a riešené v súlade s jeho právami a najlepším záujmom. Školiteľ pripomína účastníkom štyri dimenzie Dohovoru OSN o právach dieťaťa (UNCRC), predstavené v stretnutí 1.1 – základné potreby, rozvoj, participácia a ochrana (pozri Prílohu 1, Metodologickú poznámku 1, Obrázok 3). Opatrovníci môžu tento model využiť ako pomôcku pri posudzovaní potrieb dieťaťa v rôznych oblastiach, ako je bývanie, zdravotná starostlivosť, bezpečnosť, vzdelávanie, práca, voľný čas, sociálne kontakty a kontakty s rodinou dieťaťa. **Toto je opäť typický materiál z Cesty života, ktorý možno zhromaždiť.**

Piaty krok: Skupinová práca na podporných službách pre deti so špeciálnymi potrebami

- Školiteľ rozdelí účastníkov do štyroch skupín a každej skupine prideli jednu z nasledujúcich tém:
 - Primeraná životná úroveň, vrátane vhodného bývania a materiálnej pomoci
 - Zdravotná starostlivosť
 - Vzdelávanie a školenie
 - Zabezpečenie bezpečnosti a ochrany dieťaťa
- Školiteľ požiada každú skupinu, aby si predstavila, že sú opatrovníkom **na Slovensku**, a že sa starajú o dieťa, ktoré je obeťou násilia alebo zneužívania. Každá skupina má odpovedať na nasledujúcu otázku:
 - Ako opatrovník, čo potrebujete vedieť, robiť a byť, keď pomáhate dieťaťu v jeho skúsenosti s násilím alebo zneužívaním?
- Účastníci používajú jeden alebo viac listov papiera na flipcharte na zapisovanie poznámok z diskusie a záverov. Skupinová práca je naplánovaná na 40 minút. Následne skupiny prezentujú svoje poznámky a závery v pléne. Školiteľ diskusiu facilituje a zapája všetkých účastníkov.
- Po ukončení cvičenia školiteľ rozdá účastníkom **Podklady 14–17** a vysvetlí, že podklady, ktoré vychádzajú z práce FRA, poskytujú usmernenia a kontrolné zoznamy pre opatrovníkov k jednotlivým témam, o ktorých diskutovali.
- Ďalšie usmernenia sú dostupné v publikácii FRA a Európskej komisie (2015), *Opatrovnictvo pre deti zbavené rodičovskej starostlivosti: Príručka na posilnenie systémov opatrovnictva s cieľom pokryť špecifické potreby detských obetí obchodovania*. Ďalšie informácie sú k dispozícii aj v sérii praktických príručiek Európskej agentúry pre azyl. Tieto a ďalšie zdroje sú dostupné

prostredníctvom e-learningovej platformy FRA a súvisiaceho Systematického centra zdrojov pre opatrovníctvo v rámci kolieska Opatrovníctva.

5. Závěry: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Prvý krok: Skupinová diskusia o dôležitosti vypočutia príbehu dieťaťa

- Školiteľ ukončí toto stretnutie diskusiou o úlohe a význame príbehu dieťaťa pre opatrovníka. Skupina diskutuje nad nasledujúcou otázkou:
 - **Ako súvisí vypočutie príbehu dieťaťa so znalosťami, činmi a postojmi opatrovníka, ktoré boli predmetom skupinovej práce?**
- Skupinová diskusia identifikuje prvky na posilnenie schopností opatrovníka a ďalších poskytovateľov služieb vypočuť a podporiť dieťa pri rozprávaní jeho príbehu.
- Počas toho, ako účastníci zdieľajú svoje pripomienky a pozorovania, školiteľ si robí poznámky na flipchart. Diskusiu smeruje k identifikácii komunikácie ako priečneho prvku.
- Komunikácia je relevantná a dôležitá pre všetky rôzne témy, o ktorých sa doteraz v rámci tréningového programu diskutovalo. Pre opatrovníka je nevyhnutné viesť dôveryhodný a rešpektujúci rozhovor s dieťaťom. To mu umožňuje vypočuť si príbeh dieťaťa. Komunikácia zároveň zaručuje, že relevantné štátne orgány a poskytovatelia služieb, ktorí prijímajú rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa, vypočujú jeho príbeh a zohľadnia ho.
- Aktívne počúvanie je nástroj používaný na rozvoj kvalitnej komunikácie (pozri Modul 5).

Druhý krok: Úloha opatrovníka pri podpore dieťaťa v rozprávaní jeho príbehu

- Školiteľ poznamenáva, že je bežné, že mnohí štátni úradníci a poskytovatelia služieb žiadajú deti bez sprievodu, aby poskytli informácie a **porozprávali o svojich skúsenostiach**. Pre dieťa – rovnako ako pre kohokoľvek iného – môže byť ťažké a stresujúce opakovane rozprávať svoj príbeh, najmä ak tento príbeh zahŕňa nepríjemné, smutné alebo násilné udalosti. *Opakované rozprávanie o činoch násillia a zneužívania môže vytvárať prekážky v procese zotavenia a rehabilitácie a prispievať k opätovnej traumatizácii.*
- Informačné potreby štátnych agentúr a poskytovateľov služieb, ktorí dieťa vypočúvajú, často určujú otázky, ktoré kladú. Rozprávanie, ktoré z týchto výsluchov a vypočúvaní vzniká, môže byť veľmi fragmentované. Môže tiež zahŕňať len určité prvky a nemusí **komplexne** reprezentovať príbeh a perspektívu dieťaťa.
- **Opatrovník môže byť jednou z mála osôb, ktoré majú ucelenejší pohľad na príbeh dieťaťa. To platí najmä v prípade, keď opatrovník úspešne vytvoril dôverný vzťah s dieťaťom.** Platí to aj vtedy, ak opatrovník sprevádza dieťa na všetkých výsluchoch, rozhovoroch a stretnutiach s poskytovateľmi služieb, ktoré sa započítavajú do procesu posudzovania prípadu.

- Opatrovník môže hovoriť s dieťaťom o týchto stretnutiach, výsluchoch a rozhovoroch a o tom, ako sa dieťa pri nich cíti. Môže s dieťaťom preskúmať rozhodnutia, ktoré z týchto procesov vyplývajú. Pri tomto procese získava opatrovník dôležité poznatky o názoroch dieťaťa. Môže identifikovať významné prvky z príbehu dieťaťa, ktoré kompetentné štátne orgány alebo poskytovatelia služieb nepočuli.
- Opatrovník má povinnosť zaobchádzať s informáciami o dieťati rozumne, v súlade s platnými pravidlami o dôvernosti. Opatrovník však má tiež oznamovaciu povinnosť, ak je dieťa ohrozené alebo v nebezpečenstve. Pochopenie toho, ako narábať s dôvernými a citlivými informáciami o dieťati, je náročnou úlohou.
- Opatrovník môže konzultovať s právnikom dieťaťa akékoľvek citlivé otázky, ktoré vyplývajú z rozhovorov opatrovníka s dieťaťom. Právnik má znalosti o právnej situácii dieťaťa a prebiehajúcich procesoch a je viazaný pravidlami profesionálnej dôvernosti.
- Opatrovník by mal byť vždy transparentný voči dieťaťu v otázke zaobchádzania s informáciami, ktoré dieťa zdieľa. Opatrovník by mal dieťa oboznámiť s národnými pravidlami týkajúcimi sa dôvernosti a oznamovacích povinností. Tieto body budú podrobnejšie prediskutované v stretnutí 4.2.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Oznámiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia. .

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Okrem toho školiteľ predstaví skupinovú prácu, ktorú musia účastníci vykonať pred stretnutím 3.2. Skupinová práca vyžaduje, aby účastníci získali informácie z interaktívneho Systematického centra zdrojov pre Koliesko Opatrovníctva na e-learningovej platforme FRA. Účastníci by si mali tieto informácie naštudovať a pripraviť zhrnutie a krátky Podklad na prezentáciu počas stretnutia 3.2. Podrobnejšie informácie sú uvedené v prehľade stretnutia pre stretnutie 3.2. Túto skupinovú prácu je možné predstaviť aj skôr, aby účastníci mali viac času na jej vypracovanie.

Stretnutie 3.2: Od príchodu po trvalé riešenie: podpora najlepších záujmov dieťaťa v rozhodnutiach a konaniach

Úroveň 6 Kolieska opatrovníctva: Presadzovanie práv a najlepšieho záujmu dieťaťa

Citát od dieťaťa

“Každý sa ma pýtal na môj príbeh a vyplňal papiere, ale naozaj sa nezdalo, že by ich zaujímalo, čo sa vlastne stalo.”

“Stokrát som opakoval, že mám 17 rokov, ale aj tak ma poslali k lekárovi, pretože mi neverili.”

Citáty od opatrovníkov

“Keby som netrval na svojom, Amarildo by dnes nemal žiadnu šancu.”

“Moja prítomnosť ho upokojila, aj preto, že som mu vysvetľoval význam otázok a vopred sme sa na ne pripravili.”

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Od momentu, keď dieťa bez sprievodu dorazí do krajiny, viaceré zainteresované strany posudzujú jeho situáciu, zázemie a príbeh.
- Tieto posúdenia sa silno opierajú o informácie, ktoré dieťa poskytne.
- Na vykonávanie týchto posúdení musia kompetentné orgány a poskytovatelia služieb zhromažďovať informácie od rôznych zainteresovaných strán. Tieto strany môžu byť v krajine príchodu, v krajine pôvodu dieťaťa, a prípadne aj v tranzitných krajinách.
- Kvalita týchto posúdení má zásadný vplyv na dôležité rozhodnutia. Tieto rozhodnutia určujú prítomnosť a budúcnosť dieťaťa.

- Formálne rozhodovacie procesy musia byť citlivé na potreby dieťaťa a musia rešpektovať procesné záruky.
- Opatrovník má dobrú pozíciu na to, aby obhajoval práva a najlepší záujem dieťaťa. Opatrovník zároveň dohliada na to, aby bolo dieťa rešpektované počas posúdení a rozhodovacích procesov, ktoré sa ho týkajú.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Uviesť a vysvetliť rôzne posúdenia, ktoré vykonávajú štátne orgány a poskytovatelia služieb na získanie informácií o dieťati.
- Vysvetliť, ako tieto posúdenia ovplyvňujú rôzne rozhodovacie procesy.
- Vysvetliť, ako procesné záruky zabezpečujú, že formálny rozhodovací proces rešpektuje práva a najlepší záujem dieťaťa.

ROBIŤ

- Monitorovať, či posúdenia a rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa sú v súlade s jeho právami a najlepším záujmom.
- Zasiahnuť, keď formálne rozhodovacie procesy alebo konania nie sú v súlade s procesnými zárukami pre deti.

BYŤ

- Byť dobrým a sebavedomým podporným človekom pre dieťa počas posudzovania prípadu a rozhodovania.

Príprava

Tematická príprava

- Tím školiteľov pripravuje tematický úvod k stretnutiu. Zostavujú hlavné fakty, definície a otázky relevantné pre tému stretnutia. Najmä mapujú príslušné národné a/alebo miestne/regiónne posúdenia, postupy a rozhodnutia týkajúce sa detí bez sprievodu v krajine a/alebo na miestnej/regiónnej úrovni, ktoré sú dôležité pre budúcich opatrovníkov. Zároveň uvádzajú zoznam relevantných zainteresovaných strán, služieb a predpisov, o ktorých by mal opatrovník vedieť.

Preparation of the group work

- Školiteľ predstaví skupinovú aktivitu pre Stretnutie 3.2, buď počas predchádzajúceho stretnutia, alebo skôr v rámci tréningového programu. Toto umožní účastníkom dostatok času na prípravu tejto aktivity v malých pracovných skupinách.
- Pri oznámení aktivity školiteľ rozdelí účastníkov do malých skupín po troch alebo štyroch. Každé skupine prideli jeden z postupov, ktoré sú súčasťou Stretnutia 3.2, a príslušné Podklady (Podklady 18–24). Školiteľ vyberie postupy na základe zloženia skupiny, národného kontextu a záujmov účastníkov. Stretnutie môže byť predĺžené, ak sa školiteľ rozhodne venovať všetkým postupom zahrnutým v Podkladoch.
- Školiteľ rozdá Podklady príslušným skupinám účastníkov, ktorí pracujú na konkrétnych témach. Požiada skupiny, aby si prečítali Podklad, ktorý dostali. Tento podklad obsahuje informácie o postupe, ktorý budú prezentovať. Školiteľ informuje skupinu, že môžu použiť Kolesko Opatrovníctva a e-learningovú platformu FRA na získanie ďalších informácií, ak to bude potrebné.
- Školiteľ požiada skupiny, aby si predstavili, že asistujú dieťaťu bez sprievodu pri tomto postupe. Vo svojich skupinách účastníci diskutujú o postupe a snažia sa odpovedať na nasledujúce otázky (**ide o skupinovú pracovnú aktivitu**):
 - Čom je tento postup? Prečo je potrebný? Aké sú hlavné kroky tohto postupu? Ktoré zainteresované strany sú zapojené?
 - Čo by mal opatrovník vedieť, robiť a byť, aby podporoval práva dieťaťa a jeho najlepší záujem v tomto postupe?
 - Na koho sa môže opatrovník obrátiť, keď hľadá informácie, radu alebo pomoc týkajúcu sa tohto postupu?
- Školiteľ vyzve pracovné skupiny, aby si svoju prácu organizovali samostatne pred Stretnutím 3.2. Mali by pripraviť spoločnú prezentáciu a stručnú zhrňujúcu poznámku, ktorú budú zdieľať s ostatnými účastníkmi. Ich prezentácie by mali byť zamerané a obmedzené na 10 minút; zhrňujúca poznámka by nemala presiahnuť dve strany. Školiteľ i môžu tieto pokyny prispôbiť konkrétnym podmienkam a potrebám tréningového prostredia.

Hostujúce prednášky

KĽÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Špecifické potreby detí migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov a konkrétne riziká, napríklad riziká súvisiace s pašovaním, obchodovaním s deťmi, sexuálnym zneužívaním detí, zapojením detí do nelegálnych činností a rodovo podmieneným násilím. Medzi ďalšie patrí škodlivé

tradičné praktiky, ako sú detské manželstvá a ženská obriezka, detská práca, nezvestné deti, znovuzjednotenie rodín alebo iné.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Zástupca prokuratúry, právnik alebo zástupca organizácie poskytujúcej právnu pomoc špecializujúcej sa na zastupovanie detí bez sprievodu – migrantov, žiadateľov o azyl alebo utečencov
- Zástupca špecializovanej agentúry OSN alebo medzinárodnej, národnej alebo miestnej mimovládnej organizácie

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), doplňujúce materiály: Kľúčové fakty sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 18:** Postup vyhľadávania rodiny.
- **Podklad 19:** Postup posudzovania veku.
- **Podklad 20:** Postup určovania najlepšieho záujmu
- **Podklad 21:** Azylový postup.
- **Podklad 22:** Postup presunu alebo relokácie.
- **Podklad 23:** Postup udeľovania povolenia na pobyt.
- **Podklad 24:** Postup návratu.
- **Podklad 25:** Procedurálne záruky citlivé na potreby detí.
- Doplnujúce materiály: Kľúčové fakty

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov.

- Úvod do hlavnej témy stretnutia.
- UNICEF zohral kľúčovú úlohu v podpore vysídlených rodín na Slovensku. Do februára 2023 UNICEF poskytol finančnú pomoc 23 000 rodinám s cieľom zmierniť finančné zaťaženie a uľahčiť lepšiu integráciu do slovenskej spoločnosti.
- Kancelária UNICEF pre núdzovú reakciu na Slovensku sa zameriava na prevenciu a reakciu na násilie, vykorisťovanie a zneužívanie detí, ktoré prichádzajú alebo prechádzajú cez Slovensko, pričom podporuje ich integráciu a blaho.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad svojimi vlastnými príbehmi.
- Účastníci si spomenú na situáciu, keď iná strana, napríklad štátny orgán, poskytovateľ služieb, súd, zamestnávateľ, škola alebo univerzita či iná inštitúcia alebo organizácia, prijala rozhodnutie, ktoré sa ich týkalo.
- Rozhodnutie mohlo byť veľmi dôležité alebo menej významné, s väčším alebo menším dopadom.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby si predstavili slovo, ktoré opisuje, ako sa cítili, keď na rozhodnutie čakali alebo ho dostali.
- Alternatívne môže školiteľ požiadať účastníkov, aby sa zamysleli nad dôležitým rozhodnutím v živote niekoho, koho poznajú.
- Školiteľ sa opýta, či by niektorí účastníci chceli svoje myšlienky zdieľať so skupinou.
- Účastníci môžu vysvetliť, prečo si vybrali dané slovo, a opísať svoje pocity v súvislosti s ním.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude tréningové stretnutie zaoberať.
- Tréning sa bude venovať formálnym postupom a rozhodovacím procesom, ktorými si dieťa bez sprievodu zvyčajne prechádza po príchode do krajiny.
- Taktiež sa bude venovať úlohe opatrovníka. Úlohou opatrovníka je podporovať práva dieťaťa a jeho najlepší záujem v rámci týchto postupov.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: skupinové prezentácie a diskusia

- Školiteľ otvára priestor na prezentácie výsledkov skupinovej práce.

- Každá skupina prezentuje svoje hlavné zistenia a závery týkajúce sa konkrétneho postupu súvisiaceho s dieťaťom bez sprievodu.
- Zdieľajú tiež pripravené zhrnutia a pôvodné Podklady.
- Školiteľ dohliada na dodržiavanie časových limitov.
- Po každej prezentácii školiteľ umožní ostatným účastníkom komentovať alebo klásť otázky.

Druhý krok: význam rôznych opatrení pre dieťa a úloha opatrovníka

- Keď všetky skupiny odprezentujú svoju prácu, školiteľ toto cvičenie ukončí.
- Účastníci identifikovali rôzne fázy posúdení, rozhodnutí a postupov počas ich prvého spoločného brainstormingu v Stretnutí 3.1.
- Teraz si vypočuli detailnejšie prezentácie o niektorých z nich.
- Školiteľ vysvetlí, že tieto fázy v praxi nemusia nevyhnutne nasledovať jasnú postupnosť alebo vzorec.
- Môžu sa odohrávať postupne, ale rovnako ľahko sa môžu prekrývať alebo prebiehať súčasne.
- Niektoré fázy nemusia byť pre dieťa relevantné. Niektoré môžu byť vynechané alebo sa môžu objaviť v neskoršom štádiu prijímacieho procesu dieťaťa.
- Rôzne posúdenia a rozhodovacie procesy sú prepojené a vzájomne závislé.
- Napríklad deti čakajúce na výsledok postupu posudzovania veku nemusia byť schopné presunúť sa z prvotného prijímacieho centra do komunitného ubytovania, získať prístup do školy alebo požiadať o azyl ako dieťa, pretože nemôžu predložiť dôvody na azyl špecifické pre deti.
- Orgány v krajine príchodu vydávajú identifikačné karty potvrdzujúce štatút dieťaťa ako utečenca.
- Dieťa nemusí mať prístup k určitým službám alebo možnosť hľadať zamestnanie, kým mu nebude priznaný štatút utečenca.
- Ak dieťa nezíska štatút utečenca, nemusí byť schopné požiadať o znovuzjednotenie rodiny. Toto právo zvyčajne zaniká po dovŕšení 18 rokov.
- Tieto posúdenia, rozhodnutia a postupy sú relevantné pre pohodu, bezpečnosť, rozvoj a budúce vyhliadky dieťaťa.
- Závisia od komunikácie s dieťaťom a informácií, ktoré dieťa poskytuje.
- Závisia tiež od ochoty poskytovateľov služieb a štátnych úradníkov počúvať, vypočuť si príbeh dieťaťa a skutočne ho zohľadniť.

- Školiteľ zdôrazňuje, že niektoré z prvých opatrení počas fázy príchodu môžu prebehnúť ešte pred tým, ako je opatrovník vymenovaný.
- V takýchto prípadoch by mal dieťa podporiť dočasný alebo provizórny opatrovník, kým nebude vymenovaný opatrovník, ale toto nie je vždy možné.
- Niekedy dieťaťu asistuje sociálny pracovník, člen prijímacieho personálu alebo komunitný dobrovoľník bez formálnej úlohy a mandátu opatrovníka.
- Je preto dôležité, aby si opatrovník pri svojom prvom stretnutí s dieťaťom overil, či boli nejaké posúdenia a rozhodnutia vykonané pred jeho prítomnosťou alebo bez jeho podpory.
- Ak si opatrovník uvedomí nejaké chyby alebo prehliadky v týchto posúdeniach a rozhodnutiach, musí ich objasniť a napraviť.
- Mal by požiadať, aby boli rozhodnutia prehodnotené a záznamy dieťaťa zodpovedajúcim spôsobom aktualizované.
- Alternatívne môže iniciovať sťažnostné konanie.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Prvý krok: monitorovanie rozhodovacích procesov týkajúcich sa dieťaťa

- Školiteľ ukončí stretnutie pripomenutím rôznych rozhodnutí, ktoré boli základom postupov diskutovaných počas tohto stretnutia.
- Školiteľ poukáže na to, že mnohé dôležité aspekty života dieťaťa závisia od rozhodnutí štátnych agentúr a poskytovateľov služieb a od spôsobu, akým tieto agentúry a poskytovatelia komunikujú s dieťaťom a podporujú ho.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby preskúmali kľúčové prvky dobrého a silného rozhodnutia. (Každý Podklad slúži ako kontrolný zoznam a rámec na monitorovanie).
- Cieľom je pochopiť, ako môže opatrovník monitorovať, či štátne orgány alebo poskytovatelia služieb riadia formálne rozhodovacie procesy správne.
- Taktiež majú pochopiť, ako monitorovať, či sú tieto procesy v súlade s právami dieťaťa a jeho najlepším záujmom.
- Školiteľ vyzve účastníkov, aby zdieľali svoje názory. Diskusiu nechá chvíľu voľne plynúť. Počas diskusie školiteľ zapisuje na flipchart kľúčové slová identifikované účastníkmi. Po skončení diskusie školiteľ zhrnie a zoskupí kľúčové slová účastníkov.
- Pripomenie účastníkom koncept najlepšieho záujmu dieťaťa. Tento koncept bol diskutovaný počas predchádzajúcich stretnutí (Stretnutia 1.1, 2.2 a 2.3). Podľa článku 3 Dohovoru OSN o právach

dieťaťa (UNCRC) je najlepší záujem dieťaťa primárnym hľadiskom vo všetkých činnostiach, ktoré sa ho týkajú.

- Najlepší záujem dieťaťa sa považuje za základné právo a ako všeobecná zásada pomáha interpretovať ostatné práva a zákony. Toto usmernenie pri interpretácii je dôležité, pretože pomáha udržiavať zameranie na práva dieťaťa v zložitých situáciách. Zabezpečuje tiež, že dieťa je v centre všetkých rozhodovacích procesov.
- Najlepší záujem dieťaťa sa však chápe aj ako procesné pravidlo. To znamená, že konania zahŕňajúce dieťa by sa mali uskutočňovať tak, aby zabezpečili rešpektovanie a dodržiavanie potrieb a práv dieťaťa. V právnych a súdnych termínoch je toto všeobecné pravidlo vyjadrené konceptom „procesných záruk“.

Druhý krok: procesné záruky citlivé na potreby detí a úloha opatrovníka

- Procesné záruky musia byť zavedené, aby zabezpečili, že formálne rozhodovacie procesy budú v súlade so zásadami právneho štátu a spravodlivého procesu. Tieto procesy zahŕňajú napríklad určovanie najlepšieho záujmu, azylové postupy, postupy posudzovania veku alebo akékoľvek súdne konania.
- Ak procesné záruky nie sú zavedené, môže byť zákonnosť konaní napadnutá. Tieto záruky vychádzajú z medzinárodných noriem ľudských práv. Uplatňujú sa na všetky formálne rozhodovacie procesy, vrátane správnych a súdnych konaní.
- Procesné záruky chránia práva osôb zapojených do správnych alebo súdnych konaní. Platí to bez ohľadu na to, či sú zapojené osoby dospelé alebo deti, a bez ohľadu na ich štatút. Keď sa deti zúčastňujú na správnych alebo súdnych konaniach, procesné záruky musia byť citlivé na ich potreby a práva.
- Školiteľ ukončí stretnutie predstavením prehľadu procesných záruk. Rozdá účastníkom **Podklad 25** (prejdeme si ho spoločne).
- Školiteľ stručne vysvetlí procesné záruky uvedené v Podklade. Zdôrazní, že sú citlivé na práva a potreby dieťaťa.
- Pri prezentovaní Podkladu školiteľ nadviaže na kľúčové slová, ktoré účastníci uviedli v rámci reflexie o tom, čo tvorí dobré a silné rozhodnutie.
- Školiteľ pripomenie účastníkom, že úlohou opatrovníkov je podporovať dieťa a dopĺňať jeho obmedzenú právnu spôsobilosť. Toto samo o sebe predstavuje procesnú záruku pre deti bez sprievodu zapojené do správnych alebo súdnych konaní a iných formálnych rozhodovacích procesov.
- Úloha opatrovníka je nevyhnutná na monitorovanie, či sú zavedené ďalšie procesné záruky.

- Opatrovník tiež monitoruje, či sú tieto záruky prispôsobené potrebám a právam dieťaťa.
- Školiteľ pripomenie účastníkom, že mnohí rôzni aktéri prichádzajú do kontaktu s dieťaťom. Títo aktéri boli identifikovaní počas niektorých predchádzajúcich stretnutí. Zahŕňajú štátnych úradníkov, verejných alebo súkromných poskytovateľov služieb a profesionálov z rôznych oblastí. Všetci majú rôzne oblasti odbornej expertízy a rôzne úlohy vo vzťahu k dieťaťu.
- Opatrovník musí mať základné pochopenie úloh a mandátov týchto úradníkov a profesionálov. Opatrovník však nemusí mať hĺbkové znalosti ani nahrádzať týchto špecialistov. Skôr opatrovníci monitorujú úlohy týchto rôznych aktérov.
- Úlohou opatrovníka je zabezpečiť, aby títo aktéri vykonávali svoje úlohy v súlade s právami a najlepším záujmom dieťaťa.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Oznámiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Dodatočné odkazy na zdroje pre stretnutia:

- Cvičenia s prípadovými štúdiami Modul3: [link](#)
- Prezentácie pre Modul 3 (s poznámkami alebo bez nich): [link](#)
- Sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov ModulModule 3: [link](#)

Modul 4: ŠTANDARDY KVALITY A ZODPOVEDNOSŤ SLUŽIEB OPATROVNÍCTVA

Prehľad modulu

Stretnutie 4.1 Podporná sieť pre opatrovníkov a zodpovednosť

Stretnutie 4.2 Etické štandardy v službách opatrovnictva

Ciele Modulu 4

- Modul 4 si kladie za cieľ zvýšiť povedomie opatrovníkov o dôležitosti ich vlastnej profesionálnej siete a o úlohe národných orgánov opatrovnictva alebo iných kompetentných orgánov zodpovedných za organizáciu a dohľad nad službami opatrovnictva.
- Tréning podporuje pochopenie toho, ako neustále vzdelávanie a rozvoj prospieva opatrovníkom, bez ohľadu na to, či pôsobia ako profesionáli alebo dobrovoľníci. Tréning sa zaoberá administratívnymi úlohami, ktoré musia opatrovníci vykonávať, ako aj etickými a profesionálnymi štandardmi pre služby opatrovnictva. Zároveň sa venuje otázkam súvisiacim so zodpovednosťou, pričom zabezpečuje, že opatrovníci dodržiavajú medzinárodné, európske a národné právo.

Celkové vzdelávacie výsledky:

- Konsolidovať vedomosti o mandáte opatrovníka a konkrétnych oprávneniach a povinnostiach s ním spojených.
- Pochopiť úlohu a povinnosti opatrovníka v súvislosti s dôvernosťou, oznamovaním a odporúčaním.
- Uvedomiť si platné zákony o ochrane osobných údajov.
- Oboznámiť sa s etickými štandardmi v službách opatrovnictva.
- Pochopiť úlohy opatrovníka v súvislosti s dokumentáciou prípadu, administratívou a byrokraciou.
- Rozvíjať vedomosti o tom, ako využívať a mobilizovať podporu pre opatrovníka.

Stretnutie 4.1: Podporná sieť pre opatrovníkov a zodpovednosť

Úroveň 7 Kolieska Opatrovníctva: Etické štandardy, zodpovednosť a podporná sieť pre opatrovníka

Citát od dieťaťa

“Viem, že môj opatrovník vie veľa vecí, ktoré ja neviem.”

*“Je to iné, keď niekto robí veci preto, že mu záleží na tom, čo sa s tebou stane.
Pravdepodobne ich dokáže urobiť lepšie.”*

Citáty od opatrovníkov

“Aj po niekoľkých rokoch si uvedomujem, že nikdy nemôžem prestať získavať informácie a pochopenie.”

“Snažím sa robiť všetko čo najopatrnejšie, pretože každý môj krok nie je len o mne, ale aj o inej osobe.”

“Po čase som si vytvoril mapu, ktorá mi pomáha pochopiť, s kým potrebujem spolupracovať, aby som naplnil Fatosove potreby. Ako opatrovník by som nedokázal dobre fungovať, keby som bol sám.”

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Profesionáli a dobrovoľníci pôsobiaci ako opatrovníci musia spĺňať špecifické požiadavky a kvalifikácie. Môžu podliehať overovaciemu procesu.
- Opatrovníci sú viazaní pravidlami, ktoré upravujú ich kvalifikáciu, školenie a oznamovacie povinnosti.
- Opatrovníci majú určité povinnosti týkajúce sa dokumentácie prípadov, podávania správ orgánom opatrovníctva alebo menovacím orgánom a administratívy prípadov.
- Opatrovníci musia dodržiavať relevantné predpisy týkajúce sa profesijnej mlčanlivosti a dôvernosti, ochrany údajov a oznamovacích povinností v súlade s národnými zákonmi.

- Pre opatrovníkov je dôležité rozvíjať svoj osobný a profesionálny rast prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania a školení.
- Keďže opatrovníci musia vykonávať komplexné a náročné úlohy, môžu mať prospech z podpornej siete, ktorá im poskytne odborné rady, poradenstvo, supervíziu, koučing a mentoring.
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) je hlavným orgánom zodpovedným za dohľad nad starostlivosťou a opatrovníctvom týchto detí.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Opísať požadované kvalifikácie a školenia pre opatrovníkov detí bez sprievodu.
- Vysvetliť povinnosti opatrovníka v oblasti dokumentácie prípadov, podávania správ a administratívy.

ROBIŤ

- Vytvoriť podpornú sieť medzi opatrovníkmi detí bez sprievodu a aktívne ju využívať.
- Požiadajte o pomoc, keď je to potrebné.
- Rešpektovať a uplatňovať zákony o ochrane údajov.

BYŤ

- Byť otvorený neustálemu vzdelávaniu a Osobnému i profesionálnemu rozvoju.

Príprava

Tematická príprava

- Tím školiteľov pripravuje tematický úvod k stretnutiu. Zostavujú hlavné fakty, definície a otázky relevantné pre tému tréningového stretnutia. Zhromažďujú informácie o administratívnych úlohách, ktoré musia opatrovníci detí bez sprievodu vykonávať v súlade s národnými alebo regionálnymi/místnymi požiadavkami. Zároveň zhromažďujú informácie o podpore poskytovanej orgánom opatrovníctva alebo iným kompetentným orgánom či organizáciou.
- Školiteľ identifikuje existujúce siete pre opatrovníkov detí bez sprievodu v krajine, regióne alebo meste/obci, kde sa tréning uskutočňuje. Školiteľ tiež identifikuje ďalšie siete medzi opatrovníkmi, ktorí pomáhajú národným a rezidentným deťom

Hostujúce prednášky

KĹÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Úvod do národného systému opatrovníctva alebo regulačného rámca, vrátane kvalifikácií a požiadaviek na opatrovníkov, predpisov týkajúcich sa administrácie prípadov a podávania správ, mechanizmov dohľadu a zodpovednosti, zdrojov podpory pre opatrovníkov a možností pre ďalšie vzdelávanie a profesionálny rozvoj.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Zástupca národného orgánu opatrovníctva, ak existuje, alebo porovnateľnej inštitúcie či organizácie zodpovednej za riadenie a dohľad nad službami opatrovníctva pre deti bez sprievodu.
- Skúsený opatrovník alebo zástupca siete či združenia opatrovníkov.

Podklady

- Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), doplňujúce materiály: Kľúčové fakty, systém opatrovníctva pre deti bez sprievodu na Slovensku sa nachádzajú [tu](#)
- **Podklad 26:** Administrácia spisov prípadov.
- Doplňujúce materiály: Kľúčové fakty
- Systém opatrovníctva pre deti bez sprievodu na Slovensku

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov.

Úvod do hlavnej témy stretnutia.

- Mestské úrady: Poskytujú podporu a zdroje na miestnej úrovni pre opatrovníkov, čím uľahčujú prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám pre deti migrantov.

- Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele: Definuje úlohy, zodpovednosti a etické normy pre opatrovníkov, pričom zabezpečuje zodpovednosť prostredníctvom pravidelných monitorovacích a spravodajských mechanizmov.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad svojimi životnými príbehmi a spomenuli si na situáciu, keď museli komunikovať so štátnym úradníkom alebo profesionálnym poskytovateľom služieb a boli ohromení profesionalitou alebo správaním tejto osoby. Školiteľ vyzve účastníkov, aby identifikovali kľúčové slovo, ktoré opisuje, ako sa pri tejto interakcii cítili.
- Alternatívne môže školiteľ požiadať účastníkov, aby si spomenuli na profesionála alebo úradníka, o ktorom počuli alebo čítali v rámci svojich osobných či profesionálnych sietí, alebo ktorého videli vo filme.
- Školiteľ sa opýta, či by niektorí účastníci chceli zdieľať svoje myšlienky so skupinou. Tí, ktorí to urobia, by mali vysvetliť, prečo si vybrali konkrétne kľúčové slovo a opísať, ako sa pri tejto skúsenosti cítili.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky, ktorými sa bude školiace stretnutie zaoberať, a informuje účastníkov, že prostredníctvom vykonávania aktivít a spoločnej reflexie budú skúmať administratívne úlohy opatrovníka. Okrem toho budú skúmať, ako opatrovníci detí bez sprievodu podávajú správy orgánu opatrovníctva alebo inému príslušnému národnému orgánu, a budú diskutovať o možnosti vytvorenia podpornej siete opatrovníkov pre ich aktivity.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: zoznámenie sa s administratívnymi úlohami opatrovníka

- Školiteľ položí nasledujúcu otázku a riadi skupinovú diskusiu v reakcii na ňu:
 - Aký typ informácií, údajov a faktov by mal opatrovník zaznamenať do spisu prípadu dieťaťa bez sprievodu?
- Školiteľ zapisuje na flipchart kľúčové slová reprezentujúce komentáre a príspevky účastníkov.
- Po ukončení diskusie školiteľ rozdá účastníkom **Podklad 26** a spolu s nimi prejde tento dokument. Školiteľ môže na flipchart pridať akékoľvek ďalšie body z Podkladu a zaznamenať akékoľvek úlohy, ktoré účastníci identifikujú, ale ktoré nie sú zahrnuté v Podklade.

- Školiteľ pripomenie účastníkom, že musia informovať dieťa o administratívnych úlohách opatrovníka. Opatrovník by mal dieťaťu tiež povedať, aký typ informácií zaznamenáva a ako sa tieto informácie zdieľajú s orgánom opatrovníctva alebo iným príslušným orgánom.
- Opatrovník by mal dieťaťu povedať, že má právo na prístup k svojim spisom a možnosť ich prezrieť, ktoré vedú rôzni štátni úradníci a poskytovatelia služieb. Ak si dieťa želá získať prístup a prezrieť svoje spisy, opatrovník je pripravený podporiť dieťa pri žiadosti o prístup. Môže tiež asistovať dieťaťu pri žiadosti o informácie na objasnenie akýchkoľvek otázok týkajúcich sa jeho spisov.

Druhý krok: Skupinová práca na tému zdrojov podpory pre opatrovníkov

- Školiteľ požiada účastníkov, aby vytvorili štyri (alebo viac či menej) skupiny a diskutovali nad nasledujúcimi otázkami:
 - V ktorých konkrétnych oblastiach by ste chceli získať podporu pri asistovaní dieťaťu bez sprievodu?
 - Akú iniciatívu môžete ako opatrovníci podniknúť na získanie tejto podpory? Na koho sa môžete obrátiť?
- V niektorých krajinách, regiónoch alebo mestách môžu byť účastníci veľmi spokojní s podporou a usmernením, ktoré ponúka orgán opatrovníctva. V takom prípade môže školiteľ účastníkov vyzvať, aby sa zamysleli nad ďalšími zdrojmi podpory z iných zdrojov. Mohli by zvážiť najmä multiprofesionálnu a interdisciplinárnu podporu alebo komunitné zdroje podpory či neformálne podporné siete.
- Na iných miestach očakávaní opatrovníkov od orgánu opatrovníctva alebo iných kompetentných orgánov nemusia byť naplnené. V takom prípade by mal školiteľ požiadať účastníkov, aby na flipcharte nakreslili alternatívnu sieť podporných osôb, agentúr a služieb. **Poznámka:** V projekte *GUIDE* bude podpora štruktúrovaná prostredníctvom siete typu *peer-to-peer* koordinovanej a organizovanej partnermi projektu (prvá fáza) a postupne prenášaná na miestne mechanizmy koordinácie a organizácie.
- Školiteľ požiada každú skupinu, aby stručne brainstormovala o ďalších zdrojoch podpory, ktoré by im mohli ako opatrovníkom ponúknuť rady, ako túto podporu mobilizovať a ako si môžu opatrovníci vzájomne poskytovať podporu.
- Štyri skupiny sa venujú jednej z nasledujúcich tematických oblastí:
 1. Podpora pri dokumentácii spisov a administratívnych úlohách, vrátane správy financií a rozpočtových otázok.
 2. Podpora pri prístupe k neustálemu vzdelávaniu a školeniam na podporu Osobného a profesionálneho rozvoja.

3. Podpora pri získavaní rád od špecialistov, ako sú právnicki, detskí psychiatri, sociálni pracovníci alebo kultúrni mediátori. Prístup k takýmto zdrojom umožňuje opatrovníkovi lepšie podporiť dieťa bez sprievodu pri špecifických otázkach, ako sú špeciálne potreby alebo riziká, oznamovacie povinnosti, odporúčania a ochrana údajov.
 4. Supervízia, koučing a mentoring v náročných, citlivých alebo mimoriadne náročných prípadoch.
- Skupinová práca je naplánovaná na 20 minút. Účastníci potom prezentujú svoje výsledky v pléne. Školiteľ moderuje diskusiu a vyzýva ostatné skupiny, aby zdieľali svoje názory a pripomienky k jednotlivým témam. Školiteľ zapisuje kľúčové slová na flipchart.
 - Školiteľ usmerňuje diskusiu tak, aby identifikoval minimálne nasledujúce oblasti a zdroje podpory, ako boli identifikované v publikácii FRA a Európskej komisie (2015), *Opatrovníctvo pre deti zbavené rodičovskej starostlivosti: Príručka na posilnenie systémov opatrovnictva na pokrytie špecifických potrieb detských obetí obchodovania*:
 - Orgány opatrovnictva by mali priamo poskytovať alebo uľahčovať prístup opatrovníkov k podporným službám. Ako príklad dobrej praxe by mali mať opatrovníci prístup k multidisciplinárnemu tímu profesionálov. Toto im pomáha získavať odborné rady a asistenciu pri plnení povinností opatrovníka.
 - Opatrovníci by mali mať prístup k právnomu poradenstvu a konzultáciám od špecializovaných právnikov a/alebo iných kvalifikovaných odborníkov na právo, napríklad občianskych organizácií poskytujúcich právne rady migrantom, žiadateľom o azyl a ich opatrovníkom. To im zabezpečuje dostatočné informácie o právnych otázkach týkajúcich sa správnych a trestných konaní, v ktorých môže byť dieťa zapojené.
 - V prípade potreby by mali byť k dispozícii profesionálni tlmočníci a/alebo kultúrni mediátori, aby sa uľahčila pravidelná komunikácia medzi dieťaťom a opatrovníkom.
 - Opatrovníci by mali dostávať systematickú profesionálnu supervíziu a psycho-sociálnu podporu. Toto predchádza vyhoreniu a zabezpečuje kvalitu ich práce.
 - Opatrovníci môžu fungovať len v rámci limitov systému ochrany detí a normatívneho rámca, v ktorom pôsobia. Mali by si byť vedomí hraníc svojej kompetencie, vrátane emocionálnej perspektívy.
 - Pracovné podmienky profesionálov, štátnych úradníkov a dobrovoľníkov, vrátane odmeňovania alebo náhrady nákladov a v prípade opatrovníkov počtu prípadov, by mali byť také, aby maximalizovali motiváciu, spokojnosť s prácou a kontinuitu.
 - Opatrovníci majú prospech zo spolupráce s kolegami, výmeny skúseností a vzájomnej podpory prostredníctvom sietí. Toto bude súčasťou nášho projektu.

5. Závěry: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

- V záverečnej diskusii školiteľ usmerňuje diskusiu smerom k spôsobom, akými budú účastníci v kontakte prostredníctvom vytvárania sietí s inými opatrovníkmi vo svojom regióne, na národnej úrovni alebo na úrovni EÚ.
- Školiteľ pripomína účastníkom dôležitosť vzájomnej podpory a mobilizácie a využívania osobných a profesionálnych sietí a ďalších relevantných zdrojov na budovanie komunity praxe, ktorá ponúka rôznorodé odborné znalosti, špecializácie a skúsenosti. Táto komunita praxe, či už formálna alebo neformálna, môže poskytovať opatrovníkom nevyhnutnú, praktickú a rýchlu podporu a výrazne im pomôcť pri výkone ich náročnej úlohy.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Školiteľ vedie účastníkov záverečnou reflexiou s cieľom:

- Zhrnúť kľúčové body, ktoré si účastníci a školiteľ odnesú z tohto stretnutia.
- Zaznamenať sporné otázky a nevyriešené témy alebo oblasti, kde nebol dosiahnutý konsenzus.
- Použiť Koliesko Opatrovníctva na prepojenie tohto stretnutia s tematickými okruhmi ostatných školiacich stretnutí, vrátane predchádzajúcich aj nadchádzajúcich stretnutí.
- Označiť hlavnú tému nasledujúceho školiaceho stretnutia.

Následné aktivity:

Školiteľ požiada účastníkov, aby určili skupinu dobrovoľníkov na prípravu zhrnutia tohto stretnutia a jeho prezentáciu na nasledujúcom školiacom stretnutí.

Stretnutie 4.2: Etické štandardy v službách opatrovníctva

Úroveň 7 Kolieska Opatrovníctva: Etické štandardy, zodpovednosť a podporná sieť pre opatrovníka

Citát od dieťaťa

“Veľa sme sa rozprávali, aby sme sa rozhodli, ako problém riešiť. Videla som, že môj opatrovník naozaj nevedel, čo má robiť. Potom sme to vyriešili spolu.”

“Sú veci, ktoré si musím vyriešiť sama, ale vedomie, že môžem zavolať Beth, ma upokojuje.”

Citáty od opatrovníkov

“Supervízia je veľmi dôležitým momentom na pochopenie smerovania.”

“Musel som byť odvážny a prekonať sa, aby som hovoril so sudcom a povedal mu, že jeho rozhodnutia nie sú v Jonovom najlepšom záujme.”

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Opatrovníci sa môžu ocitnúť vo vysoko citlivých situáciách, v ktorých musia prijímať náročné rozhodnutia.
- Opatrovníci sú zodpovední za svoje činy aj nečinnosť.
- Etické štandardy poskytujú opatrovníkom orientáciu pri výkone ich činnosti, vrátane náročných a citlivých situácií.
- Výkon opatrovníkov je monitorovaný.
- Ak opatrovníci nedodržiavajú etické a kvalitatívne štandardy, dieťa, iní opatrovníci, štátne agentúry a poskytovatelia služieb majú právo a povinnosť ich za nesprávne konanie nahlásiť.
- Opatrovníci môžu pozorovať, že štátni úradníci, poskytovatelia služieb alebo iní opatrovníci nedodržiavajú právne, etické a kvalitatívne štandardy. Musia na to upozorniť a pokúsiť sa o

nápravu nesprávneho konania, vrátane jeho nahlásenia, v súlade s národnými zákonmi a predpismi.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

Po úspešnom absolvovaní tohto školiaceho stretnutia by mali účastníci dosiahnuť nasledujúce výsledky:

VEDIEŤ

- Vysvetliť etické štandardy pre opatrovníkov detí bez sprievodu.
- Konsolidovať vedomosti o pôsobení ako súčasť mechanizmu odporúčania pre deti, ktorých potreby nie sú naplnené alebo ktorých práva sú nerešpektované či porušované.

ROBIŤ

- Správne a eticky riešiť citlivé a rizikové situácie.
- Monitorovať dodržiavanie etických štandardov inými poskytovateľmi služieb.

BYŤ

- Byť sebakritický pri snahe robiť správne veci.
- Byť vzorom pre ostatných opatrovníkov dodržiavaním etických štandardov.

Príprava

Materiály

- Skupinové cvičenie vyžaduje kľbko vlny. Toto sa použije na poskytnutie spätnej väzby k tréningovému kurzu na konci stretnutia.

Tematická príprava

- Tím školiteľov (alebo školiteľ) pripravuje tematický úvod na konkrétne školiace stretnutie. Zostavujú hlavné fakty, definície a otázky týkajúce sa témy školenia. Najmä zhromažďujú informácie o etických štandardoch alebo kódexoch správania pre opatrovníkov detí bez sprievodu, ktoré pokrývajú národnú a/alebo miestnu/regiónnu úroveň, kde sa školenie uskutočňuje.
- Ak tieto štandardy alebo kódexy nie sú k dispozícii, školitelia môžu využiť štandardy iných profesijných skupín, ako sú sociálni pracovníci alebo zdravotnícki profesionáli. V niektorých krajinách môžu profesijné etické usmernenia vypracovať národný etický výbor alebo porovnateľný orgán.

- Ak sú tieto štandardy alebo kódexy k dispozícii, školitelia pripravia Podklad v národnom jazyku. Ten by mal poskytnúť prehľad o etických štandardoch pre opatrovníkov (pozri [Podklad 27](#)).

Hostujúce prednášky

KĹÚČOVÉ BODY DISKUSIE

- Úvod do etiky: Ako robiť etické rozhodnutia v zložitých situáciách a relevantná podpora dostupná pre opatrovníkov.

MOŽNÍ POZVANÍ HOSTIA:

- Zástupca národného, regionálneho alebo miestneho orgánu zodpovedného za služby opatrovníctva a/alebo skúsený opatrovník.
- Člen miestneho mechanizmu na ochranu detí, ktorý je kompetentný vysvetliť národné oznamovacie povinnosti a pravidlá dôvernosti týkajúce sa opatrovníkov detí bez sprievodu.
- Profesor alebo prednášajúci z univerzitnej fakulty etiky alebo príbuznej fakulty, ktorá vyučuje etiku, ako je filozofia alebo medicínske vedy.
- Stredoškolský učiteľ etiky.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam), doplňujúce materiály: Kľúčové fakty, Etické normy na Slovensku sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 27:** Prípadové štúdie pre Stretnutie 4.2.
- Doplňujúce materiály: Kľúčové fakty.
- Etické normy na Slovensku.

Tím školiteľov preskúma prípadové štúdie navrhnuté na skupinovú prácu v tomto stretnutí. Vypracujú dôkladné zdôvodnenie a prístup na riešenie týchto prípadov. Na tieto prípady neexistuje jednoznačná odpoveď. Prístup a možné riešenia sa líšia medzi jednotlivými krajinami a závisia od konkrétneho kontextu a interpretácií prípadu.

Školitelia sa pripravujú zaujať stanovisko k rôznym prístupom a možným riešeniam v každom z prezentovaných prípadov, v súlade s príslušnými národnými zákonmi a predpismi, etickými štandardmi, ako aj európskymi a medzinárodnými štandardmi.

B. Sprievodca stretnutím

1. Otváracie stretnutie: Privítanie a rekapitulácia

- Otvorenie školiaceho stretnutia a privítanie účastníkov.
- Zhrnutie predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov.
- Úvod do hlavnej témy stretnutia.
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR): Tento orgán je zodpovedný za vymenovanie a dohľad nad opatrovníkmi, pričom zabezpečuje dodržiavanie etických noriem a zákonných povinností.
- Najlepší záujem dieťaťa: Všetky kroky a rozhodnutia musia uprednostňovať blaho, bezpečnosť a rozvoj dieťaťa.
- Služby opatrovníctva podliehajú hodnoteniu zo strany ÚPSVaR a mestských úradov s cieľom zabezpečiť súlad s etickými normami.
- Existujú systémy na nahlasovanie a riešenie etických porušení, ktoré chránia práva dieťaťa.

2. Cvičenie s biografickým rozprávaním: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickým okruhom

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad svojimi životnými príbehmi a spomenuli si na situáciu, keď museli prijať náročné rozhodnutie. Môže ísť o rozhodnutie, ktoré považovali za dôležité, ale ktoré by malo nepríjemné následky pre inú osobu alebo pre nich samotných.
- Školiteľ vyzve účastníkov, aby identifikovali slovo, ktoré opisuje hlavnú úvahu alebo prvok, ktorý im pomohol rozhodnúť sa.
- Alternatívne môže školiteľ požiadať účastníkov, aby sa zamysleli nad náročným rozhodnutím alebo etickou dilemou z politiky, knihy alebo filmu.
- Školiteľ sa opýta, či by niektorí účastníci chceli svoje myšlienky zdieľať so skupinou. Tí, ktorí sa rozhodnú zapojiť, by mali vysvetliť, prečo si vybrali konkrétne kľúčové slovo a ako toto slovo opisuje situáciu.

3. Úvod: Nastavenie tematického okruhu

- Školiteľ predstaví hlavné témy a otázky a informuje účastníkov, že prostredníctvom vykonávania aktivít a spoločnej reflexie budú skúmať etické štandardy pre služby opatrovníctva.
- Taktiež budú skúmať, ako môžu tieto štandardy pomôcť poskytnúť opatrovníkom orientáciu v náročných a citlivých situáciách.

4. Interaktívna skupinová práca: Skúmanie tematického okruhu

Prvý krok: skupinová práca na tému riešenia náročných situácií etickým spôsobom

- Školiteľ predstaví skupinovú prácu, ako je uvedené v [Podklade 27](#). Skupinová práca je založená na prípadových štúdiách. Niektoré opisujú situácie, v ktorých sú opatrovníci konfrontovaní s rizikami alebo hlásenými činmi násilia voči dieťaťu bez sprievodu. Iné sa zaoberajú správaním alebo konaním, ktoré sa zdá byť porušením zákona. Ďalšie opisujú situácie, ktoré by mohli vytvoriť ťažkosti pre dieťa a opatrovníka z iných dôvodov.
- Školiteľ rozdelí účastníkov do troch alebo štyroch skupín a každej skupine odovzdá prípadovú štúdiu. Skupinová práca je naplánovaná na 45 minút. Môžete a mali by ste tiež použiť prípadové štúdie a situácie, o ktorých účastníci vedia a ktoré by chceli riešiť a diskutovať.
- Školiteľ požiada účastníkov, aby si prečítali prípadovú štúdiu a predstavili si, že sú opatrovníkom dieťaťa opísaného v príbehu. Skupina by sa mala pokúsiť odpovedať na nasledujúce otázky:
 - Aké sú možné možnosti vašich krokov v tomto prípade ako opatrovníka dieťaťa?
 - Aké by mohli byť dôsledky pre dieťa a pre vás pri výbere každej možnosti?
 - Na koho by ste sa obrátili, aby ste získali viac informácií o tomto prípade?
 - Kde môžete získať podporu pre svoje rozhodnutie?
 - Čo sa v tomto prípade rozhodnete urobiť a prečo?
- Po skupinovej práci účastníci prezentujú plénu prípad, ktorý diskutovali. Prezentujú svoje odpovede na otázky. Školiteľ moderuje diskusiu a povzbudzuje komentáre a reflexie od ostatných účastníkov. Školiteľ tiež zapisuje hlavné body, ktoré skupiny uvádzajú, najmä ich motivácie pre prijaté rozhodnutia.
- Školiteľ sa opýta ostatných účastníkov, či by prijali rovnaké rozhodnutie. Školiteľ sa pýta prečo a ako by svoje rozhodnutie vysvetlili. Ak účastníci dospejú k rôznym záverom, školiteľ facilituje diskusiu, aby odhalil argumenty pre každé stanovisko.

Druhý krok: používanie princípov ľudských práv a práv dieťaťa na usmernenie etického konania opatrovníka

- Školiteľ poukáže na to, ktoré dôvody a línie argumentácie účastníkov sú zakorenené v právach a najlepšom záujme dieťaťa, ako sú uvedené v Dohovore OSN o právach dieťaťa (UNCRC).
- Školiteľ pripomenie účastníkom, že UNCRC má takmer univerzálnu pôsobnosť a funguje ako právny rámec aj ako usmernenie, poskytujúce orientáciu pre opatrovníkov pri výkone ich úloh, vrátane náročných a citlivých situácií.

- Školiteľ poznamená, že niektoré profesijné združenia vypracovali etické štandardy, kódexy správania alebo deontologické kódexy. Tieto ponúkajú pravidlá, usmernenia a princípy pre správanie profesionálov. Etické štandardy a kódexy správania sú často zakorenené v medzinárodnom práve ľudských práv. Môžu byť súčasťou právneho mandátu opatrovníkov; preto sú opatrovníci povinní ich rešpektovať a dodržiavať.
- Etické štandardy môžu byť zavedené pre opatrovníkov alebo pre iných poskytovateľov služieb, ako sú zdravotníci profesionáli alebo sociálni pracovníci. Ak takéto štandardy existujú, školiteľ ich môže účastníkom predstaviť. Môže ich zapojiť do diskusie, ktorá porovnáva tieto štandardy s hlavnými zisteniami a závermi, ktoré vyplynuli zo skupinovej práce.
- Školiteľ navrhne účastníkom, aby vždy kriticky a analyticky hodnotili existujúce etické štandardy, kódexy správania alebo deontologické kódexy, aby pochopili, či a ako tieto štandardy súvisia s právami a najlepším záujmom dieťaťa a princípmi stanovenými v európskom a medzinárodnom práve.
- Školiteľ usmerňuje diskusiu smerom k identifikácii princípov ľudských práv a práv dieťaťa, ktoré informujú vývoj etických štandardov. Tieto zahŕňajú:
 - Dodržiavanie národných zákonov, vrátane:
 - Rešpektovania pravidiel dôvernosti a ochrany súkromia;
 - Dodržiavania oznamovacích povinností;
 - Etického využívania technológií, médií a sociálnych médií;
 - Podporu ľudských práv dieťaťa, najmä:
 - Podporu práva dieťaťa na život, prežitie a rozvoj;
 - Predchádzanie diskriminácii a jej riešenie, keď sa vyskytne;
 - Zabezpečenie, že najlepší záujem dieťaťa je primárnym hľadiskom vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa;
 - Podporu práva dieťaťa byť vypočutý a zohľadnenie jeho názorov;
 - Rešpektovanie dôstojnosti osoby;
 - Rešpektovanie rozmanitosti ľudí;
 - Zaobchádzanie s osobou s rešpektom k jej fyzickým, psychologickým, sociálnym a iným charakteristikám.

- Školiteľ uzavrie diskusiu tým, že poukáže na to, že rešpektovanie etických štandardov je zakorenené v európskych a medzinárodných štandardoch a národnom práve a legitimizuje konanie a rozhodnutia opatrovníka. Dôkladná znalosť etických štandardov a ich aplikácie v praxi v službách opatrovníctva pre deti bez sprievodu je dôležitá. To umožňuje opatrovníkom vykonávať svoju úlohu s dôverou.
- Etické štandardy posilňujú službu, pretože poskytujú právnu istotu konaniu opatrovníkov a iných poskytovateľov služieb. Opatrovníci, ktorí majú pevné a dôkladné pochopenie etických štandardov a konajú podľa nich, pravdepodobne komunikujú a interagujú s ostatnými zainteresovanými stranami s náležitou rozhodnosťou pri podpore práv a najlepšieho záujmu dieťaťa. Takíto opatrovníci si tiež získavajú rešpekt.
- Učenie sa pochopiť a rešpektovať etické štandardy je neustály proces rozvoja. Opatrovníci sa môžu ocitnúť v nových a náročných situáciách aj po mnohých rokoch skúseností.
- Školiteľ povzbudzuje účastníkov, aby udržiavali kontakt s inými opatrovníkmi, skúsenými profesionálmi, koučmi alebo mentormi a aby s nimi hovorili o citlivých otázkach. Môžu využiť diskusiu s ostatnými na rozvoj svojich vedomostí, pochopenia a sebadôvery pri uplatňovaní a podpore etických štandardov.

5. Závery: Reflexia a analýza z interaktívnej skupinovej práce

Prvý krok: pripomenutie významu nezávislosti a nestrannosti

- Školiteľ ukončí toto stretnutie pripomenutím konceptu nezávislosti a nestrannosti opatrovníka. Školiteľ požiada účastníkov, aby sa podelili o to, čo si pamätajú z diskusie v Stretnutí 2.3.
- Školiteľ vyzve účastníkov na komentáre a usmerňuje diskusiu smerom k skúmaniu významu práv dieťaťa a jeho najlepšieho záujmu ako rámca, ktorý môže pomôcť definovať nezávislosť a nestrannosť opatrovníka vo vzťahu k ostatným poskytovateľom služieb a štátnym orgánom.
- Byť nezávislý a nestranný si vyžaduje, aby sa opatrovníci vedeli postaviť za svoje presvedčenie. To platí najmä v náročných a citlivých situáciách.

Druhý krok: Identifikácia hlavných cieľov učenia kurzu

- Školiteľ požiada účastníkov, aby identifikovali hlavné body učenia z programu. Pripomenie im, že ako opatrovníci sa pravdepodobne ocitnú v zložitých situáciách a budú musieť mobilizovať a čerpať z viacerých alebo všetkých týchto prvkov učenia, ako napríklad:
 - Znalosť národných, európskych a medzinárodných štandardov o právach dieťaťa; zákonov chrániacich deti pred násilím; azylového a imigračného práva; oznamovacích povinností; pravidiel dôvernosti; profesijnej mlčanlivosti a ochrany údajov; a mechanizmov odporúčania pre deti;

- Zručnosti a techniky interakcie s dieťaťom, ako sú komunikačné zručnosti, komunikácia citlivá na potreby dieťaťa, empatická komunikácia a aktívne počúvanie;
- Analytické schopnosti na posúdenie situácie a potrieb dieťaťa vo vzťahu k štyrom dimenziám UNCRC (pozri Obrázok 3), berúc do úvahy príbeh dieťaťa;
- Zručnosti na monitorovanie činností a rozhodnutí štátnych úradníkov a poskytovateľov služieb týkajúcich sa dieťaťa;
- Sebadôvera pri poznaní a výkone ich mandátu a zodpovednosti za svoje činy;
- Zručnosti aktívneho vytvárania sietí, aby vedeli, na koho sa obrátiť pri hľadaní a mobilizácii podpory a technickej expertízy pre dieťa a pre seba;
- Odvaha spochybníť postoje a myslenie, ktoré by mohli byť škodlivé alebo predstavovať prekážky pre dieťa a ich ako opatrovníkov.

Tretí krok: Závěry o prienikovom význame komunikácie a počúvania príbehu dieťaťa

- Školiteľ ukončí stretnutie a školiaci program zhrnutím kľúčových bodov týkajúcich sa významu komunikácie, aktívneho počúvania a počúvania príbehu dieťaťa. Toto sú najdôležitejšie prienikové úlohy opatrovníka. Dobrá komunikácia je kľúčom k úlohe opatrovníka ako nezávislého a nestranného aktéra podporujúceho práva a najlepší záujem dieťaťa.
- Komunikačné a posluchové zručnosti sú základom, na ktorom opatrovník buduje vzťah s dieťaťom. Sú tiež základom jeho vzťahov so všetkými relevantnými štátnymi aktérmi a poskytovateľmi služieb.
- Opatrovník bude musieť vždy interagovať s inštitúciami, službami a agentúrami v krajine príchodu. Môže tiež interagovať s tými v krajinách pôvodu a tranzitu dieťaťa a s rodinou dieťaťa. Opatrovník musí byť otvorený a citlivý na rôzne kultúry, pracovné metódy a prístupy, úrovne znalostí, myslenie a skúsenosti úradníkov a profesionálov. Musí byť tiež citlivý k ľuďom zapojeným do života dieťaťa v súkromnej sfére.
- Príbeh a súčasná situácia dieťaťa bez sprievodu sú zložité. To znamená, že dieťa pravdepodobne má zmiešaný pocit identity a príslušnosti. Dieťa môže byť tiež vnímané rôzne v závislosti od profesionálnych perspektív alebo osobných postojov ľudí, s ktorými prichádza do kontaktu. To môže dieťaťu sťažiť nadobudnutie pocitu koherencie.
- Opatrovník môže byť zo svojej povahy jedinou osobou v sieti poskytovateľov služieb, ktorá je poverená zohľadnením všetkých aspektov príbehu, osobnosti a budúcich perspektív dieťaťa. Táto integrovaná vízia je nevyhnutná na podporu rozvoja, pohody a sociálnej integrácie dieťaťa.

- Opatrovník je preto najvhodnejšou osobou na uľahčenie komunikácie a podporu spojenia medzi dieťaťom a všetkými štátnymi úradníkmi a profesionálmi, ktorí zohrávajú úlohu v systéme starostlivosti, či už v ubytovacích zariadeniach, systémoch sociálnej starostlivosti, vzdelávania a zdravotnej starostlivosti, alebo v azylových a imigračných postupoch.
- Predchádzajúce stretnutia diskutovali o úlohe opatrovníka ako spojovacieho článku medzi dieťaťom a inými aktérmi (Stretnutia 2.2 a 2.3). Táto úloha sa týka aj sprostredkovania komunikácie s dieťaťom, jeho opatrovateľmi, poskytovateľmi služieb a prípadne jeho rodinou.
- Počúvanie a porozumenie príbehu dieťaťa je možné a efektívne, ak sú uznané rôzne kompetencie všetkých zapojených aktérov. Kompetencia opatrovníka spočíva práve v tom, že vie využiť špecializované znalosti, pričom si zachová celkovú víziu o dieťati. Musí si tiež zachovať integrovanú víziu systému, ktorý uprednostňuje pohodu, rozvoj a sociálnu integráciu dieťaťa.

6. Ukončenie školiaceho stretnutia: Zhrnutie hlavných bodov a otvorených otázok

Prvý krok: oceňovanie rozmanitosti opatrovníkov ako zdroja

- Na uzavretie školiaceho programu školiteľ požiada účastníkov, aby si predstavili dve kľúčové slová, ktoré opisujú ich očakávania od dobrého opatrovníka. Školiteľ nechá diskusiu voľne plynúť a na záver poukáže na rozmanitosť vlastností, ktoré účastníci identifikovali. Školiteľ upozorní, že rozmanitosť je obohacujúci zdroj. Je hodnotná pre služby opatrovníctva v krajine a/alebo regióne či meste/obci, kde sa školenie uskutočňuje.
- Školiteľ pripomenie účastníkom, že neexistuje jediný spôsob poskytovania služieb opatrovníctva. Opatrovníci majú svoj vlastný prístup, zázemie a jedinečné vlastnosti. Môžu si vážiť svoj vlastný spôsob bytia a výkonu svojej úlohy opatrovníka, rovnako ako sa naučili vážiť si ostatných poskytovateľov služieb, štátnych úradníkov a deti bez sprievodu ako jednotlivcov s jedinečnými príbehmi a zdrojmi.
- Opatrovník potrebuje vytvoriť harmonickú rovnováhu medzi osobnou motiváciou, očakávaniami voči opatrovníkom a profesionálnymi kvalitatívnymi štandardmi. Národné zákony, ako aj medzinárodné a európske štandardy poskytujú spoločný základ a rámec pre činy každého opatrovníka. Opatrovník musí tieto štandardy rešpektovať, nechať sa nimi viesť a podporovať ich uplatňovanie. Ak tak robí, má slobodu vykonávať svoju úlohu opatrovníka svojím vlastným spôsobom.

Druhý krok: zhromaždenie spätnej väzby účastníkov na kurz

- Na záver školiaceho programu školiteľ požiada účastníkov, aby sa podelili o svoj názor na kurz.
- Školiteľ hodí kľbko vlny jednému z účastníkov v kruhu, pričom si ponechá jeden koniec nite. Školiteľ odovzdá slovo účastníkovi, ktorý chytí kľbko. Tento účastník vyjadrí svoj názor na kurz a následne odovzdá slovo ďalšiemu účastníkovi tým, že hodí kľbko vlny a zároveň si ponechá časť nite.

- Týmto spôsobom účastníci vytvoria sieť nití, pričom poskytujú svoju spätnú väzbu. Táto sieť je symbolom ich spolupráce počas kurzu. Predstavuje aj ich pokračujúci kontakt a spoluprácu, ako aj siete, s ktorými budú pracovať ako opatrovníci.
- Pri online stretnutí je možné túto aktivitu vykonať rovnakým spôsobom s imaginárnym klubom vlny. Školiteľ požiada všetkých účastníkov, aby mali zapnuté kamery a mikrofóny. Školiteľ začne cvičenie tým, že vyjadrí svoj názor na kurz, a potom odovzdá imaginárnu niť ďalšiemu účastníkovi, pričom uvedie jeho meno. Účastníci toto cvičenie postupne zopakujú.

Dodatočné odkazy na zdroje pre stretnutia:

- Cvičenia s prípadovými štúdiami Modul4 : [link](#)
- Prezentácie pre Modul 4 (s poznámkami alebo bez nich) : [link](#)
- Sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov Modul 4 : [link](#)

Modul 5: Nástroje na prácu s deťmi v rámci opatrovníctva

Úvodná poznámka

Školiace stretnutia pre budúcich opatrovníkov, uvedené v Module 5, ponúkajú komplexný prístup k starostlivosti o deti v migračnej situácii so zameraním na ich celkovú pohodu. Tieto stretnutia poskytujú teoretické poznatky aj praktické nástroje, ktoré sú užitočné pre profesionálov pracujúcich so zraniteľnými deťmi, najmä tými, ktoré zažili migráciu v dôsledku konfliktu alebo katastrofy. **Školenie kladie dôraz na pochopenie cesty dieťaťa, vytváranie podporných prostredí a zabezpečenie toho, aby opatrovníci mali potrebné zručnosti na riešenie zložitých psychosociálnych a emocionálnych potrieb. Prostredníctvom metodológie zameranej na dieťa majú tieto stretnutia za cieľ vybaviť účastníkov schopnosťou posilniť deti, podporovať ich odolnosť, posilniť ich autonómiu a efektívne spravovať prípady starostlivým spôsobom.**

Stretnutie 5.1: Komplexná starostlivosť o deti v migračnej situácii s využitím nástroja Cesta života (Journey of Life)

Stretnutie 5.1 sa zaoberá otázkou „Ako“ v rámci opatrovníctva a dopĺňa základné porozumenie z predchádzajúcich modulov 1-4, vyvinutých FRA (Fundamental Rights Agency), ktoré sa zameriavali na otázku „Čo“ treba robiť. Toto stretnutie predstavuje kľúčové metodológie vrátane nástroja Cesta života (Journey of Life), aktívneho počúvania, hodnotenia detí v migračnej situácii a manažmentu prípadov, ktoré sú nevyhnutné na poskytovanie psychosociálnej podpory deťom v migračnej situácii.

Nástroj Cesta života (Journey of Life) je základnou psychosociálnou metodológiou, ktorá pomáha deťom bezpečným a nenásilným spôsobom vyjadrovať svoje životné skúsenosti. Prostredníctvom aktivít, ako je kreslenie a vytváranie pamätných kníh, môžu deti prejsť svojou cestou, identifikovať svoje silné stránky a zdroje stresu, budovať odolnosť a znovu získať kontrolu nad svojimi príbehmi. Tento nástroj kladie dôraz na posilnenie a budovanie identity, čo je kľúčové pre deti, ktoré boli vytrhnuté zo svojho domova.

Aktívne počúvanie je zdôraznené ako základná komunikačná zručnosť, ktorá pomáha vytvárať dôveru medzi opatrovníkom a dieťaťom. Zameraním sa na verbálne a neverbálne signály a prejavovaním empatie aktívne počúvanie podporuje prostredie, v ktorom sa deti cítia vypočuté a pochopené. To je obzvlášť dôležité pre deti, ktoré zažili traumy. Aktívne počúvanie zabezpečuje, že hlas dieťaťa je centrálny v procese starostlivosti, čím posilňuje jeho pocit autonómie.

Stretnutie sa tiež zameriava na hodnotenie detí v migračnej situácii, poskytujúc komplexný pohľad na prostredie dieťaťa. To zahŕňa zohľadnenie rodinných dynamík, kultúrneho kontextu a zdrojov komunity, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu v zotavení a prispôbení dieťaťa. Hodnotenie nie je len o

identifikovaní rizík, ale aj o rozpoznaní silných stránok dieťaťa a faktorov odolnosti, ktoré môžu prispieť k jeho pohode.

Nakoniec, manažment prípadov ponúka štruktúrovaný prístup k riešeniu mnohostranných potrieb detí v migračnej situácii. Opatrovníci sa učia, ako koordinovať služby, riadiť riziká a zabezpečiť, aby bol najlepší záujem dieťaťa vždy prioritou. Tento rámec pomáha opatrovníkom orientovať sa v zložitostiach každej situácie dieťaťa prostredníctvom plánovania, monitorovania a implementácie stratégií starostlivosti v spolupráci s viacerými zainteresovanými stranami.

Interaktívna skupinová práca v Stretnutí 5.1 posilňuje tieto koncepty a umožňuje účastníkom aplikovať nástroje v reálnych situáciách. Skupinové diskusie prehlbujú porozumenie prostredníctvom zapojenia rôznych perspektív a skúseností, čím zabezpečujú, že účastníci odchádzajú s praktickými poznatkami, ktoré môžu implementovať vo svojej profesionálnej prax

Stretnutie 5.2: Posilňovanie pohody, odolnosti a bezpečnosti detí

Stretnutia v Module 5.2 nadväzujú na predchádzajúce stretnutia a zameriavajú sa na **účasť a pohodu**, ako aj na podporu detí v migračnej situácii **so zdravotným postihnutím, traumou a závislosťou**. Tieto stretnutia zdôrazňujú dôležitosť vytvárania prostredí, v ktorých môžu deti aktívne participovať na rozhodnutiach, ktoré ich ovplyvňujú, čo významne prispieva k ich pohode.

V **Stretnutí 5.2.1** sa téma **Účasť** skúma ako ústredný prvok opatrovníctva. Opatrovníci sa učia, ako zabezpečiť, aby boli hlasy detí vypočuté, najmä hlasov detí v migračnej situácii, ktoré môžu čeliť ďalším prekážkam v dôsledku jazykovej bariéry alebo traumy. Toto stretnutie zdôrazňuje prepojenie medzi zmysluplnou účasťou a emocionálnou a mentálnou pohodou dieťaťa.

Stretnutie 5.2.2 sa zaoberá konkrétnymi výzvami, ktorým čelia deti v migračnej situácii **so zdravotným postihnutím alebo traumou**, a ponúka stratégie na poskytovanie personalizovanej starostlivosti. Účastníci budú skúmať, ako sa môže trauma prejavovať u detí v migračnej situácii a ako ich podporiť celostne, pričom sa zohľadní emocionálna, psychologická a fyzická starostlivosť. Toto stretnutie je obzvlášť dôležité v kontexte detí, ktoré zažili vážne narušenie svojich životov, a pomáha opatrovníkom lepšie pochopiť a reagovať na jedinečné potreby týchto detí.

Napokon, **Stretnutie 5.2.3** na tému **Krizová intervencia a pozitívna disciplína** poskytne opatrovníkom nástroje na efektívne riešenie krízových situácií pri zachovaní súcitnej a konštruktívnej disciplíny. Techniky krízovej intervencie pomáhajú opatrovníkom udržať pokoj a poskytnúť podporu počas momentov intenzívneho stresu, zatiaľ čo pozitívna disciplína podporuje porozumenie a usmerňuje deti k zdravším vzorcom správania bez uchýlenia sa k trestným opatreniam.

Záver

Tieto stretnutia spolu ponúkajú celostný a integrovaný rámec na poskytovanie starostlivosti deťom v migračnej situácii. Kombináciou psychosociálnych nástrojov, ako je Cesta života (Journey of Life),

komunikačných techník, ako je aktívne počúvanie, a praktických stratégií pre manažment prípadov a krizovú intervenciu sú budúci opatrovníci posilnení v schopnosti podporovať deti počas niektorých z najnáročnejších zážitkov ich života. Komplexný prístup vyučovaný v týchto školiacich moduloch zabezpečuje, že opatrovníci sú dobre vybavení na riešenie rôznorodých potrieb detí v migračnej situácii, čím podporujú ich odolnosť, bezpečnosť a pohodu.

Stretnutie 5.1: Komplexná starostlivosť o deti v migračnej situácii s využitím nástroja Cesta života (Journey of Life)

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Celostná starostlivosť zahŕňa pochopenie komplexných psychosociálnych potrieb detí v migračnej situácii, ako je uvedené v moduloch 1 a 2.
- Nástroj Cesta života (Journey of Life) pomáha deťom mapovať ich životné skúsenosti, budovať dôveru a podporovať emocionálne hojenie.
- Aktívne počúvanie, hodnotenie zamerané na dieťa a manažment prípadov sú kľúčové pri riešení pohody a potrieb detí.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

- Pochopiť, ako používať nástroj Cesta života (Journey of Life) na posilnenie detí a uľahčenie ich emocionálneho zotavenia.
- Rozvíjať zručnosti aktívneho počúvania, ktoré podporujú dôveru a empatiu.
- Naučiť sa hodnotiť celostné potreby detí v migračnej situácii, najmä tých, ktoré boli vysídlené v dôsledku konfliktu alebo katastrofy.

Príprava:

- Preštudovať si nástroj *Cesta života (Journey of Life)* a oboznámiť sa s jeho cieľmi a metódami. Vypracovať vlastný JoL a precvičiť si diskusie o JoL s kolegom za použitia aktívneho počúvania.
- Uistiť sa, že máte znalosti o kľúčových konceptoch: aktívne počúvanie, hodnotenie a manažment prípadov.
- Pripraviť sa na vedenie diskusií o osobných a profesionálnych výzvach pri práci s deťmi v migračnej situácii.
- Zorganizovať materiály: Rôznofarebné poznámkové lístky, flipcharty (pre Prezenčné stretnutia) alebo nástroje na virtuálnu tabuľu (pre online stretnutia).

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam) sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 28** Nástroj Cesta života (Journey of Life)
- **Podklad 29** Aktívne počúvanie
- **Podklad 30** Hodnotenie detí v migračnej situácii v dôsledku konfliktu alebo katastrofy
- **Podklad 31** Manažment prípadov

B. Sprievodca stretnutím

1. Otvorenie stretnutia (15 minút)

Účel: Privítať účastníkov, nastaviť tón a zrekapitulovať kľúčové témy.

- **Privítanie a úvod:** Školiteľ privíta účastníkov, stručne predstaví ciele stretnutia a vysvetlí význam pochopenia životov detí v kontexte opatrovníctva. Zdôrazní používanie metodík zameraných na dieťa, ako je nástroj Cesta života (JoL), pri práci s deťmi v migračnej situácii so zdravotným postihnutím.
- **Rekapitulácia predchádzajúceho stretnutia:** Skupina účastníkov prednesie 5-minútové zhrnutie predchádzajúceho stretnutia. Vyzdvihnú hlavné body učenia, najmä ako predchádzajúce diskusie prispievajú k dnešnému stretnutiu, ktoré sa zameriava na psychosociálnu podporu, komunikačné zručnosti, hodnotiace techniky a manažment prípadov.
- **Citát na zamyslenie (voliteľné):** Školiteľ predstaví dojímavý citát od dieťaťa, ktoré bolo presídlené v dôsledku konfliktu. Tento citát zdôrazňuje dôležitosť dávať deťom hlas pri rozprávaní ich vlastných príbehov, čím nastaví emocionálny tón a podčiarkne zameranie stretnutia na posilnenie a aktívne počúvanie.
- **Predstavenie Kolieska Opatrovníctva:** Školiteľ vysvetlí, ako dnešné témy—*Cesta života (JoL), aktívne počúvanie, hodnotenie detí v konflikte a manažment prípadov*—zapadajú do širšieho rámca komplexnej ochrany detí. Koliesko Opatrovníctva pomáha účastníkom vizualizovať prepojenie týchto tém v úlohe opatrovníka alebo sociálneho pracovníka. Hlavná myšlienka tu je, že Modul 5 sa zaoberá otázkou „Ako“ môžeme konať, zatiaľ čo Moduly 1-4 FRA sa primárne zameriavajú na „Čo“ je potrebné urobiť (hoci hranica medzi týmito dvoma prístupmi nie je vždy jasná).

2. Cvičenie biografického rozprávania (30 minút)

Účel: Podporiť osobnú reflexiu a vytvoriť prepojenie medzi skúsenosťami účastníkov a obsahom stretnutia.

Hlavná aktivita:

- Školiteľ požiada účastníkov, aby sa zamysleli nad nasledujúcou otázkou:
 - „Spomeňte si na čas, keď ste boli zodpovední za podporu zraniteľného dieťaťa počas náročnej životnej skúsenosti. Aké nástroje alebo prístupy vám pomohli a čo ste považovali za náročné?“
- **Prezenčný formát:** Účastníci napíšu kľúčové slovo, ktoré odráža ich odpoveď, na lepiacu poznámku a umiestnia ju na flipchart.
- **Online formát:** Účastníci napíšu svoje kľúčové slovo do chatu alebo použijú virtuálnu tabuľu.
- Školiteľ nahlas prečíta kľúčové slová a vyzve každého účastníka, aby stručne vysvetlil svoj výber. Táto aktivita podporuje skupinovú reflexiu o rôznych prístupoch k práci so zraniteľnými deťmi.
- **Diskusia:** Školiteľ facilituje diskusiu o emocionálnych a profesionálnych výzvach, ktorým účastníci čelili pri práci s deťmi v migračnej situácii. Účastníci sú povzbudzovaní, aby premýšľali o tom, ako ich skúsenosti súvisia s témami dnešného stretnutia. Toto cvičenie umožňuje hlbšie zapojenie prostredníctvom osobných príbehov a profesionálnych poznatkov.

3. Úvod (15 minút)

Nastavenie tematického rámca, definovanie kľúčových pojmov a poskytnutie jasného plánu pre stretnutie.

Prehľad kľúčových tém:

Školiteľ predstaví štyri hlavné témy stretnutia: *Nástroj Cesta života (JoL)*, *aktívne počúvanie*, *hodnotenie detí v migračnej situácii a manažment prípadov*. Každá z týchto tém zohráva kľúčovú úlohu pri poskytovaní komplexnej starostlivosti o deti v migračnej situácii.

1. **Nástroj Cesta života (Journey of Life - JoL):**

- JoL nástroj je psychosociálna metodológia, ktorá pomáha deťom bezpečne mapovať ich životné skúsenosti, podporuje emocionálne uzdravenie a budovanie identity. Zahŕňa aktivity ako kreslenie, tvorba pamätných kníh a životných máp, ktoré deťom umožňujú vyjadriť svoje príbehy v bezpečnom a posilňujúcom prostredí.
- **Hlavné ciele:** Pochopenie trajektórie a aktuálnej situácie dieťaťa, budovanie dôvery, posilnenie detí, identifikácia silných stránok a zraniteľností a pomoc deťom pri projektovaní ich budúcnosti.

- Školiteľ vysvetlí, ako je nástroj JoL obzvlášť užitočný pri budovaní dôvery medzi deťmi a sociálnymi pracovníkmi, pričom deťom umožňuje získať kontrolu nad vlastným príbehom.

2. Aktívne počúvanie:

- Aktívne počúvanie je zásadné pri vytváraní podporného prostredia, v ktorom sa deti cítia vypočuté a ocenené. Táto zručnosť zahŕňa pozorné vnímanie verbálnej a neverbálnej komunikácie, reflexiu a prejavovanie empatie.
- **Kľúčové prvky:** Plná pozornosť, neverbálne signály, reflexia, empatia a spätná väzba. Aktívne počúvanie je obzvlášť dôležité pri práci s deťmi, ktoré zažili traumu, pretože podporuje dôveru a zlepšuje komunikáciu.

3. Hodnotenie detí v migračnej situácii v dôsledku konfliktu alebo katastrofy:

- Hodnotenie detí v migračnej situácii presahuje tradičné metódy a zahŕňa celostný pohľad na sociálne, kultúrne a psychologické prostredie dieťaťa. Hodnotenie by malo brať do úvahy rodinnú dynamiku, zdroje komunity, faktory ochrany a rizika, ako aj vedomosti a životné zručnosti dieťaťa.
- **Hlavné oblasti hodnotenia:** Kapacita rodín a komunít, kultúrna dynamika, faktory odolnosti a zdroje na zotavenie.

4. Manažment prípadov:

- Manažment prípadov zahŕňa štruktúrovaný, kolaboratívny prístup na zabezpečenie splnenia všetkých potrieb dieťaťa. Tento proces zahŕňa hodnotenie, plánovanie, implementáciu a kontinuálne monitorovanie intervencií.
- **Kľúčové prvky:** Analýza rizík, zapojenie viacerých zainteresovaných strán a zabezpečenie toho, aby bol najlepší záujem dieťaťa prioritou. Manažment prípadov je obzvlášť dôležitý pre deti v zraniteľných situáciách, ako sú tie, ktoré boli presídlené v dôsledku konfliktu, a pomáha koordinovať služby z viacerých sektorov.

Tematické ciele: Školiteľ zdôrazňuje, že dnešné stretnutie poskytne účastníkom praktické nástroje a zručnosti na prácu s týmito témami, čo im pomôže lepšie podporovať deti v migračnej situácii v zložitých okolnostiach. Účastníci sa naučia, ako tieto prístupy spolupracujú na vytvorení komplexného rámca starostlivosti.

4. Interaktívna skupinová práca (60 minút)

Podklady 28-31 sa zdieľajú s jednotlivými skupinami, aby si ich mohli prečítať a využiť počas diskusií.

Účastníci sú povzbudzovaní, aby preskúmali kľúčové témy prostredníctvom praktického uplatnenia a spolupráce.

Účastníci sa rozdelia do štyroch malých skupín, pričom každá skupina sa zameria na jednu z hlavných tém (*každá skupina môže pracovať na jednej téme alebo na viacerých témach, ak to čas dovoľí*). Každá

skupina podrobne preskúma pridelenú tému a následne prezentuje svoje závery širšej skupine. Školiteľ bude medzi skupinami rotovať, poskytovať usmernenia a odpovedať na otázky.

1. Prvá Skupina: Nástroj Cesta života (Journey of Life - JoL)

- Táto skupina bude diskutovať o tom, ako môže byť nástroj JoL prispôsobený na prácu s deťmi v rôznych kontextoch (napr. deti presídlené v dôsledku konfliktu, siroty, deti v pestúnskej starostlivosti).
- Zamerajú sa na kresliace aktivity, mapy na sledovanie rodiny a pamätné knihy. Skupina zvaží výhody využívania neverbálnych komunikačných nástrojov, najmä pre deti, ktoré môžu mať problém vyjadriť svoje pocity slovami.
- **Diskusné body:** Ako môže nástroj JoL pomôcť budovať dôveru? Aké sú riziká a výzvy pri jeho používaní s deťmi z rôznych kultúrnych prostredí?

2. Druhá Skupina: Aktívne počúvanie

- Táto skupina si bude prakticky precvičovať techniky aktívneho počúvania vo dvojiciach. Jeden účastník bude hrať úlohu dieťaťa, druhý úlohu sociálneho pracovníka.
- Zamerajú sa na techniky, ako je udržiavanie očného kontaktu, využívanie neverbálnych signálov, reflexia hovorených slov a poskytovanie empatických odpovedí.
- **Cvičenie:** Po ukážke účastníci diskutujú o tom, čo fungovalo dobre, čo bolo náročné a ako môže aktívne počúvanie pomôcť deťom cítiť sa pochopené a podporené.

3. Tretia Skupina: Hodnotenie detí v migračnej situácii

- Táto skupina bude analyzovať prípadovú štúdiu dieťaťa presídleného v dôsledku konfliktu. Diskutujú o tom, ako hodnotiť psychosociálne potreby dieťaťa, berúc do úvahy faktory, ako je kapacita rodiny, rizikové a ochranné faktory a vedomosti a zručnosti dieťaťa.
- **Úloha:** Identifikovať kľúčové oblasti, ktoré je potrebné riešiť v hodnotení, napríklad duševné zdravie dieťaťa, jeho bezpečnosť a podporu komunity. Diskutujú aj o tom, ako zapojiť dieťa do hodnotiaceho procesu a zabezpečiť, aby bol jeho hlas vypočutý.

4. Štvrtá skupina: Manažment prípadov

- Táto skupina bude vypracovávať plán manažmentu prípadu pre hypotetické dieťa, ktoré bolo nedávno presídlené.
- Využijú rámec **5 Ws a 1 H** (Kto, Čo, Kedy, Kde, Prečo a Ako) na rozdelenie potrieb dieťaťa a vypracovanie plánu na ich riešenie.

- **Diskusné body:** Ako vyvážiť najlepší záujem dieťaťa s externými obmedzeniami (napr. nedostatok zdrojov, legislatívne prekážky)? Aké etické princípy by mali usmerňovať rozhodovanie v manažmente prípadov?

Spoločná diskusia: Po 45 minútach skupinovej práce každá skupina prezentuje svoje závery širšej skupine. Školiteľ facilituje diskusiu, pričom každú skupinu vyzýva, aby vysvetlila, ako ich téma zapadá do širšieho rámca ochrany detí.

Poznámka: Školiteľ musí zdôrazniť, že všetky témy sú vzájomne prepojené: nástroj JoL je spojený s kvalitným aktívnym počúvaním, dobrým pochopením hodnotenia situácie dieťaťa a výhodami využitia metodológie manažmentu prípadov.

5. Záverečné pozorovania (25 minút)

Zhrnutie stretnutia, objasnenie kľúčových bodov učenia a prepojenie na budúce školenie.

- **Zhrnutie kľúčových bodov:** Školiteľ zhrnie hlavné body zo všetkých štyroch tém, pričom ich prepojí s cieľmi stretnutia:
 - **Nástroj Cesta života (JoL):** Význam umožnenia deťom rozprávať svoje vlastné príbehy v bezpečnom a posilňujúcom prostredí.
 - **Aktívne počúvanie:** Ako táto technika podporuje dôveru a vytvára podpornú atmosféru.
 - **Hodnotenie detí v migračnej situácii:** Dôležitosť celostného prístupu, ktorý zohľadňuje všetky aspekty života a prostredia dieťaťa.
 - **Manažment prípadov:** Ako štruktúrované a kolaboratívne procesy pomáhajú riešiť komplexné potreby detí v zraniteľných situáciách.
- **Porovnanie cieľov a výsledkov:** Školiteľ porovná pôvodné ciele stretnutia s tým, čo sa dosiahlo počas diskusií a skupinovej práce. Boli kľúčové pojmy a definície jasne pochopené? Získali účastníci praktické poznatky o používaní týchto nástrojov a metódik?
- **Prepojenie s predchádzajúcimi a budúcimi stretnutiami:** Školiteľ umiestni dnešné stretnutie do kontextu **Kolieska Opatrovníctva**, vysvetlí, ako nadväzuje na predchádzajúce stretnutia (napr. na ochranu detí), a čo očakávať v nadchádzajúcich stretnutiach (napr. práca s traumou alebo podpora odolnosti).
- **Zdroje a ďalšie kroky:** Školiteľ odkáže účastníkov na **e-learningovú platformu FRA**, kde môžu nájsť ďalšie materiály, prípadové štúdie a kvízy na posilnenie ich učenia. Účastníci sú povzbudzovaní, aby naďalej praktizovali nástroje a techniky preberané počas stretnutia vo svojej profesionálnej praxi.

6. Ukončenie stretnutia (30 minút)

Príprava na ďalšie stretnutie a posilnenie angažovanosti účastníkov.

- **Dobrovoľníci na rekapituláciu:** Školiteľ vyzve skupinu dobrovoľníkov, aby na ďalšom stretnutí prezentovali rekapituláciu. Budú povzbudení, aby zdôraznili, ako ich dnešné učenie ovplyvnilo chápanie práce s deťmi v migračnej situácii.
- **Úloha na zhrnutie:** Účastníci sú vyzvaní, aby odovzdali jednostránkovú reflexiu na nasledujúce otázky:
 - Aké nové vedomosti alebo poznatky ste získali o používaní nástroja JoL?
 - Ako každý z týchto nástrojov ovplyvnil váš prístup k starostlivosti zameranej na dieťa?
 - Aké výzvy predpokladáte pri hodnotení a manažmente prípadov detí v migračnej situácii?

Tieto zhrnutia budú zdieľané a prediskutované počas ďalšieho stretnutia.

Stretnutie 5.2: Posilňovanie pohody, odolnosti a bezpečnosti detí

A. Prehľad stretnutia

Kľúčové posolstvá:

- Účasť detí je kľúčová na podporu pohody a odolnosti.
- Vytváranie bezpečného a inkluzívneho prostredia, kde sú hlasy detí vypočuté, zlepšuje ich celkovú mentálnu a emocionálnu pohodu.
- Deti v migračnej situácii, najmä tie so zdravotným postihnutím alebo traumou, vyžadujú prispôsobenú psychosociálnu podporu.
- Krízová intervencia a pozitívna disciplína sú užitočné nástroje na udržanie bezpečnosti a podporu konštruktívnych zmien správania.

Očakávané vzdelávacie výsledky:

- Naučiť sa vytvárať prostredia, ktoré podporujú zmysluplnú účasť detí a ich pohodu.
- Získať vhlad do podpory detí v migračnej situácii, ktoré zažili traumou, majú zdravotné postihnutie alebo čelia iným zraniteľnostiam.
- Pochopiť význam krízovej intervencie a naučiť sa efektívne uplatňovať pozitívnu disciplínu.
- Vypracovať stratégie na celostnú podporu detí v kríze so zameraním na dlhodobú odolnosť.

Príprava:

- Preštudovať si materiály o účasti detí, pohode a pozitívnej disciplíne.
- Oboznámiť sa s výzvami, ktorým čelia deti v migračnej situácii so zdravotným postihnutím alebo traumou.
- Pripraviť sa na diskusie o osobných skúsenostiach s krízovou intervenciou a disciplínou.
- Pripraviť zdroje na stretnutie, ako sú lepšie poznámky alebo virtuálne tabule na skupinovú prácu a reflexné cvičenia.

Podklady

Všetky podklady k tomuto modulu (kompletný zoznam) sa nachádzajú [tu](#)

- **Podklad 32** Účasť a pohoda detí
- **Podklad 33** Podpora pohody detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím
- **Podklad 34** Trauma
- **Podklad 35** Závislosť
- **Podklad 36** Krízová intervencia a psychologická prvá pomoc
- **Podklad 37** Pozitívna disciplína

B. Sprievodca stretnutím

Stretnutie 5.2.1: Účasť a pohoda detí

- Zdieľanie a použitie **Podkladu 32** Účasť a pohoda detí

1. Otvorenie stretnutia (15 minút)

Účel: Privítanie a rekapitulácia

- **Úvod školiteľa:**
 - Privítať účastníkov a poskytnúť prehľad o školiacom programe a jeho prepojení s dnešným stretnutím.
 - Vysvetliť, že dnešné stretnutie sa zameria na tému **Účasť a pohoda detí**.
 - Zdôrazniť význam vytvárania prostredí, kde sú hlasy detí vypočuté a ich pohoda je podporovaná.
- **Hlavná aktivita:**
 - Použiť **Koliesko Opatrovnictva** na ilustráciu, ako je **Účasť** ústredným prvkom prepojených tém opatrovnictva.

- Rekapitulácia predchádzajúceho stretnutia (voliteľné – závisí od organizácie nasledujúcich troch stretnutí): Požiadajte dobrovoľníkov, aby pripravili a prezentovali 5-minútové zhrnutie. Rozdať zhrnutie všetkým účastníkom.
- Označiť, že rekapitulačné zhrnutia budú zostavené do online zdroja pre budúce referencie (voliteľné), prípadne ich prepojiť s priečinkami vytvorenými pre stretnutia a s online prístupom k videám FRA o opatrovníctve.

2. Cvičenie biografického rozprávania (30 minút)

Účel: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickou oblasťou

- **Prezenčné školenie:**
 - Položiť otázku: „Spomeniete si na okamih, keď ste mali pocit, že váš hlas nebol vypočutý? Ako to ovplyvnilo váš pocit pohody?“
 - Požiadajte každého účastníka, aby napísal kľúčové slovo, ktoré vystihuje ich odpoveď, na lepiacu poznámku.
 - Požiadajte účastníkov, aby svoje poznámky umiestnili na flipchart a vysvetlili svoje slovo.
- **Online školenie:**
 - Požiadajte účastníkov, aby zdieľali kľúčové slovo v chate a okomentovali svoje slovo. Zachytiť odpovede na virtuálnej tabuli a po ukončení zdieľať snímku obrazovky.

Hlavná aktivita:

- Vede diskusiu o tom, ako Osobné skúsenosti s tým, že nás niekto vypočul alebo ignoroval, ovplyvňujú našu pohodu.
- Viesť účastníkov k reflexii, ako tieto skúsenosti súvisia s ich profesionálnou úlohou pri advokácii s deťmi a za deti.

3. Úvod (15 minút)

Účel: Nastavenie tematického rámca

- **Kľúčové pojmy:**
 - **Účasť:** Proces, pri ktorom sa deti aktívne zapájajú do rozhodovania o otázkach, ktoré ich ovplyvňujú.
 - **Pohoda:** Celostný stav, v ktorom sa deti cítia v bezpečí, podporované a schopné vyjadrovať sa.
- **Hlavné témy na diskusiu:**
 - Ako môžeme vytvárať prostredia, v ktorých sa deti cítia v bezpečí a plne schopné zapájať sa?

- Ako zmysluplná účasť ovplyvňuje pohodu dieťaťa?
- **Otázky pre stretnutie:**
 - Aké metódy môžeme použiť na zabezpečenie, aby všetky deti, vrátane tých so zdravotným postihnutím, mohli zapájať sa?
 - Ako posilnenie detí prostredníctvom účasti zlepšuje ich mentálnu a emocionálnu pohodu?

Prestávka (15 minút)

Stretnutie 5.2.2: Podpora detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím, traumami, šokmi a závislosťou

Príprava:

- Zdieľanie a použitie **Podkladu 33**: Podpora pohody detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím

1. Otvorenie stretnutia (15 minút)

Účel: Privítanie a rekapitulácia

- **Úvod školiteľa:**
 - Privítajte účastníkov a vysvetlite, že dnešné stretnutie sa zameriava na **podporu detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím, traumou a závislosťou**.
- **Citát:**
 - *“Bolo ťažké hovoriť o mojej ceste, ale keď som to konečne dokázal, mal som pocit, akoby zo mňa spadlo ťažké bremeno.”* (Dieťa reflektujúce traumou migrácie)
 - *“Nechápal som, čo sa so mnou deje, ale niekto mi to konečne vysvetlil, a cítil som sa menej osamelý.”* (Dieťa so zdravotným postihnutím opisujúce svoju cestu)
- **Rekapitulácia:**
 - Rekapitulácia predchádzajúceho stretnutia skupinou účastníkov. Dobrovoľníci prezentujú svoje jednostránkové zhrnutie, ktoré bude pridané do online zdrojového centra.

2. Cvičenie biografického rozprávania (30 minút)

Účel: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickou oblasťou

- **Prezenčné školenie:**
 - Položiť otázku: „Pracovali ste už niekedy s dieťaťom, ktoré zažilo traumou alebo hlboké zúfalstvo? Ako ste na to reagovali?“

- Požiadať účastníkov, aby napísali kľúčové slovo, ktoré opisuje ich pocity alebo výzvy pri riešení tejto situácie, na Rôznofarebné poznámkové lístok. Diskutujte o kľúčových slovách.
- **Online školenie:**
 - Vyzvať účastníkov, aby zdieľali svoje kľúčové slovo a okomentovali ho. Použite virtuálnu tabuľu na zostavenie odpovedí.

3. Úvod (15 minút)

Účel: Nastavenie tematického rámca

- **Kľúčové pojmy:**
 - **Trauma:** Psychologická reakcia na hlboko stresujúce zážitky, ako je násilie alebo migrácia.
 - **Závislosť:** Nutkavé správanie používané ako mechanizmus zvládania emocionálnej bolesti alebo stresu.
- **Hlavné témy na diskusiu:**
 - Ako sa môže trauma prejavovať u detí, najmä u detí v migračnej situácii?
 - Aké sú špecifické potreby detí v migračnej situácii so zdravotným postihnutím?
 - Ako môžeme pomôcť deťom zotaviť sa z traumy a závislosti celostným spôsobom?

Prestávka (15 minút)

Stretnutie 5.2.3: Krízová intervencia a Pozitívna disciplína

- Zdieľanie a použitie [Podklad 34 Trauma](#), [Podklad 35 Závislosť](#), [Podklad 36 Krízová intervencia](#) a psychologická prvá pomoc, [Podklad 37 Pozitívna disciplína](#).
- **Poznámka:** Krízová intervencia a pozitívna disciplína sú síce prezentované a používané spolu, pretože sa môžu dopĺňať, no zároveň sú *veľmi odlišné a zvyčajne sa používajú vo veľmi rozdielnych situáciách*. Pozitívna disciplína sa využíva v pedagogických situáciách týkajúcich sa (správania) dieťaťa a jeho prostredia (ktorého sme my sami dôležitou súčasťou).

1. Otvorenie stretnutia (15 minút)

Účel: Privítanie a rekapitulácia

- **Úvod školiteľa:**
 - Explain the importance of Crisis Intervention and Positive Discipline in guardianship. Vysvetlite význam Krízovej intervencie a Pozitívnej disciplíny v opatrovníctve.
- **Citát:**
 - “Keď som mal panický záchvat, potreboval som niekoho, kto by bol pokojný a ukázal mi, že to bude v poriadku.” (Dieťa reflektujúce krízovú intervenciu)
 - “Nepotreboval som trest; potreboval som niekoho, kto by pochopil, prečo sa správam tak, ako sa správam.” (Dieťa reflektujúce pozitívnu disciplínu)
- **Hlavná aktivita:**
 - Rekapitulácia predchádzajúceho stretnutia dobrovoľníkmi.

2. Cvičenie biografického rozprávania (30 minút)

Účel: Vytvorenie Osobného spojenia s tematickou oblasťou

- **Prezenčné školenie:**
 - Položte otázku: „Ako ste zvládli krízu, ktorá zahŕňala dieťa? Čo bolo pre vás najväčšou výzvou?“
 - Požiadajte účastníkov, aby napísali kľúčové slovo opisujúce ich prístup alebo výzvu na Rôznofarebné poznámkové lístok.
- **Online školenie:**

- Požiadajte účastníkov, aby zdieľali svoje kľúčové slová v chate a diskutovali o odpovediach.

3. Úvod (15 minút)

Účel: Nastavenie tematického rámca

- **Kľúčové pojmy:**
 - **Krízová intervencia:** Okamžité kroky podniknuté na podporu detí počas emocionálnych alebo fyzických kríz.
 - **Positívna disciplína:** Súcitný vzdelávací prístup, ktorý sa zameriava na učenie namiesto trestania.
- **Hlavné témy na diskusiu:**
 - Ako môžeme efektívne reagovať na panické záchvaty a iné krízové situácie u detí?
 - Aké metódy môžeme použiť na zabezpečenie, aby disciplína bola rešpektujúca a podporovala pozitívnu zmenu správania?

Prestávka (15 minút)

Všetky skupinové stretnutia 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3.

4. Interaktívna skupinová práca (60 minút)

Účel: Preskúmanie tematickej oblasti

Účastníci sú rozdelení do malých skupín a začínajú skupinovú prácu:

- **Stretnutie o účasti a pohode:** Skupiny diskutujú o scenároch, kde bola účasť dieťaťa buď podporovaná, alebo potlačená. Diskutujú o vplyve na pohodu dieťaťa.
- **Trauma a podpora detí v migračnej situácii:** Skupiny vytvárajú stratégie na podporu hypotetického dieťaťa v migračnej situácii so zdravotným postihnutím, ktoré zažilo traumou.
- **Krízová intervencia a pozitívna disciplína:** Každá skupina načrtne plán krízovej intervencie a stratégiu pozitívnej disciplíny pre dieťa, ktoré majú vo svojej starostlivosti.

Prípadové štúdie: [link](#)

Môžete použiť prípadové štúdie z nášho priečinka alebo si vytvoriť vlastné. Poznámky v prípadových štúdiách sú iba orientačné. Mali by ste ich čo najviac rozšíriť a plne využiť **Podklady** pre toto stretnutie, ako aj ďalšie materiály z iných modulov.

5. Závěrečné pozorovania (25 minút)

Účel: Zhrnutie kľúčových bodov a otvorených otázok

- **Hlavná aktivita:**
 - Zhrňte kľúčové body vrátane:
 - Ako účasť ovplyvňuje pohodu.
 - Metód podpory detí s traumou alebo zdravotným postihnutím.
 - Efektívnych techník krízovej intervencie a pozitívnej disciplíny.
 - Diskutujte o tom, ako dnešné stretnutie súvisí s predchádzajúcimi pomocou **Kolieska Opatrovníctva**.

6. Ukončenie stretnutia (10 minút)

Účel: Závěrečné poznámky, príprava a oznámenie ďalšieho stretnutia

- **Hlavná aktivita:**
 - Identifikujte dobrovoľníkov na rekapituláciu ďalšieho stretnutia.
 - Pripomeňte účastníkom dostupné online zdroje a e-learningovú platformu FRA.
 - Uistite sa, že všetky otázky, ktoré môžu mať opatrovníci, boli zodpovedané.

Dodatočné odkazy na zdroje pre stretnutia:

Sebahodnotenie vzdelávacích výsledkov Modulu 5: [link](#)

PRÍLOHA 1: METODOLOGICKÉ POZNÁMKY

Metodologická poznámka 1: Podpora práv dieťaťa ako rámca pre služby opatrovníctva a vzdelávanie

Manuál uvádza Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) ako kľúčový referenčný bod pre služby opatrovníctva detí bez sprievodu. Je to sprievodca na hodnotenie a analýzu situácie dieťaťa a na prijímanie rozhodnutí v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Opatrovníci sú školení používať UNCRC pri hodnotení potrieb dieťaťa a pri presadzovaní jeho práv a najlepšieho záujmu. Rovnako ho využívajú pri ochrane dieťaťa a sprostredkovaní komunikácie medzi dieťaťom, štátnymi inštitúciami a poskytovateľmi služieb.

Všetky členské štáty EÚ ratifikovali UNCRC, rovnako ako takmer všetky krajiny. UNCRC sa vzťahuje na všetky deti na území EÚ.

Okrem toho existuje spoločný právny rámec, ktorý reguluje poskytovanie služieb a azylové konanie pre deti bez sprievodu. Tento rámec poskytuje Charta základných práv EÚ a právne predpisy EÚ týkajúce sa ochrany detí a azylu. Charta sa vzťahuje na členské štáty EÚ, ktoré uplatňujú právo EÚ (článok 51 ods. 1).

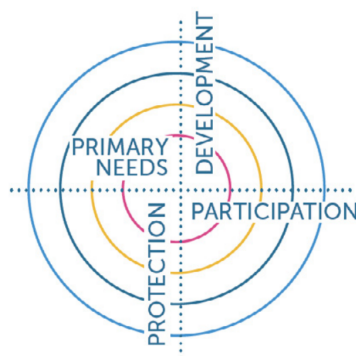
Tieto právne normy poskytujú spoločný základ pre školenie opatrovníkov. Uplatňujú sa bez ohľadu na rozmanitosť služieb opatrovníctva, podmienok prijatia a kontextov školenia opatrovníkov v jednotlivých členských štátoch EÚ.

Školiaci program predstavuje štyri dimenzie UNCRC ako nástroj na školenie, analýzu a činnosť. Tieto dimenzie sú pokryté v Stretnutí 1.1. Na tieto dimenzie sa odkazuje v priebehu celého školenia.

Obrázok 3 je nástroj na školenie, analýzu a činnosť. Predstavuje štyri dimenzie UNCRC, ktorými sú:

- Reagovanie na základné potreby dieťaťa s cieľom zabezpečiť jeho prežitie a umožniť mu viesť zdravý život.
- Podpora rozvoja dieťaťa, jeho zdrojov, potenciálu a vyvíjajúcich sa schopností s cieľom uľahčiť jeho prechod do dospelosti a samostatného života.
- Umožnenie a podpora účasti dieťaťa na všetkých záležitostiach, ktoré sa ho týkajú, pri zabezpečení jeho práva byť vypočutý a mať svoje názory zohľadnené podľa jeho veku a zrelosti.
- Zabezpečenie ochrany dieťaťa pred všetkými formami zanedbávania, násillia a zneužívania.

Figure 3: The four dimensions of the UNCRC

Metodologická poznámka 2: Podpora transdisciplinárneho prístupu na zabezpečenie, že služby opatrovníctva sú založené na právach, orientované na dieťa a citlivé na individuálne potreby dieťaťa

Dohovor OSN o právach dieťaťa (UNCRC) má široký rozsah. Preto implementácia opatrení pre UNCRC vyžaduje spoluprácu rôznych štátnych inštitúcií, disciplín a poskytovateľov služieb.

Manuál školí opatrovníkov, aby sa zamerali na práva, potreby a najlepší záujem dieťaťa. V tomto duchu manuál navrhuje prístup orientovaný na dieťa pre služby opatrovníctva. Sebavedomé a zručné konanie opatrovníka je zásadné na mobilizáciu podpory pre dieťa zo strany rôznych aktérov.

Školenie učí opatrovníkov, že vypočuť si príbeh a názory dieťaťa je dôležité pri rozhodovaní o tom, aké služby a podpora sú pre dieťa potrebné. Školenie sa zaoberá rôznymi zručnosťami a metódami, ktoré opatrovníkom pomáhajú toto dosiahnuť v praxi. Medzi tieto zručnosti patrí komunikácia citlivá na potreby dieťaťa a aktívne počúvanie.

Opatrovníci sa učia techniky na podporu práv a najlepšieho záujmu dieťaťa v rozhodovacích procesoch. Opatrovníci by mali získať aj sebadôveru v udržiavaní nezávislej úlohy a orientácie na dieťa pri vyvažovaní práv.

Školenie zvyšuje povedomie opatrovníkov o rozmanitosti detí, ktoré môžu podporovať. Opatrovníci sa učia, že je dôležité prispôbiť pracovné metódy a komunikáciu veku, pohlaviu, jazyku, rodinnej situácii a národnému, sociálnemu a kultúrnemu zázemiu dieťaťa. Musia tiež zohľadniť zdravie dieťaťa, jeho vyvíjajúce sa schopnosti, zdravotné postihnutie a skúsenosti alebo riziko násillia a zneužívania.

Metodologická poznámka 3: Posilnenie opatrovníkov v presadzovaní práv dieťaťa

Nezávislosť a nestrannosť sú základné princípy služieb opatrovníctva. Existuje široký konsenzus o zásadnom význame týchto princípov pre služby opatrovníctva v rôznych usmerňovacích dokumentoch vydaných Výborom pre práva dieťaťa, Radou Európy a medzinárodnými mimovládnyimi organizáciami (pozri *References and Reading Lists* na stránke <https://e-learning.fra.europa.eu/>).

Opatrovníci musia byť pripravení konať nezávisle a nestranne pri zastupovaní dieťaťa a presadzovaní jeho práv a najlepšieho záujmu. Táto časť mandátu opatrovníka je obzvlášť náročná, keď sú národné alebo miestne systémy prijímania a opatrovníctva pre deti bez sprievodu slabé. Je to tiež náročné, keď tieto systémy nie sú plne v súlade s normami práv dieťaťa.

Služby opatrovníctva v EÚ sú podľa výskumu FRA veľmi rôznorodé. Výskum identifikuje oblasti, kde služby opatrovníctva ešte nie sú poskytované systematickým spôsobom. Zároveň poukazuje na nedostatky alebo slabé stránky v službách, ktoré nechávajú deti bez pomoci a vystavené riziku.

Manuál sa snaží byť relevantný pre všetky kontexty, bez ohľadu na to, aké systematické, efektívne alebo vhodné sú služby opatrovníctva v konkrétnom mieste. Školiaci program nemožno očakávať, že napraví štrukturálne alebo systémové slabiny. Jeho cieľom je však umožniť a posilniť opatrovníkov, aby identifikovali a analyzovali rozdiely v miestnom poskytovaní služieb pre deti a v právach dieťaťa zabezpečených medzinárodnými štandardmi a právom EÚ.

Schopnosť identifikovať medzery a riziká v miestnej praxi je pre opatrovníkov zásadná na pochopenie situácie dieťaťa. Pomáha im vybudovať si pozíciu obhajcu práv dieťaťa vo vzťahu k štátnym inštitúciám a poskytovateľom služieb.

Metodologická poznámka 4: Podpora opatrovníkov pri hľadaní a mobilizácii podpory

Poskytovanie služieb opatrovníctva pre deti bez sprievodu je mimoriadne zložité a citlivé. Niektoré problémy môžu byť ťažko riešiteľné kvôli obmedzeniam vyplývajúcim z imigračného statusu alebo skúseností dieťaťa. Niektoré zážitky alebo ambície dieťaťa môžu zostať neznáme. Môžu existovať nezrovnalosti medzi potrebami dieťaťa a dostupnými službami.

Pri podpore dieťaťa by mal opatrovník konať nezávisle. Avšak od opatrovníkov sa neočakáva, že budú vedieť a riešiť všetky záležitosti sami, ani za to nie sú zodpovední, ani na to nemusia mať kompetencie.

Školiaci program si kladie za cieľ zvýšiť citlivosť opatrovníkov na význam mobilizácie podpory pre dieťa aj pre samotného opatrovníka. Dieťa môže potrebovať podporu od právnik, zdravotníckych služieb alebo služieb vzdelávacej podpory. Môže tiež potrebovať špecializované poradenstvo alebo pozitívny kontakt s diasporou či ľuďmi z ich krajiny pôvodu.

Opatrovník môže mať prospech z právneho poradenstva, supervízie, koučingu a mentoringu. Rovnako môže získať podporu z výmeny skúseností s inými opatrovníkmi, aby si navzájom pomáhali a delili sa o skúsenosti. Školenie zvyšuje povedomie opatrovníkov o dostupnej pomoci. Povzbudzuje ich, aby hľadali a využívali pomoc v prospech dieťaťa a na podporu svojej úlohy opatrovníka.

Metodologická poznámka 5: Podpora interaktívneho a skúmového vzdelávacieho procesu

Školiteľ spolupracuje s účastníkmi prostredníctvom kombinácie prednášok alebo prezentácií, plenárnych stretnutí a hodnotení, ako aj skupinovej práce. Školiaci prístup vyvažuje teoretický vstup s praktickými cvičeniami a aktívne zapája účastníkov. Táto spolupracujúca metodika sa snaží oceniť a integrovať skúsenosti a odborné znalosti každého účastníka.

Na základe teórií vzdelávania dospelých školenie zapája účastníkov do empirickej analýzy, aby prepojili svoje nové vedomosti a zručnosti s reálnym svetom. Ľudia sa učia lepšie, keď si vymieňajú skúsenosti a zapájajú sa do diskusií. Vzdelávacia skúsenosť preto nezostáva obmedzená na osvojenie existujúcich vedomostí. Skrô zapája účastníkov a školiteľa do vzdelávacieho procesu, v ktorom spolu vytvárajú nové vedomosti.

Podľa tohto prístupu nie sú školiace stretnutia organizované ako prednášky zamerané na sprostredkovanie informácií. Namiesto toho využívajú skúmový prístup, pri ktorom účastníci a školiteľ spoločne skúmajú a vytvárajú obsah vzdelávania. To zahŕňa rozprávanie príbehov a zdieľanie vedomostí. Školiteľ – alebo ideálne tím školiteľov –, ktorý je znalý a skúsený, no netvrdí, že vie všetko, tento proces facilituje.

Vzdelávacia cesta v každom školiacom stretnutí je organizovaná podľa nasledujúcich hlavných krokov:

- Definovanie tematického okruhu. Predstavenie hlavných faktov, definícií a otázok, ktoré sú relevantné pre tematický okruh.
- Preskúmanie tematického okruhu. Interaktívne skupinové cvičenie, pri ktorom sa skúma význam týchto faktov, definícií a otázok a ich porovnanie s realitou. Školiteľ vedie účastníkov pri prepájaní s tematickým okruhom na základe ich osobných a profesionálnych skúseností.
- Zhrnutie hlavných poznatkov. Školiteľ zhrnie kľúčové body, ktoré skupina zdôraznila počas interaktívneho cvičenia. Spoločne identifikujú hlavné postrehy a poznatky zo stretnutia.

Metodologická poznámka 6: Uľahčenie vzdelávania orientovaného na osobu prostredníctvom biografického rozprávania

Každé školiace stretnutie sa začína cvičením biografického rozprávania. Toto opakujúce sa otváracie a zahrievacie cvičenie uľahčuje zapojenie účastníkov na technickej úvodni a v ich profesionálnych schopnostiach. Zároveň ich zapája v kontexte ich osobných príbehov a skúseností.

Cvičenie biografického rozprávania vyzýva účastníkov, aby sa pripojili k obsahu vzdelávania z určitého pohľadu. Tento pohľad môže zahrať ich Osobné životné príbehy alebo predmet, ktorý je pre nich vzácný. Alternatívne môže zahrať spomienky na ľudí, s ktorými boli v kontakte profesionálne alebo súkromne. Účastníci sa učia prepájať obsah vzdelávania s obdobiami ich detstva, dospelosti alebo dospievania.

Tento školiaci prístup si kladie za cieľ podporiť vzájomný respekt, uznávanie a dôveru medzi účastníkmi a školiteľom, medzi opatrovníkom a dieťaťom, ako aj v interakcii opatrovníka so štátnymi inštitúciami a poskytovateľmi služieb.

Cvičenie biografického rozprávania kladie otázky o osobných skúsenostiach a spomienkach. Avšak vyhýba sa tomu, aby bolo invazívne, a zámerne nezahŕa citlivé témy, ktoré by mohli účastníkov znepokojiť alebo rozčúliť.

Ochota zdieľať Osobné príbehy alebo spomienky v profesionálnom školiacom prostredí sa môže líšiť medzi jednotlivými krajinami a kultúrami. Môže sa tiež líšiť v závislosti od zloženia skupiny. Preto môže byť cvičenie prispôbené dynamike skupiny. Toto zohľadňuje, nakoľko sú účastníci medzi sebou známi a nakoľko sa cítia pohodlne pri spoločnej práci a zdieľaní osobných príbehov.

Metodologická poznámka 7: Posilnenie transkultúrnej kompetencie opatrovníkov

Zohľadnenie kultúry a kultúrnej rozmanitosti je pre opatrovníkov detí bez sprievodu nevyhnutné. Pri poskytovaní podpory dieťaťu a presadzovaní jeho práv a najlepších záujmov môže kultúrna identita dieťaťa vyžadovať špecifickú pozornosť. Opatrovníci by mali byť pripravení pochopiť, ako kultúra ovplyvňuje potreby dieťaťa. Musia tiež pochopiť, ako kultúra ovplyvňuje adaptáciu poskytovania služieb, ktorá môže byť potrebná na zabezpečenie pohody dieťaťa.

Dieťa bez sprievodu pravdepodobne zažije rôzne kultúry počas svojej cesty do Európy a v rámci Európy, medzi tranzitnými a cieľovými krajinami. Jazyk, tradície, spoločenské normy a kultúra majú mimoriadne dôležitý vplyv na vývoj osobnej identity počas detstva a dospelosti. V závislosti od migračného príbehu dieťaťa môže byť konštrukcia jeho identity narušená. Príčinami môžu byť napríklad dlhodobá a neistá migrácia; skúsenosti s násilím; diskriminácia alebo vylúčenie založené na národných, náboženských alebo kultúrnych stereotypoch.

Kultúra ovplyvňuje otázky každodenného života, ako je stravovanie a výživa alebo hygiena. Kultúra ovplyvňuje spoločenské interakcie a komunikáciu medzi deťmi a dospelými, dievčatami a chlapcami, ženami a mužmi. Tiež ovplyvňuje štruktúru rodiny a postavenie dieťaťa v rodine.

Opatrovníci podporujú dieťa pri uplatňovaní jeho kultúrnych práv. Musia nielen udržiavať osobnú identitu dieťaťa, ale tiež ju rozvíjať a obnovovať vo svetle jeho migračného príbehu. Opatrovníci potrebujú na to transkultúrnu kompetenciu a citlivosť.

Školiaci program pripravuje opatrovníkov na túto náročnú úlohu posilňovaním ich analytických zručností a schopností konať. Kultúrne citlivá komunikácia môže opatrovníkom pomôcť pri komunikácii a rokovaniach o týchto hraniciach v jednotlivých situáciách.

Metóda troch krokov podľa Pinta napríklad ponúka referenčný návod pre opatrovníkov, ako komunikovať o kultúrnych rozdieloch z perspektívy založenej na právach:

Krok 1. Uvedomiť si vlastné normy, hodnoty a pravidlá správania.

Krok 2. Spoznať normy, hodnoty a pravidlá správania druhej osoby, pričom odlišovať názory od faktov a klásť objasňujúce otázky.

Krok 3. Určiť, ako riešiť zistené rozdiely v normách, hodnotách a pravidlách správania v konkrétnej situácii. Každá strana by mala určiť svoje hranice, pokiaľ ide o prispôsobenie sa a akceptovanie noriem, hodnôt a pravidiel druhej strany, a tieto hranice si navzájom vysvetliť.

Opatrovník by mal pomáhať deťom bez sprievodu riešiť konflikty medzi kultúrnymi normami ich krajín pôvodu a pobytu. Môže to robiť napríklad prostredníctvom nasledujúceho:

- Diskusie o aspektoch kultúry pôvodu a kultúry, v ktorej sa dieťa nachádza, ktoré sú zaujímavé, obohacujúce a tolerovateľné.
- Diskusie o individuálnom správaní alebo spoločenských normách, ktoré nie sú v súlade s ľudskými a detskými právami. Tu by opatrovník a dieťa mali identifikovať individuálne správanie alebo spoločenské normy, ktoré predstavujú riziko alebo hrozbu pre dieťa. Takými normami môžu byť napríklad telesné tresty alebo detské manželstvá.
- Prepojenia dieťaťa so staršími deťmi alebo dospelými z rovnakej komunity, ktorí môžu dieťaťu pomôcť riešiť kultúrne rozdiely.

Metodologická poznámka 8: Podpora komunikácie a interakcie založenej na zdrojoch

Počas celého školiaceho programu je komunikácia prierezovou témou.

Manuál venuje pozornosť kvalite komunikácie na rôznych úrovniach, ako napríklad medzi opatrovníkom a dieťaťom. Zaoberá sa komunikáciou medzi opatrovníkom a relevantnými subjektmi, ktorí prichádzajú do kontaktu s dieťaťom. To zahŕňa subjekty, ako sú štátne orgány, poskytovatelia služieb alebo rodina dieťaťa. Pozornosť sa venuje aj komunikácii medzi opatrovníkom a orgánom opatrovníctva alebo ekvivalentným príslušným orgánom pre služby opatrovníctva.

Okrem toho sa manuál zaoberá kvalitou komunikácie medzi školiteľom a účastníkmi školiaceho programu.

Komunikácia a počúvaní sú základom, na ktorom opatrovník vytvára vzťah s dieťaťom. Tiež tvoria základ jeho vzťahu so všetkými relevantnými subjektmi zapojenými do starostlivosti o dieťa. Na dosiahnutie tohto cieľa musí byť opatrovník otvorený a citlivý voči rôznym kultúram, pracovným metódam a prístupom, úrovniam znalostí, spôsobom myslenia a skúsenostiam. To zahŕňa aj úradníkov, profesionálov a súkromné osoby, ktoré sú relevantné pre dieťa.

Školiaci program odráža toto pochopenie. Podporuje komunikáciu, interakciu a počúvaní medzi účastníkmi a školiteľmi v spolupracujúcej a objavnej vzdelávacej skúsenosti. Venuje pozornosť osobným a profesionálnym skúsenostiam, znalostiam a reflexiám všetkých zúčastnených.